

วงก่วนกว่าดมอญ : ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
อภิชาติ ทัพวิเศษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2552

วงก่วนกว่าดมอญ : ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
อภิชาติ ทัพวิเศษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วงก่วนกว่าดมอญ : ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

บทคัดย่อ
ของ
อภิชาติ ทัพวิเศษ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา
พฤษภาคม 2552

อภิชาติ ทัพพิเศษ (2552). วงก่วนกวีวาดมอญ : ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยดุริยางควิทยา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:

รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์, รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวงก่วนกวีวาดมอญ ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของชุมชน
ศึกษาดนตรีและบทเพลง ในวงก่วนกวีวาดมอญ โดยใช้วิธีการศึกษาทางมานุษยดุริยางควิทยา
เป็นแนวทางในการศึกษา ข้อมูลทั้งหมดได้จากการสำรวจ สัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา
ภาคสนามระหว่าง พ.ศ.2550 – 2552 ผลการวิจัยพบว่า

1. วงก่วนกวีวาดมอญเป็นวงดนตรีประกอบการรำ การประสมวงประกอบด้วย
กลุ่มเครื่องดนตรี 4 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องดีด ได้แก่ จุยาม(จะเข้) 2) เครื่องสี ได้แก่ กะยอฮอร์น
(ไวโอลิน) 3) เครื่องตี ได้แก่ ปี่ตกล่า(ระนาดไม้), ปี่ตกล่าปะซอล(ระนาดเหล็ก), ปี่ตก่าน(ฆ้องวง),
วางซอน(กลอง 18 ใบ) 4) เครื่องเป่า ได้แก่ ฆะนัว(เป้), ตะหลด(ขลุ่ย) และเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่
หะเป็นหะโนนก(ตะโพนใบใหญ่), หะเป็น(ตะโพนขนาดกลาง), เปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ), คะดี(ฉิ่ง),
กะเหนิด(เกราะ), ซาน (ฉาบ) วงก่วนกวีวาดมอญมีบทบาทต่อวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาลสำคัญ
ของชาวมอญในการเฉลิมฉลอง การบรรเลงเพื่อแสดงออกถึงความเป็นชนชาติมอญโดยยังรักษา
ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญไว้อย่างเหนียวแน่น

2. ลักษณะเพลงมอญที่บรรเลงนั้นเป็นเพลงที่นักดนตรีได้รับการสืบทอดมาจากครูดนตรี
ชาวมอญในประเทศพม่าทั้งการขับร้องและการบรรเลงโดยใช้บรรเลงประกอบการรำที่บ่งบอก
เอกลักษณ์เฉพาะของชาวมอญ ปัจจุบันวงก่วนกวีวาดมอญมักจะบรรเลงในวันสำคัญ ประเพณีต่างๆ
ในชุมชนและได้รับเชิญจากหน่วยงานองค์กรต่างๆบรรเลงสาธิตในการสัมมนาทางวัฒนธรรม
อยู่เป็นประจำ

WONG KUAN – KWARD MON AT WONG – GA VILLAGE MOO 2 NONG – LU
SUB-DISTRICT SANGKHLABURI DISTRICT KANCHANABURI PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
APICHAT TUBWISET

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakarinwirot University
May 2009

Apichat Tabwiset (2552). *Wong Kuan-Kward Mon at Wong-Ga village, Moo 2 Noug-Lu sub-district, Sangkhlaburi district, Kanchanaburi province*. Master Thesis.

M.F.A.(Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor Committee: Assoc.Prof Kanchana Intarasunanont, Assoc.Prof.Dr.Manop Wisuttipat.

The purposes of study are to investigate Wong Kuan-Kward Mon : Mon local music at Wong-Ga village, Moo 2 Noug-Lu sub-district, Sangkhlaburi district, Kanchanaburi province. The purposes of this research are to study community culture, cultural characteristics, the musical performance and songs according to ethnomusicology methodology. This is a field study through surveying, interviewing and analyzing the information during 2007-2009 A.D. The research reveals as follows :

1. The Wong Kuan-Kward-Mon is a musical performance of the Mon community composing of four groups of musical instrument. Those instruments are 1) Pluck Instrument : Ja-Yam(Zeithar). 2) Bowed Instrument : Ka-Yo-Horn(Viloin). 3) Struck Instrument : Pat-Ka-La(Wooden Xylophone), Pat-Ka-La-Pa-Sol(Mental Xylophone), Pat-Khan(Gong). Wang-chorn(21 drums). 4) Blow Instrument : Kha-nau(Oboe), Ta-Lhod(Blowhold) and Percussion Instrument : Ha-Pern-Ha-Nhok(Big drum), Ha-Pern(Small drum). Pern-Mang(4 drums), Ka-Dee, Ha-Nerd(Graw), Chan(Cymbal). The Wong Kuan-Kward-Mon influenced on Mon's culture and tradition including Mon important celebrating festivals at Wong-Ga village, The performance impressed Mon ethnics in inspiring the community to preserve their traditional living, dressing, religious believes, ceremony and dialect as well as in uniting the feeling of the community's proud of ethnic and strength among the villagers.

2. The songs are inherited from the Mon musical instructors in Burma and accompanied with instruments during the performance in the auspicious occasion of their community's traditional ceremonial days and also in cultural seminars of external authorities and organizations.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

วงก่วนก๊วตมอญ : ดนตรีชุมชนมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี

ของ

นายอภิชาติ ทัพวิเศษ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เลี้ยวตันอารีย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้ความรู้และคำแนะนำ ในการเก็บข้อมูลทั้งหมด

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ประธานสอบปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่กรุณาสละเวลา ตรวจข้อสอบ เพื่อแนะนำสำหรับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านในสาขาดุริยางคศาสตร์ไทยที่ให้คำแนะนำตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องและบอกเล่าความรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณคุณกนกพรพรรณ โพธิ์เผือก หัวหน้าคณะนาฏศิลป์และวงกุ่มกวีวาทมอญ ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและอนุญาตให้ทำการศึกษาวิจัยเก็บข้อมูลด้วยความยินดี

ขอขอบคุณคุณอรุณญา เจริญหงสา ผู้ประสานงานวัฒนธรรมไทย รามัญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่ช่วยเหลือแนะนำและให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมท้องถิ่นความเป็นอยู่ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยวงกุ่มกวีวาทมอญ

ขอขอบคุณอาจารย์จรัญ กาญจนประดิษฐ์ ที่แนะนำพื้นที่วิจัย ช่วยเหลือเก็บข้อมูล ตรวจข้อสอบข้อมูลพร้อมให้การช่วยเหลือในทุกด้านอย่างดียิ่ง และอาจารย์วนิดา พรหมบุตร อาจารย์ชัยญะ หินอ่อน คุณน้ำผึ้ง สุขสวัสดิ์ ที่ได้ช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการเก็บข้อมูล ภาคสนามภาคสนามอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งขอขอบคุณนักดนตรีวงกุ่มกวีวาทมอญและผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนามทุกท่านที่ทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้บรรลุเป้าหมาย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่เลย ทวีพิเศษ คุณมณฑา ทวีพิเศษ พี่สาว ที่เลี้ยงดูอบรมให้กำลังใจ ด้วยความรักความห่วงใย กราบขอบพระคุณคุณครูจิราภรณ์ เล็กพงษ์ ครูผู้อุทิศเวลาสั่งสอนดนตรีไทยให้ด้วยความเต็มใจและขอรำลึกถึงพระคุณครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจนทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในครั้งนี้

อภิชาติ ทวีพิเศษ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและตำราวิชาการ	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
3 วิธีการศึกษาค้นคว้า	29
การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล	29
การศึกษาข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	31
การสรุป	32
4 การนำเสนอผลการวิจัย	33
<u>ตอนที่ 1</u> ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนชาวมอญ บ้านวังกะ หมู 2.....	33
ความเป็นมาของชาวมอญ	33
วัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญบ้านวังกะ	44
<u>ตอนที่ 2</u> ศึกษาลักษณะวงก่วนกวีาดมอญ	64
ประวัติความเป็นมาของวงก่วนกวีาดมอญ	64
พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงก่วนกวีาดมอญ	64
เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงก่วนกวีาดมอญ	66
การประสมวงก่วนกวีาดมอญ	89
โอกาสที่ใช้ในการแสดง	90

สารบัญ

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง	91
นักดนตรีวงกุ่มกวดมอญ	92
บทเพลงประกอบรำของวงกุ่มกวดมอญ	95
เพลงรำหงส์ทอง (เพลงชโยบือบโท)	95
เพลงสุวรรณภูมิ (ชาววันนะพุม)	100
เพลงรำอวยพร (เพลงตะละยังมัว)	105
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	120
สรุปผลการวิจัย	121
อภิปรายผล	132
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก.....	138
ภาคผนวก ก	139
ภาคผนวก ข	147
ภาคผนวก ค	152
ภาคผนวก ง	155
ประวัติย่อผู้วิจัย	162

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 สะพานมอญในอำเภอสังขละบุรี เป็นสัญลักษณ์เมืองมอญเก่าในพม่า	36
2 แผนที่รัฐมอญในพม่า	41
3 แผนที่ตัวอำเภอสังขละบุรี.....	42
4 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน	43
5 วัดวังกวีเวการาม.....	44
6 ปราสาทบรรจจุพลวงพ่ออุตตะมะ.....	45
7 แบบเรียนอักษรมอญ.....	47
8 อักษรมอญ (แบบเรียนภาษามอญ).....	49
9 อักษรมอญ (แบบเรียนภาษามอญ).....	50
10 การแต่งกายของชายชาวมอญ.....	54
11 การแต่งกายของหญิงชาวมอญ	55
12 การแต่งกายเมื่อมีการแสดง.....	55
13 งานบุญสงกรานต์.....	58
14 งานบุญสงกรานต์.....	58
15 ภาพจำลองเรือสะเดาะเคราะห์.....	61
16 เครื่องบูชาครู (อาม่าอ่า).....	65
17 จุยาม (จะเข้).....	66
18 ขนาดของจุยาม (จะเข้).....	66
19 แผนผังช่วงเสียงของ จุยาม (จะเข้).....	67
20 กะยอฮอร์น.....	68
21 ขนาดของกะยอฮอร์น.....	69
22 ปี่ตกล่า (ระนาดไม้).....	70
23 ขนาดของปี่ตกล่า (ระนาดไม้).....	70
24 แผนผังช่วงเสียงของปี่ตกล่า (ระนาดไม้).....	71
25 ปี่ตกล่าปะชอล (ระนาดเหล็ก).....	72
26 ขนาดของปี่ตกล่าปะชอล (ระนาดเหล็ก).....	72
27 แผนผังช่วงเสียงของปี่ตกล่าปะชอล (ระนาดเหล็ก).....	73

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
28 ปีก้าน (ฮ่องมอญ)	73
29 ขนาดปีก้าน (ฮ่องมอญ).....	74
30 แผนผังช่วงเสียงของปีก้าน (ฮ่องมอญ).....	74
31 วางซอล (กลองเปิงมาง 18 ลูก)	75
32 ขนาดของวางซอล	76
33 แผนผังช่วงเสียงของวางซอล).....	77
34 หะเป็น (ตะโพนใบเล็ก).....	77
35 ขนาดของหะเป็น (ตะโพนใบเล็ก)	78
36 หะเป็นหะโหนด (ตะโพนใบใหญ่)	79
37 ขนาดของหะเป็นหะโหนด (ตะโพนใบใหญ่).....	79
38 เปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ).....	80
39 ขนาดของเปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ).....	81
40 คะดี (ฉิ่ง).....	81
41 ขนาดของกะดี (ฉิ่ง).....	82
42 คะเหน็ด (เกราะ)	82
43 ขนาดของกะเหน็ด	83
44 ชาน (ฉาบ).....	83
45 ขนาดของชาน (ฉาบ).....	84
46 สะไค้ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)	84
47 ตะหลด (ขลุ่ย).....	86
48 ขนาดของตะหลด (ขลุ่ย).....	86
49 ช่วงเสียงของตะหลด.....	87
50 ชะนัว (เปี๊ยมอญ).....	87
51 ขนาดของชะนัว (เปี๊ยมอญ).....	88
52 วงก่วนกว้าดมอญ.....	89

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
53 แผนผังวงจรดนตรีก๊วนกว๊าดมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2.....	90
54 การแสดงของชาวมอญ.....	90
55 การแต่งกายสำหรับการแสดง.....	92
56 นายโปเลนเซ็น อุดมศรีอำพัน.....	92
57 นายของละ (ไม่มีนามสกุล).....	93
58 นายบุญรอด อุดมไผ่ตรี.....	93
59 ด.ช.แดง (ไม่มีนามสกุล)	93
60 ด.ญ.อาทิตยา โพธิ์เผือก.....	94
61 นางกนกพรรณ โพธิ์เผือก	94
62 นายชิน (ไม่มีนามสกุล).....	94

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มอญเป็นชาติที่เคยเป็นอาณาจักรใหญ่และมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรับเอาวัฒนธรรมอินเดียเข้ามา มอญจึงมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ได้รับมาจากอินเดียมาสู่ชาติอื่นๆในภูมิภาคนี้

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของแต่ละชนชาติโดยเฉพาะเมื่อศึกษาถึงรากฐานทางวัฒนธรรม สังคมและภาษา ทำให้เราสามารถทราบว่าดินแดนสุวรรณภูมิหรือดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เคยเป็นที่อยู่ของชาติ ขอม มอญ ละว้า ซึ่งดินแดนต่างๆเหล่านี้ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติใหญ่ๆ เช่น พม่า ไทย เป็นต้น ทำให้ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ตกไปอยู่ในเมืองขึ้นเหล่านั้น บ้างก็สูญหายไป แต่ชนกลุ่มที่ยังคงมีวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนดนตรีและอื่นๆ ที่พอจะให้อ้างถึงวัฒนธรรมเดิม คือ ชนชาติมอญ

จากหลักฐานการสำรวจของพม่าเมื่อปี ค.ศ.1931 พบว่ามีคนเชื้อสายมอญอยู่ 97% ชนชาวมอญจะอาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำอิระวดี แม่น้ำสะโตง และที่อื่นๆอีก ชาวพม่าเรียกมอญมาก่อนหลายศตวรรษว่า ตะเลง ชาวมอญมักไม่ชอบให้ใครเรียก ตะเลง และมุน ปัจจุบันเรียกว่า รามัญ (สุจิตลักษณ์ ดิณดุจ และคณะ. 2526: 7) ชาวมอญเป็นชนเผ่ามองโกลอยด์มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตะวันตกของประเทศจีน นักปราชญ์ทางภาษาศาสตร์และมานุษยวิทยาจัดชาวมอญไว้ในตระกูล มอญ เขมร ชาวมอญได้อพยพจากจีนลงมาทางใต้และมาตั้งอาณาจักรทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอิระวดีและอพยพมาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยเป็นระยะๆ และเป็นกำลังสำคัญของคนไทยในการทำศึกกับพม่าทุกครั้ง (คณะมนุษยศาสตร์วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์. 2522: 1)

วัฒนธรรมชุมชนมอญพลัดถิ่นที่ตัวอำเภอสังขละบุรี เป็นชุมชนเกิดใหม่มีอายุประมาณ 50 ปีเศษ ช่วงระยะหลังมีที่พม่ามอญพลัดถิ่นกลุ่มนี้มีความต้องการจะกลืนกลายเป็นคนไทยมากขึ้นแต่รัฐบาลก็ยังไม่ให้สิทธิความเป็นพลเมืองไทย แม้รัฐจะมีการทำทะเบียนและบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าแต่ทว่าบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นดังกล่าวมิได้ให้สิทธิใดเพิ่มขึ้นแก่มอญเหล่านี้ (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. 2540: 74)

ชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมดเป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศพม่าเช่นกัน โดยได้อพยพเข้ามาในราว พ.ศ.2490 ทั้งนี้เพราะถูกรุกรานและก่อกวนจากกองทหารของรัฐบาลพม่า ในอดีตนั้นได้มีชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทย ตั้งแต่กรุงหงสาวดี

แตกสลายลงใน พ.ศ.2300 และได้มาตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯ จนรุ่นลูกหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ที่อำเภอสังขละบุรี พ.ศ. 2490 นี้ จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาในภายหลัง (สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง; ประภาศรี คำสะอาด. 2545: 15)

ชาวมอญบ้านวังกะปัจจุบันอยู่ในเขตท้องที่หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีบ้านเรือนกว่า 800 หลังคาเรือนมีผู้อยู่อาศัยประมาณ 10,000 คน ทางราชการกำหนดฐานะของราษฎรเหล่านี้เป็น “ผู้พลัดถิ่นชาวพม่า” ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย (สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง; ประภาศรี คำสะอาด. 2545: 48)

ปัญหาการเมืองในประเทศพม่าที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2491-2492 เป็นต้นมา นำถึงความขมขื่นมาสู่ชาวมอญอย่างมาก และส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของชาวมอญในพม่าให้ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ตลอดจนความเดือดร้อนที่ได้รับจากการปกครองอย่างกดขี่ของรัฐบาลพม่า รวมทั้งยังถูกบีบคั้นในเรื่องการเก็บภาษีและการเกณฑ์แรงงาน นำมาสู่การอพยพเข้าประเทศไทยครั้งใหญ่ รวมไปถึงอีกหลายระลอกที่ตามมา

ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของรัฐมอญ โดยเข้ามาทางจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนที่ทุรกันดารยากต่อการติดต่อกับตัวจังหวัด และมีช่องทางเข้าออกระหว่างประเทศไทยกับพม่าหลายแห่ง ซึ่งทำให้การเคลื่อนย้ายเข้าออกเป็นไปได้โดยง่าย การควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ไม่ทั่วถึงด้วยมีอัตรากำลังไม่เพียงพอ จึงทำให้มีผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าอพยพเข้ามาอยู่ประเทศไทย ซึ่งเป็นการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก (ดวงกมล สุคนธ์ทรัพย์. 2524: 2)

บ้านวังกะนี้มีประชากรประมาณ 1,000 กว่าครัวเรือน ชาวมอญที่บ้านวังกะส่วนใหญ่ประมาณ 90% อพยพมาจากหมู่บ้านต่างๆ ในเมืองเย ในเมืองมะละแหม่ง ซึ่งตั้งอยู่ในรัฐมอญ ประเทศพม่า ชาวมอญที่บ้านวังกะอพยพมาจากเมืองต่างๆ ได้แก่ เมืองเย เมืองสอปปัก เมืองมูเตง เมืองมะละลำเลิง เมืองจัสโดว เมืองจัสมะระว เมืองจัสมะกอย เมืองสะเทิม เมืองปีอะเรียงและเมืองอะปอง (นิสิตปริญญาเอก รุ่น 3 สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ครุสภา. 2550: 120)

ชาวมอญส่วนใหญ่ในบ้านวังกะพูดภาษามอญแบบเมืองเย หรือที่ชาวเรียกว่า “ภาษามอญกลาง” หรือ “ภาษามอญมะละแหม่ง” ซึ่งเปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพมหานคร จากคำบอกเล่าของชาวบ้านที่บ้านวังกะ ภาษามอญจะมีสำเนียงออกเสียงแตกต่างกันไปตามพื้นที่เช่นคำว่า “กิน” จะมีการออกเสียงต่างกัน ซึ่งจะทำให้บอกได้ว่าเป็นชาวมอญมาจากเมืองใด ในประเทศพม่าดังตัวอย่างเช่น เซียะ เป็นภาษามอญแบบ “ภาษามอญกลาง” พูดกันในเมือง

เมาะตะมะ , เมืองเย, เมืองเมาะล่ำเลิง เจียะเป็นภาษามอญแบบ “ภาษาพะสิม” พูดกันในเมือง
 ย่างกุ้ง จีอะเป็นภาษามอญแบบ “ภาษามอญพะโค” พูดกันในเมืองหงสาวดี (นิลิตปริญาเอก
 รุ่น 3 สาขาวัฒนธรรมศาสตร์กรุงเทพมหานคร ศุภสภา. 2550: 127)

ชาวมอญที่บ้านวังกะยังมีการสืบทอดดนตรีมาจนถึงปัจจุบันซึ่งจะใช้บรรเลงประกอบ
 การ ชกมวย โดยใช้เครื่องดนตรี บรรเลงประกอบในการชกมวยคาดเชือก เครื่องดนตรีที่นำมา
 บรรเลงประกอบนั้นได้แก่ ปัดกาล่า (ระนาด), สะนัว(ปี่), ปะก่าน (ซอวง), หะเปินหะโหนก
 (ตะโพนขนาดใหญ่), หะเปิน(ตะโพนขนาดเล็ก), วางซอน(กลองเปิงมางคอก17-21ลูก), ซาน(ฉาบ),
 สะดี(ฉิ่ง) ทำนองและจังหวะของเพลงที่บรรเลงมีลักษณะเร็วและเร้าใจกระตุ้นให้นักมวยรู้สึกฮึก
 เขมขึ้นในขณะที่ทำการแข่งขัน

เพลงมอญที่มียังมีเล่นอยู่ ณ บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า
 “ทะแยมมอญ” เป็นการละเล่นดั้งเดิม ซึ่งมีลักษณะคล้ายลิเกไทยโดยมีทั้งการร้องและการรำ
 ของผู้แสดง โดยมีดนตรีประกอบการแสดงประกอบด้วย เจียม(จะเข้), โกร่ว(ซอสามสาย), สะโหลด
 (ขลุ่ย), หะเปิน(กลอง ขนาดเล็ก)และสะดี(ฉิ่ง) ซึ่งเป็นดนตรีที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวมอญ
 บ้านวังกะได้อย่างชัดเจน (สุจิตลักษณ์ ดีผดุง; ภาศาศรี คำสะอาด. 2545: 71)

ชาวมอญบ้านวังกะได้อพยพเข้ามาในเมืองไทยเป็นเวลานานกว่า 50 ปี วัฒนธรรม
 บางอย่างได้ถูกลืมเลือนไปบางอย่างยังหลงเหลืออยู่และยังปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำ
 และวัฒนธรรมบางอย่างก็รับเอาวัฒนธรรมเพื่อนบ้านเข้ามาด้วย เช่นเดียวกับดนตรีบางชนิด
 ของไทยได้เข้าไปรวมกับวงปี่พาทย์มอญ แต่ก็ยังเรียกวงดนตรีมอญอย่างเดิมโดยยึดเอาซอหม่องมอญ
 ปี่มอญ เปิงมางคอก ตะโพนมอญ ที่เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของมอญเป็นหลักในการบรรเลง
 และยึดลักษณะทำนองเพลงที่เป็นสำเนียงมอญไว้ ซึ่งเป็นสำนวนที่เรียบง่ายมีลักษณะ
 ในทางกลม่ออารมณ์มากกว่ากระตุ้นอารมณ์อีกทั้งเพลงมอญนั้นแท้จริงแล้วใช้บรรเลงได้
 ทุกโอกาสยกเว้นในสังคมคนไทยที่ใช้บรรเลงเฉพาะงานศพเท่านั้น

วงกวนกวีาดมอญ ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเป็นดนตรีที่บรรเลงโดยกลุ่มชาวมอญที่อพยพ
 มาจากเมืองเยและเมืองเมาะละหม่ง ประเทศพม่า เข้ามาอยู่ในประเทศไทยบริเวณบ้านวังกะ
 หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งในอดีตยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก
 ในปัจจุบันเริ่มมีการเผยแพร่มากขึ้นโดยภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสนใจและพบว่า
 มีการศึกษาวิจัยวงกวนกวีาดมอญน้อยมาก

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในขั้นต่อไป
 ซึ่งการศึกษาหาข้อมูลวงกวนกวีาดมอญนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจและต้องการศึกษา
 ค้นคว้าเพราะนอกจากจะได้ข้อมูลใหม่ๆแล้วยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็น

ชุมชนในภูมิภาคนี้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยอย่างใกล้ชิดโดยอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางดนตรีไทย และดนตรีมอญเป็นการศึกษาการสืบทอดดนตรีจากรุ่นสู่รุ่นส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาวงก๋วนกวีาตมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาบทเพลงจากวงก๋วนกวีาตมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

วงก๋วนกวีาตมอญเป็นดนตรีรูปแบบเฉพาะของชุมชนที่มีบทบาทเป็นสื่อกลางของสังคมในการถ่ายทอดเชื่อมโยง เรื่องราวต่างๆ เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการเผยแพร่วงก๋วนกวีาตมอญ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูวงก๋วนกวีาตมอญให้เป็นองค์ความรู้ด้านดนตรีให้กับผู้สนใจศึกษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีในกลุ่มชาวมอญให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาวงก๋วนกวีาตมอญ คณะคุณนกพรพรรณ โพธิ์เผือก บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. ศึกษาเพลงมอญประกอบรำจำนวน 3 เพลง ดังนี้
 - 2.1 เพลงรำหงส์ทอง (เพลงขโมยบ๊อบโต)
 - 2.2 เพลงสุวรรณภูมิ (เพลงชาววันนะพุม)
 - 2.3 เพลงรำอวยพร (เพลงตะละยังมัว)
3. ศึกษาเนื้อหาด้านดนตรี
 - 3.1 ประเภทเครื่องดนตรี
 - 3.2 การรวมวงก๋วนกวีาตมอญ

ข้อตกลงเบื้องต้น

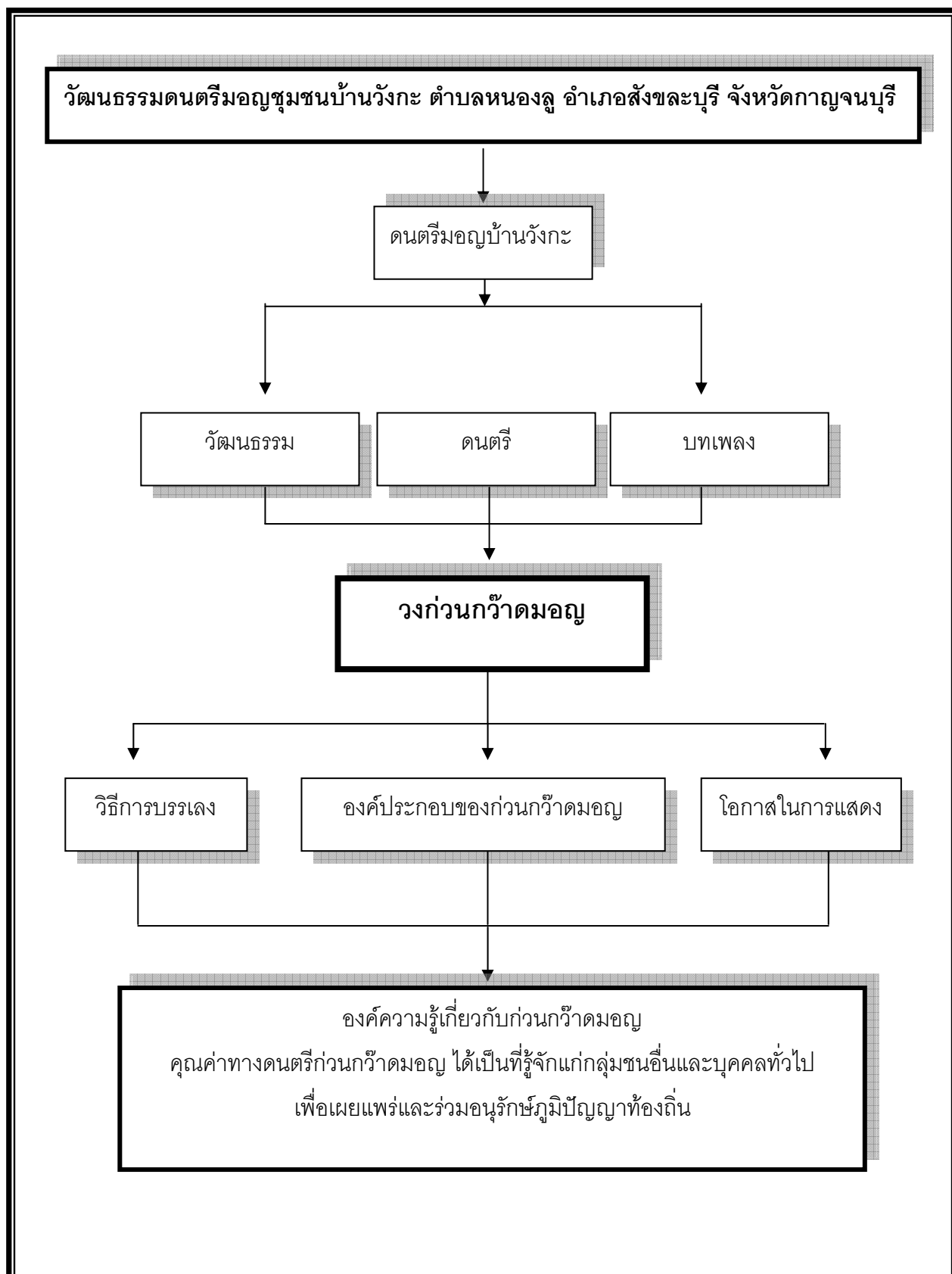
คำศัพท์ภาษามอญ ที่ใช้ในปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ใช้ภาษาไทยในการบันทึก โดยให้มีความอ่านใกล้เคียงกับสำเนียงของภาษามอญมากที่สุดที่ได้ยึดตามหลักภาษาศาสตร์แต่อย่างใด

นิยามศัพท์เฉพาะ

ก้วนกว๊าด	หมายถึง	ดนตรี
มอญ	หมายถึง	ชาวมอญ , คนมอญ
วงก้วนกว๊าดมอญ	หมายถึง	วงดนตรีมอญใช้บรรเลงประกอบรำ
ป๊ตกาล่า	หมายถึง	ระนาดทำด้วยไม้
ป๊ตกาล่าปะซอล	หมายถึง	ระนาดทำด้วยเหล็ก
ป๊ตก่าน	หมายถึง	ห้องมอญรูปโค้งในแนวตั้ง
จุยาม	หมายถึง	จะเข้
วางซอน	หมายถึง	กลองขนาดลดหลั่นกัน 21 ใบ
สะเค็ด	หมายถึง	ตะโพนมอญ 2 ใบรวมกับเปิงมาง 1 ชุด
เปิงมาง	หมายถึง	กลองเปิงมาง 4 ใบ
หะเปิน	หมายถึง	ตะโพนมอญใบเล็ก
หะเปินหะโหนก	หมายถึง	ตะโพนมอญใบใหญ่
ชะนั้ว	หมายถึง	ขลุ่ย
ตะหลด	หมายถึง	ปี่มอญ
โก้ว	หมายถึง	ซอ มอญมีสามสาย
คะดี	หมายถึง	ฉิ่ง
คะเหนิด	หมายถึง	เกราะ
ชาน	หมายถึง	ฉาบ
กะยอฮอร์น	หมายถึง	ไวโอลินที่มีรูปร่างคล้ายฮอร์น
อาจำ	หมายถึง	ครูผู้สอนดนตรี
สะมาตะยิแก๊วก	หมายถึง	นักร้อง
อะจำก้วนกว๊าด	หมายถึง	ครูดนตรี
สมาเล่ย	หมายถึง	การฟ้อนรำ
บ๊อบ	หมายถึง	หงส์
ป๊ว	หมายถึง	การแสดง, การละเล่น

บัวจืด	หมายถึง	ละครมอญ
อะม้าย	หมายถึง	เครื่องบูชาครู คนตรี
ทิด	หมายถึง	เครื่องบูชา พระ
ชโมยบ๊อบโท	หมายถึง	รำหยังส์ทอง
ชาววันนะพุม	หมายถึง	รำสุวรรณภูมิ
ตะละยังมัว	หมายถึง	รำอวยพร
เนินหะโลน	หมายถึง	ผ้าที่ยาวออกไปจากชายผ้าถุงคลุมถึง ส้นเท้า
ปอเลาะ โพนสะโมนแปร	หมายถึง	เสื้อที่ใช้ในการแสดงหญิงมี ชายเสื้อ งอนขึ้นทั้งสองข้าง
ยาดปะวา	หมายถึง	ผ้าคล้องคอ
ปัดเซาะ	หมายถึง	เสื้อเกาะอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารตำราวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวมอญที่บ้านวังกะรวมทั้งข้อมูลการสัมภาษณ์จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเป็นส่วนประกอบของการวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลต่างๆได้แบ่งเป็นหัวข้อสำคัญดังนี้

1. เอกสารและตำราวิชาการ

- 1.1 เอกสารเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์
- 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมอญ
- 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ดนตรีโดยทั่วไป

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารและตำราวิชาการ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

พระยาอนุมานราชธน (2515: 2) ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรมในฐานะ นักมานุษยวิทยาว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยการเรียนรู้จากกันและสืบต่อเนื่องเป็นความเจริญก้าวหน้าหรืออาจจะกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นคำสมาส คือการรวมคำ 2 คำเข้าไว้ด้วยกันได้แก่ วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญของงานรุ่งเรือง และธรรม หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ เมื่อรวมกันแล้ว วัฒนธรรมจึงหมายถึง ความเป็นระเบียบ ความมีวินัยและในทางตรงกันข้าม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการ และผลงานสร้างสรรค์ต่างที่เป็นมรดกตกทอดกันมาในสังคมไทยทุกเรื่องและไม่จำกัดว่าต้องมีกฎหมายกำหนดไว้หรือเป็นกิจกรรมที่เจริญตามเกณฑ์ของชนชั้นปกครองของสังคมเท่านั้นแต่รวมถึงชาวบ้านด้วยวัฒนธรรมในความมุ่งหมายนี้ เน้นเรื่องอดีตและเอกลักษณ์ มานพ วิสุทธิแพทย์ และคณะ (2543: 6) ว่าได้ให้คำจำกัดความคำว่า วัฒนธรรม หมายถึง การปลูกฝังความเจริญของงาน การอบรมเลี้ยงดู ความดีงาม และความเป็นระเบียบวินัย ในสังคม ซึ่งอธิบายได้ว่า “วัฒนธรรม” แปลว่า ความเจริญของงาน ยิ่งย่นถาวร “ธรรม” หมายถึง กฎ ระเบียบข้อบังคับ มาจากรากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Culture” หรือรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Cultuar”

ส่วนแนวทางวัฒนธรรมของกาญจนา อินทรสุนานนท์ (2536: 45) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ว่า การดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย แต่ละครอบครัว แต่ละชุมชน มีความแตกต่างกันและเหมือนกันอยู่บ้างขึ้นอยู่กับท้องถิ่น ค่านิยม จารีตประเพณี สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่เหมือนและแปลกแยกกันซึ่งในชุมชนแต่ละชุมชนจะมีความมั่นคงทางวัฒนธรรมเพียงไร ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับวิมาลา ศิริพงษ์ (2534: 1 – 2) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมในชีวิตของคนไทยพิธีกรรมที่ถูกละเลยคือพิธีกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตในสังคมไทยเช่นพิธีโกนจุกหรือโกนผมไฟ ส่วนพิธีกรรมที่ยังอยู่ก็รวบรัดตัดตอนลงเพื่อเป็นการประหยัดด้านเศรษฐกิจและเวลา รวมถึงดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมด้วยโดยสังเกตได้ว่าพิธีกรรมในชีวิตที่จัดขึ้นไม่นิยมดนตรีกันอีกต่อไปคงใช้แต่ดนตรีประกอบงานศพเท่านั้นซึ่งดนตรีในพิธีศพจะเป็นปี่พาทย์มอญเพลงที่บรรเลงในวงปี่พาทย์มอญในงานศพนั้นเป็นเพลงที่อยู่ในพิธีรำผีด้วย นับได้ว่าดนตรีมอญยังมีความสำคัญในสังคมไทยอยู่ และในเรื่องเพลงมอญที่เกี่ยวกับผีนั้น สุมาลย์ เรืองเดช (2518: 236) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับบทเพลงที่ใช้กับพิธีผีต่างๆ เช่น ผีกะลา ผีกะดัง ผีสิงขลฯ สรุปใจความได้ว่าการละเล่นที่เกี่ยวกับความเชื่อนั้นแนวนิยมในเรื่องที่สะท้อนให้เห็นแนวคิด ค่านิยม และแนวทางการปฏิบัติของชาวบ้านว่ามีอิทธิพลทางศาสนา คำสั่งสอนของผู้อาวุโส สภาพเหตุการณ์บ้านเมืองพิธีกรรมต่างๆและบทเพลงของการถ่ายทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

สุพัทธา สุภาพ (2540: 6) ยังได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางสังคม มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ประเพณี วิทยาการ กฎหมาย ศีลธรรม และทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้คิด และกระทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม วัฒนธรรมมีทั้งประเพณีที่เป็นวัฒนธรรมวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุองค์ประกอบของวัฒนธรรมทั้งองค์วัตถุทั้งที่มีรูปร่างเป็นองค์การ องค์พิธีการ องค์มิติ ลักษณะของวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีการถ่ายทอดไว้เพื่อเป็นมรดกทางสังคม เป็นวิถีชีวิตหรือแบบการดำรงชีวิต และเป็นสิ่งที่มั่นคงที่สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ดนตรีก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่างใช้เสียงที่ออกจากเครื่องดนตรีนั้นๆเป็นสื่อในการบอกเรื่องราวต่างๆมีการถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากครูดนตรีรุ่นก่อนๆสืบทอดกันมามีความเกี่ยวข้องผูกพันกับชีวิตของคน มีวิวัฒนาการให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน จากความหมายของวัฒนธรรมนั้นแสดงให้เห็นว่ามนุษย์กับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันและยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายได้

นิยพรรณ วรณศิริ (2540 : 47) ได้กล่าวถึงทฤษฎี เขตวัฒนธรรม (Culture Areas) และรูปแบบวัฒนธรรม (Pattern of culture) ของ (Pattern of culture) ของ Calrk Wissler (1921) ไว้ว่า เขาเป็นผู้สังเกตวัฒนธรรมของเอสกิโมและได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมทั่วโลก และพบว่าวัฒนธรรมทุกระบบ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและทางจิตใจนั้นมีใช้อยู่ในทุกสังคมของโลก เรียกว่าระบบวัฒนธรรมสากล มีดังต่อไปนี้

1. ภาษา ทุกสังคมต้องมีภาษาพูด และภาษาเขียน และทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับภาษา เช่น นิทาน นิยาย และภาษา ท่าทาง เป็นต้น

2. วัฒนธรรมประเภทรูปธรรม (Materiel culture) ที่เกี่ยวกับการกินอาหาร ที่อยู่อาศัย สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางขนส่ง เสื้อผ้า ภาชนะของใช้ เครื่องไม้เครื่องมือ อาวุธ ยุทโธปกรณ์ อาชีพ การอุตสาหกรรม ฯลฯ

3. ศิลปะ ได้แก่ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ เช่น การแกะสลัก ปั้นรูป วาดรูป (สีน้ำ, น้ำมัน) วาดเขียน ดนตรี ขับร้อง ฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน การละคร และอื่นๆ

4. ระบบและรูปแบบของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนาพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหลัง และศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เชื้อโรค พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิด และตาย

5. ระบบครอบครัว การแต่งกาย เครือญาติ และระบบทางสังคมอื่นๆที่เกี่ยวข้องแบ่งออกได้เป็นการแต่งงาน ครอบครัว การนับญาติ การสืบทอดตระกูล และการใช้ศัพท์เรียกเครือญาติ

6. ระบบเศรษฐกิจและทรัพย์สิน แบ่งออกได้เป็น ทรัพย์สินส่วนรวมและทรัพย์สินส่วนตัวทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ กฎเกณฑ์และกฎหมาย ตลอดจนมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและการค้า ระบบเงินตรา การผลิต การจำแนก แจกจ่าย และการบริโภคสินค้า

7. ระบบการปกครองและรัฐบาล อันได้แก่ ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติ ระบบตุลาการ และระบบควบคุมสังคม (Social Control) อื่นๆทุกประเภท

8. การศึกษาทั้งสงครามระหว่างคนต่างสังคม และสงครามที่เกิดในหมู่เครือญาติ (Feude)หรือสงครามในระหว่างคนในสังคมเดียวกัน

9. กีฬา และการละเล่น (Sports and Games)การออกกำลังกาย และนันทนาการ ที่เกี่ยวกับการนี้

10. ระบบความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนิทานปรัมปรา (Mythology) ซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อม

สิ่งต่างๆที่ประกอบกันเป็นวัฒนธรรมคือสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีคุณค่า และมีเอกลักษณ์ที่ต่างกันไป แต่หากไร้ซึ่งการสืบทอดแล้ว วัฒนธรรมบางอย่างที่ดีงามก็อาจสูญหายได้

ดังนั้นการที่จะรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่หรือสามารถพัฒนาต่อไปได้นั้นจึงต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน

ในเรื่องวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน ประเวศ วะสี (2537: 4 – 6) กล่าวถึงวัฒนธรรม คือ การปฏิบัติหรือวิถีชีวิตของชุมชนหรือสังคม ซึ่งได้มาจากประสบการณ์จริง เลือกลงร กลั่นกรอง ลงใจ และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติสืบต่อกันมา ความหมายอีกชื่อหนึ่งของวัฒนธรรม คือ ภูมิปัญญาดั้งเดิม

วัฒนธรรมเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งแตกต่างกัน วัฒนธรรมในท้องถิ่นต่างๆจึงแตกต่างกัน ต่างจากวิทยาศาสตร์ซึ่งเหมือนกัน

วัฒนธรรมของคนในเขตหนาว เขตร้อน ริมภูเขา ริมทะเล ในทุ่งราบ ฯลฯ จึงแตกต่างกัน เรียกว่า มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในประเทศเดียวกัน วัฒนธรรมภูมิภาคท้องถิ่นต่างๆก็แตกต่างกัน แม้แต่ในแต่ละหมู่บ้าน หรือในแต่ละครอบครัวก็อาจมีวัฒนธรรมบางอย่างที่แตกต่างกัน

วัฒนธรรมที่หลากหลาย เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นธรรมชาติ หรือเป็นความงามตามธรรมชาติ

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นภูมิปัญญาที่ผูกติดกับดินแดนถิ่นต่างๆหรือแผ่นดิน การให้คำจำกัดความว่า วัฒนธรรมคือภูมิปัญญา (อ่านว่า พู – มิ – บัน – ยา) จึงมีความเหมาะสม เพราะภูมิแปลว่าแผ่นดินภูมิปัญญาหมายถึงปัญญาที่ผูกติดอยู่กับแผ่นดิน

ความเข้มแข็ง เป็นรากฐานของสังคมแต่ละสังคม สามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็งแบ่งคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ออกเป็น 8 ประการ

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ จึงส่งเสริมการเมืองระบอบประชาธิปไตย
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น
4. ความเป็นบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง และความสมดุลยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

สุเอ็ด คชเสนี (2524: 11) ได้ให้ขอบข่ายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมเป็นผลรวมของลักษณะอันเด่นชัดในทางจิตใจ วัตถุ ปัญญา และอารมณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสังคมหนึ่ง วัฒนธรรมมิใช่ครอบคลุมเฉพาะศิลปะและวรรณคดีเท่านั้น แต่คลุมถึงวิถีการดำเนินชีวิต สิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของมนุษย์ด้วย

วิถีแห่งการดำรงชีวิต (Way of life) ของมนุษย์ในแต่ละสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ได้มา เนื่องจากการอยู่ร่วมในสังคมสามารถถ่ายทอดให้กันและกันได้ โดยการใช้เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการแสดงกิริยาต่างๆ อันเป็นที่เข้าใจกันจึงจัดได้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์

เฉลิมศักดิ์ บุญมานำ (2540: 28) ได้กล่าวถึงเรื่องราวของชาวมอญได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งในครั้งนั้นมอญเริ่มเข้าเป็นระยะๆ โดยจัดให้อยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดปทุมธานีบ้าง ปากเกร็ดบ้าง เมื่อสมัยกรุงธนบุรีมอญได้อพยพเข้ามาทางด้านเจดีย์สามองค์ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงได้จัดให้ทางปากลัด พระประแดง ผังธนบุรี ซึ่งในแต่ละครั้งที่เข้ามาพระมหากษัตริย์ของไทยจะรับเอาผู้อพยพของชาวมอญไว้ทุกครั้ง โดยแบ่งให้อยู่ตามสถานที่ต่างๆตามที่มีชาวมอญอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องการอพยพชาวมอญเข้ามาในเมืองไทยนั้นในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครููปทุมธรรมโชติ (2540: 41) ยังได้กล่าวถึงการอพยพของชาวมอญที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยว่า “ชาวมอญได้มีการสู้รบกับพม่าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแต่ละครั้งจะมีการอพยพหลบหนีไม่เว้นแต่ละครั้ง โดยมากจะหนีมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระมหากษัตริย์ไทย โดยได้มีการอพยพครั้งใหญ่ได้ 9 ครั้ง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2108 สมัยสมเด็จพระธรรมราชาและครั้งสุดท้ายสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในครั้งนั้นชาวมอญได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลหลุมช้าง แขวงเมืองกาญจนบุรี สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ จึงได้โปรดเกล้าให้เจ้าพระยาธรรมราชรามัญไปตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกกำแพงพระนครตรงหน้าวัดชนะสงคราม ส่วนครอบครัวมอญให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ หรือพระประแดงในปัจจุบันในการเข้ามาแต่ละครั้งชาวมอญจะนำเอาวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เข้ามาด้วยเช่นกัน เช่น ประเพณีการเล่นสะบ้า มอญชอนผ้า การรำผี ฯลฯ ในการดนตรีนาฏศิลป์ก็เช่นเดียวกัน ได้ถูกถ่ายทอดให้คนไทยได้รู้จักและสืบทอดจากชาวมอญไว้มากมาย

ในสารานุกรมพม่า (2509) ได้กล่าวถึงจารึกมอญในที่ต่างๆ ซึ่งเป็นที่มาเกี่ยวกับอักษร
ดังนี้

1.2.1 จารึกมอญ ในประเทศไทย

ในบริเวณภาคตะวันตกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแหล่งที่เคยได้รับอารยธรรม
จากประเทศอินเดียมาแต่โบราณกาล แม้ว่าจะมีหลักฐานทางเอกสารรับรองอยู่ในระหว่างพุทธ
ศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมาก็ตาม ถ้าพิจารณาตามสภาพทางภูมิศาสตร์สามารถสันนิษฐานได้ว่า
อารยธรรมอินเดียน่าจะได้เข้ามาสู่พื้นที่แถบนี้ได้รวดเร็วและลึกซึ้งยิ่งกว่าบริเวณส่วนอื่นๆ
ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้เพราะเป็นดินแดนที่อยู่ใกล้กว่า และมีพื้นที่ติดต่อกับชายฝั่ง
ทะเล ซึ่งสามารถเดินทางผ่านเข้ามาได้ถึงสองทาง คือ ทางทะเล และทางบก แต่เนื่องจาก
หลักฐานทางด้านโบราณคดีและจารึกมีจำนวนน้อยและไม่แพร่หลายดังนั้นเรื่องราว
ของอาณาจักรโบราณในภูมิภาคดังกล่าวจึงยังมีการศึกษาค้นคว้าในวงจำกัดจากหลักฐานที่มีอยู่
ทราบแต่เพียงคร่าวๆ ว่า ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 ชนชาติปยู (pyu) ตั้งอาณาจักรอยู่
ณ ลุ่มแม่น้ำอิระวดี ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองแปรในปัจจุบัน มีชนชาติพม่าตั้งอาณาจักรอยู่ทางตอน
เหนือ และ ชนชาติมอญ ตั้งอาณาจักรอยู่ทางตอนใต้ ชาวปยู นับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรว
าท จากหลักฐานจารึกแผ่นทองคำที่พบ ณ เมืองมวงคุน (Maungun) จารึกด้วยรูปอักษรปัลลวะ
ภาษาบาลี จารึกดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น จารึก เย ธมมา ฯ
จารึกอิติปิโส ฯ เป็นต้น นอกจากนั้นยังได้พบจารึกที่ใช้ภาษาสันสกฤตอีกด้วย

1.2.2 จารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม

อาณาจักรของชนชาติปยู ที่กล่าวถึงข้างต้น ก็คืออาณาจักรศรีเกษตร ซึ่งในจดหมาย
ของภิกษุจีนชื่อ อี้จิง บันทึกไว้ว่า อาณาจักรศรีเกษตรนี้ อยู่ทางทิศตะวันตกของอาณาจักร
ทวารวดี จากหลักฐานทางโบราณคดีได้พบว่า โบราณสถาน ณ บริเวณโมซาใกล้กับเมืองแปรนั้น
ปัจจุบันมีแนวกำแพงอิฐก่อเป็นรูปวงกลมล้อมรอบ พระพุทธรูปที่ได้พบ ณ ที่นั้นมีพุทธลักษณะ
แบบเดียวกับศิลปอินเดีย สมัยหลังคุปตะ อาณาจักรปยูเจริญรุ่งเรืองอยู่ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 14
ก็เริ่มเสื่อมอำนาจลงพร้อมๆ กับการความเจริญของอาณาจักรน่านเจ้า ซึ่งได้แผ่อาณาเขตเข้ามา
สู่บริเวณตอนเหนือของลุ่มแม่น้ำอิระวดี และเป็นช่วงเวลาที่อาณาจักรปยูมีโอกาสติดต่อโดยตรง
กับประเทศจีน

1.2.3 จารึกฐานพระพุทธรูปวัดป่าข่อย จังหวัดลพบุรี

ในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 14 นั้นเอง ชนชาติปยูได้อพยพย้ายถิ่นพำนักไปอยู่ในสถานที่ต่างๆ แต่ไม่มีหลักฐานบ่งบอกถึงสาเหตุแห่งการเคลื่อนย้ายนั้น คงทราบเพียงว่าอาณาจักรน่านเจ้าได้อพยพชาวปยูจำนวน 3,000 คน ไปที่เมืองจาทุง (Chatung) ได้แก่เมืองยูนานฟู หรือ คุณมิง ในปัจจุบัน และชาวปยูบางพวกได้เคลื่อนย้ายไปอยู่ในพุกามบริเวณรัฐฉานปัจจุบัน และในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 นั้นเอง พม่าได้เริ่มต้นมีความสัมพันธ์กับมอญ พร้อมทั้งรับเอาอารยธรรมความเจริญต่างของมอญไว้ด้วย รวมถึงการยอมรับนับถือพุทธศาสนา และการใช้ตัวอักษรบันทึกเรื่องราวต่างๆ ซึ่งมอญได้รับถ่ายทอดมาจากอินเดียอีกต่อหนึ่ง

ขณะที่อาณาจักรปยูเสื่อมอำนาจลง และเคลื่อนย้ายถิ่นไปนั้นอาณาจักรมอญซึ่งอยู่ทางตอนใต้ก็ได้ขยายอาณาเขตออกไปทางทิศตะวันตก มีศูนย์กลางของอาณาจักรอยู่ที่เมืองพะโค หรือหงสาวดี อาณาเขตของมอญ ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 นี้ จึงน่าจะครอบคลุมไปถึงบริเวณตลอดจนชายฝั่งทะเลของอ่าวมะตะมะ และทะเลอันดามัน คือ บริเวณภาคตะวันตกและภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบัน

ศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรมมอญ ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 ถึงก่อนการสร้างเมืองพะโคในพุทธศตวรรษที่ 14 นั้น ไม่ได้อยู่ในบริเวณตอนใต้ของอาณาจักรปยู และพม่า หลักฐานที่ได้ในการขุดค้นทางโบราณคดีบริเวณภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบัน แถบจังหวัดราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ลพบุรี และนครสวรรค์ เป็นต้น ทำให้ทราบได้อย่างแน่ชัดว่า บริเวณดังกล่าวเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรทวารวดี มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ในทางศิลปกำหนดระยะเวลาของศิลปสมัยทวารวดีให้อยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 - 16 ศิลปทวารวดีนั้น แผ่ขยายอิทธิพลออกไปอย่างกว้างขวางเกือบทุกภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลักฐานดังกล่าวมีกระจายอยู่ภายในบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกง แม่น้ำมูล แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งแม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำแม่กลองและเรื่อยไปทางทิศใต้ตลอดแหลมมลายู

1.2.4 จารึกวัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื่องจากได้พบจารึกภาษามอญโบราณในภูมิภาคต่างๆ ของอาณาจักรทวารวดี ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าในอาณาจักรทวารวดีนั้นมีกลุ่มชนที่ใช้ภาษามอญกระจายอยู่ทั่วไป ความสัมพันธ์ของชนชาติมอญในอาณาจักรทวารวดีกับชนชาติมอญที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณตอนใต้ของอาณาจักรปยู ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 - 14 นั้น น่าจะมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกันเท่านั้น และต่างแยกการปกครองตนเองเป็นกลุ่มเมืองใหญ่น้อย

แต่มีความสัมพันธ์ต่อกันภายใต้อารยธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และที่สำคัญที่สุดคืออารยธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศอินเดีย โดยเฉพาะอารยธรรมทางด้านตัวอักษร ปรากฏหลักฐานในจารึกที่ใช้รูปอักษร ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากรูปอักษรที่ใช้อยู่ในสมัยราชวงศ์ปัลลวะ ประเทศอินเดียระหว่างพุทธศตวรรษที่ 10 - 11 จารึกดังกล่าวบันทึกไว้ด้วยรูปอักษรปัลลวะ ภาษามอญโบราณ พุทธศตวรรษที่ 12 ได้แก่ จารึกวัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช จารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม จารึกฐานพระพุทธรูปยืนวัดช้อย จังหวัดลพบุรี จารึกถ้ำพระนารายณ์ จังหวัดสระบุรี จารึกเมืองบึงคอกช้าง จังหวัดอุทัยธานี และในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 - 15 ก็ได้พบจารึกใช้รูปอักษรหลังปัลลวะ ภาษามอญโบราณ ได้แก่ จารึกเสาแปดเหลี่ยม จังหวัดลพบุรี จารึกใบเสมาวัดโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น จารึกพระพิมพ์ดินเผาขนาดุน จังหวัดมหาสารคาม จารึกพระพิมพ์ดินเผาเมืองฟ้าแดด จารึกวัดโพธิ์ชัยเสมาราม จังหวัดกาฬสินธุ์ จารึกสถูปดินเผาเมืองทพชุมพล จังหวัดนครสวรรค์

ในบริเวณที่พบจารึกภาษามอญโบราณ ดังที่กล่าวข้างต้นนั้น ยังได้พบจารึกภาษาเขมรบาลี และสันสกฤต ปะปนกันไป หลักฐานดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 นั้นชนชาติมอญ เป็นกลุ่มชนใหญ่ที่นับถือพระพุทธศาสนา มีการดำรงชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แม้จะอยู่ร่วมกันกับชนชาติอื่น มีชนชาติที่ใช้ภาษาเขมรเป็นต้น ซึ่งนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม ความเป็นอยู่ของอดีตชนในยุคนั้น จึงน่าจะอยู่กันเป็นกลุ่มสังคมย่อยกระจายอยู่ทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการใช้รูปอักษรปัลลวะจารึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นภาษามอญ ทั้งในช่วงระยะเวลาที่นั้น เป็นระยะเวลาเริ่มแรกที่อิทธิพลของรูปอักษรปัลลวะเพิ่งจะได้เข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.2.5 จารึกหลังพระพิมพ์ดินเผาขนาดุน จังหวัดมหาสารคาม

นับตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา จนมาถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ติดต่อกับต้นพุทธศตวรรษที่ 17 กลุ่ม มอญแถบลุ่มแม่น้ำสะโตง ทางตอนเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือมอญที่อยู่ตอนใต้ของอาณาจักรปญัน ได้เคลื่อนย้ายไปทางทิศตะวันตก และสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่เมืองพะโค หรือ หงสาวดี เป็นศูนย์กลางของอาณาจักร ช่วงระยะเวลาที่กล่าวถึงนี้อาณาจักรมอญ แห่งนี้ได้มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรพม่ามากขึ้น

ส่วนชนชาติมอญ ซึ่งอยู่ทางตอนกลางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13 ได้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นพำนักที่อาศัยขึ้นสู่ตอนเหนือของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นไปถึงลุ่มแม่น้ำปิง และได้สร้างเมือง หริภุญไชยขึ้น สถาปนา พระนางจามเทวี

ราชิดาแห่งเมืองลวปุระ เดินทางขึ้นไปเป็นผู้ปกครอง อาณาจักรหริภุญไชย พระองค์แรก และยังได้มีกษัตริย์ปกครอง อาณาจักรหริภุญไชย สืบต่อกันมาโดยลำดับ จนถึงพุทธศตวรรษ ที่ 19 พระยาธิบยา กษัตริย์องค์สุดท้ายของอาณาจักรหริภุญไชย ได้เสียอำนาจการปกครองให้แก่พระยามังราย แห่งอาณาจักรล้านนา ในปี พ.ศ.1839 อาณาจักรหริภุญไชย จึงสิ้นสุดลงนับแต่นั้นเป็นต้นมา

เมื่อสิ้นสุดพุทธศตวรรษที่ 14 และเริ่มต้นพุทธศตวรรษที่ 15 มอญในภาคกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือบริเวณภาคกลางของประเทศไทยปัจจุบันจะค่อยๆ หดไป กลุ่มชนที่ใช้ภาษาเขมรโบราณได้เข้ามาครอบครองและเจริญรุ่งเรืองขึ้นแทนที่ จะเห็นได้ว่า ความเจริญของกลุ่มชนที่ใช้ภาษาเขมรโบราณนั้น เริ่มมาจากบริเวณภาคอีสาน, ภาคตะวันออกของประเทศไทยปัจจุบัน ดังนั้นทั่วบริเวณดังกล่าวจึงมีอิทธิพลของขอมซึ่งเป็นเจ้าของภาษาเขมร ครอบคลุมอยู่ทั่วไป ได้พบหลักฐานในจารึกพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ณ จังหวัดลพบุรี จารึกด้วยอักษรขอมโบราณ ภาษาเขมรพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นต้นสุภัททศิ ศิสดกุล. (2522: 20 - 21)

ในต้นพุทธศตวรรษที่ 17 ณ อาณาจักรหริภุญไชย ปัจจุบันคือ จังหวัดลำพูน ได้พบจารึกด้วย อักษรมอญโบราณ ภาษามอญโบราณ 7 หลัก ได้แก่ จารึกวัดดอนแก้ว 1 จารึกวัดดอนแก้ว 2 จากวัดมหัวน จารึกวัดบ้านหลวย จารึกวัดแสนข้าวห่อ จารึกวัดกู่กุด 1 และจารึกวัดกู่กุด 2 นอกจากนั้น ยังได้พบจารึกมอญที่จังหวัดเชียงใหม่อีก 2 ชิ้น คือ จารึกวัดกานโถม 1 ชิ้น เป็นเศษจารึกลักษณะรูปอักษรเหมือนกลุ่มจารึก 7 หลัก ที่จังหวัดลำพูน และจารึกแม่หินบดเวียงมะโน จังหวัดเชียงใหม่ ข้อความในจารึกเหล่านี้ เป็นหลักฐานที่บอกให้ทราบว่า มอญ ใน อาณาจักรหริภุญไชย ได้เจริญรุ่งเรือง และยังคงนับถือพระพุทธศาสนาอย่างเถรวาทอยู่เช่นเดิม

1.2.6 จารึกวิหารโพธิ์ลังกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบัน ตลอดจนถึงแหลมมลายูนั่น หลังจากพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงพุทธศตวรรษที่ 15 บ้านเมืองถูกตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์โคเลนทรแห่งอาณาจักรศรีวิชัยและพระพุทธศาสนาก็ได้เจริญขึ้นเป็นลำดับมาสังเกตได้ว่าจุดยืนของสังคมในบริเวณนี้ได้เปลี่ยนจากศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้มีการค้นพบเทวรูป และศาสนสถานในศาสนาพราหมณ์ซึ่งปะปนอยู่รวมกลุ่มกับหลักฐานทางพระพุทธศาสนา ความเจริญ และความเสื่อมของศาสนาที่เป็นไปตามสภาพของบ้านเมืองและผู้ปกครอง

ในศตวรรษต่อมา คือ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 ติดต่อกันถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 17 อาณาจักรพุกาม หรือที่เรียกในปัจจุบันว่า ประเทศพม่า มีสัมพันธภาพกับ อาณาจักรหริภุญไชย

และประเทศลังกา พร้อมทั้งได้รับ อารยธรรม วัฒนธรรม รวมทั้งลัทธิศาสนาเข้าสู่อาณาจักรด้วย กษัตริย์แห่งอาณาจักรพุกามนับตั้งแต่พระเจ้าอโนรุทมหาราช เป็นต้นมา จนถึงพระเจ้ากัณยชิตธา และพระเจ้าอลองคสิทฺถทรงเลื่อมใสและสนพระทัยพระพุทธศาสนาฝ่ายลังกาวงศ์อย่างยิ่ง จนถึงกับส่งคณะสงฆ์ไปศึกษาที่ลังกา และเมื่อพระเถระพม่าซึ่งเดินทางไปลังกากลับมาบ้านเมือง แล้ว ยังได้แต่งหนังสือภาษาบาลีไว้หลายเรื่อง ในรัชกาลของพระเจ้าอลองคสิทฺถนี้เอง อาณาจักร พุกามได้แผ่ขยายออกสู่ชายฝั่งทะเล พระเจ้าอลองคสิทฺถได้เสด็จไปถึงดินแดนในแหลมมลายูด้วย ดังนั้นในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 17 พระพุทธศาสนาฝ่ายลังกาวงศ์ ก็น่าจะได้เข้ามาสู่บริเวณ ภาคใต้ของประเทศไทยปัจจุบันด้วยเช่นกัน

ในพุทธศตวรรษที่ 18 พม่ากับลังกาเกิดสู้รบกัน พระเจ้าปราครมพาหุ กษัตริย์แห่งลังกา ส่งกองทัพเรือมาคอยปล้นสดมภ์พม่า และเมื่อการสู้รบสิ้นสุดลง พุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ ในพม่ากลับยิ่งมั่นคงขึ้น และได้ถ่ายทอดให้แก่ดินแดนแถบแหลมมลายูด้วย

หลักฐานทางพงศาวดารพม่าที่กล่าวข้างต้นนี้ สนับสนุนให้เห็นว่า อารยธรรมมอญ ในอาณาจักรหริภุญไชยนั้น ได้เข้าไปสู่อาณาจักรพม่าเมื่อพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 และรุ่งเรืองขึ้น ในรัชกาลพระเจ้ากัณยชิตธานั้นเอง หลังจากนั้นจึงให้อิทธิพลต่ออาณาจักรในบริเวณภาคใต้ ของประเทศไทยปัจจุบัน

ทางด้านอาณาจักรหริภุญไชยนั้น ไม่มีหลักฐานของการเสื่อมกำลังอำนาจเพราะเหตุ อื่น นอกจากพุกภัยภัย และโรคระบาด ตลอดจนพุทธศตวรรษที่ 18 จนกระทั่งมีกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง ใช้ภาษาไทย มีผู้นำชื่อ พระยามังราย หรือ พ่อขุนมังราย ได้ก่อตั้ง อาณาจักรล้านนา ขึ้นในบริเวณ กลุ่มแม่น้ำสาย จังหวัดเชียงราย และได้แผ่ขยายอาณาเขตตลอดถึงชายฝั่งแม่น้ำโขง แม่น้ำกก แถบ อำเภอยางสัก เชียงของ จังหวัดเชียงราย รวมถึงแม่น้ำปิง จังหวัดลำพูน และแม่น้ำวัง จังหวัด ลำปางด้วย พระเจ้ามังรายทรงดำเนินพระราชโอรสไปเข้ายึดครอง หริภุญไชย จากพระยาธิบยา กษัตริย์องค์สุดท้ายของกลุ่มชนที่ใช้ อักษรมอญ ภาษามอญ แห่งนครหริภุญไชย เมื่อพุทธ ศตวรรษที่ 19 ในศิลาจารึกวัดเชียงมั่น บันทึกไว้ตรงกับ พ.ศ. 1839

ส่วนอาณาจักรพุกามนั้น ภายในอาณาจักรเกิดจลาจลด้วยเรื่องเกี่ยวกับการแย่งชิง อำนาจราชบัลลังก์ของกษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรครั้งแล้วครั้งเล่าอยู่ตลอดเวลาจนถึงปลาย พุทธศตวรรษที่ 18 จึงได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพวกมองโกลในที่สุด ขณะที่พม่าอ่อนกำลัง อำนาจลงในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ชาวมอญแถบกลุ่มแม่น้ำสะโตงก็ได้ตั้งตัวเป็นอาณาจักรได้อีก ครั้งหนึ่ง โดยได้กำลังเสริมจากมอญที่หนีภัยมาจากกลุ่มแม่น้ำปิง อาณาจักรมอญ นี้ได้เป็นอิสระ อยู่จนถึง พ.ศ. 2082 จึงเสียเมืองให้แก่พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้กษัตริย์พม่าแห่งเมืองตองอู และ นับแต่นั้นมามอญมีฐานะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในภูมิภาคต่างๆ

ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่บริเวณรัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่าในปัจจุบัน และในบริเวณบางส่วนในประเทศไทย

1.2.7 จารึกตะจัมหาเถร (วัดแสนข้าวห่อ) จังหวัดลำพูน

มอญยังคงรักษาอารยธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนการใช้อักษรและภาษาไว้ตลอดมา และหลังจากพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา หลักฐานทางจารึกของ มอญ ในประเทศไทยมีอยู่น้อยมาก ได้พบจารึกลานทองแดง 1 แผ่น สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2048 แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าพบ ณ ที่ใด ในปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกองหอสมุดแห่งชาติ และได้พบจารึกอีกชิ้นหนึ่งสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2018 เป็นจารึกฐานพระพุทธรูปวัดชัยพระเกียรติ

นับจากอดีตมอญเป็นชนชาติโบราณที่มีความเป็นมายิ่งใหญ่และมีอารยธรรมของตนเอง ซึ่งรวมไปถึงการรู้จักใช้ภาษา และอักษรที่เป็นของมอญโดยเฉพาะด้วย แต่เนื่องจากความเป็นประเทศของมอญได้สูญเสียนับนานนับร้อยๆปีล่วงมาแล้ว จึงส่งผลทำให้ชนชาติมอญ ในปัจจุบันเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่าและประเทศไทยพร้อมกันนั้นก็ยอมรับวัฒนธรรม อารยธรรมที่มอญตั้งหลักแหล่งอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ความเป็นมอญของชนชาติมอญได้ลดน้อยลง โดยเฉพาะด้านภาษาและอักษร ซึ่งในปัจจุบันนี้มีผู้ที่รู้ภาษาน้อยมาก คนมอญรุ่นใหม่อ่านและเขียนภาษามอญไม่ได้แล้ว ถ้าเป็นเช่นนี้อยู่อีกสืบไปไม่นานภาษามอญ จะปรากฏหลักฐานอยู่แต่ในหนังสือเท่านั้น

บ้างเชื่อว่าชาวมอญอพยพมาจากมองโกเลียมีถิ่นกำเนิดจากที่ราบทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน และก่อนที่มอญจะมาอาศัยอยู่ที่เมืองสะเทิมในประเทศพม่านั้นก็เคยตั้งอาณาจักรทวารวดี ในพื้นที่ตอนล่างของประเทศไทย ดังปรากฏเป็นหลักฐานเป็นจารึกมอญที่นครปฐมหรือจังหวัดลพบุรี จารึกนั้นเก่าแก่กว่าจารึกภาษามอญที่สะเทิมและพุกามถึงราว 5,000 ปี ต่อมา ในคริสต์ศตวรรษที่ 10 อาณาจักรทวารวดีของมอญก็ถูกพวกเขมรหรือขมาโจมตีจนต้องย้ายขึ้นเหนือไปตั้งเมืองหริภุญไชย ซึ่งปัจจุบันคือลำพูน จากนั้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 – 13 ชาวไทยก็อพยพจากตอนบนลงมาตีอีก ทวารวดีจึงถึงกาลล่มสลาย

ส่วนนามรามัญพบเก่าสุดในมหาवंสของสิงหล ในสมัยพระเจ้าจันสิตตาแห่งพุกาม พบคำนี้ในศิลาจารึกมอญ เขียนออกเสียงว่า รมีง ซึ่งในจารึกนั้น ก็พบคำเรียกพม่าอ่านว่า มิรมา อีกด้วย ส่วนในสมัยหงสาวดี พบจารึกแผ่นทอง เขียนอ่านว่า รมัน คล้ายกับที่ไทยเรียก รามัญ ส่วนในเขตรามัญเทศะ จะเรียกว่า มั่น หรือ มูน ซึ่งใกล้เคียงกับคำว่า มอญ ในภาษาไทย

อันที่จริง พม่าเคยนิยมเรียก มอญ ว่า ตะลาย หรือ ตะเลง คำเรียกนี้ พบในศิลาจารึกพุกาม และบางจารึกที่น่าจะจารึกในต้นสมัยอังวะอีกทั้งในพงศาวดารมอญ กล่าวถึงเจ้าชาย

จากเมืองกาลิงคะ ดิลิงคนะแห่งมัชฌิมเทศะเสด็จมายังสะเทิม-สุวรรณภูมิเพื่อปกครองชาวมอญ โดยมีท้าวสักกะอุปถัมภ์ เป็นไปได้ว่าชาวดิลิงคนะคงจะเดินทางมาสู่รามัญเทศะอยู่เรื่อยๆ จึงเรียกเหมาชาวมอญว่าเป็นชาวดิลิงคนะไปด้วย จนที่สุดก็เพี้ยนมาเป็นตะลายในภายหลัง แต่เนื่องจากคำว่า ตะลายนั้นชาวมอญเห็นว่าเป็นคำดูหมิ่น มีความหมายไปในทาง “พันธุ์ทางไร้พ่อ” ชาวมอญจึงไม่อยากจะให้ชื่อนี้มาเรียกชาวมอญอีกต่อไป ซึ่งรัฐบาลพม่าก็ได้เคยประกาศห้ามใช้ชื่อ ตะลาย เรียกชาวมอญและกำหนดให้เรียกว่า มูน หรือ มอญ เท่านั้น

ในประเทศไทย เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 5 - 6 ปรากฏศิลาจารึกมอญที่นครปฐม ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 7 - 8 มีจารึกมอญที่ลพบุรี และในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11-13 มีจารึกมอญที่ลำพูน ส่วนในประเทศไทยนั้น พบศิลาจารึกมอญในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11 ณ ถ้ำเก้ายกมูม ใกล้เมืองบาสังในรัฐกะเหรี่ยง และพบที่เจดีย์ชเวชียงในเมืองสะเทิม ส่วนศิลาจารึกมอญที่เมืองพุกาม ซึ่งพบมากที่สุดนั้นจารึกขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ 11 นอกจากนี้ยังพบศิลาจารึกมอญประปราย ตามเมืองต่างๆ อาทิ เจาร์แซ แปร พะโค ชเวนนังตาตะวันออก และสะเทิม ส่วนในยุคหงสาวดีนั้น พบศิลาจารึกมอญและจารึกบนองค์ระฆังที่พะสิม ย่างกุ้ง พะโค พุกาม สะเทิม ดอยเกลาสะ เมาะตะมะ ไจ้กะมะยอ และทวาย

จารึกภาษามอญบนใบลานนั้นพบมากมายตามหมู่บ้านมอญในประเทศไทยส่วนที่ประเทศพม่าพบมากตามหมู่บ้านมอญในเมืองสะเทิมและเมืองไจ้กะมี ซึ่งมีการคัดลอกและรวบรวมนำมาเก็บไว้ ที่หอสมุดแห่งชาติเมืองย่างกุ้ง และที่ห้องสมุดมอญเมืองเมาะล่ำเล็ง ซึ่งนอกจากนี้กองโบราณคดีและกองวัฒนธรรม ยังได้จัดพิมพ์วรรณกรรม ชาดก ตำรามอญ และเคยมีการริเริ่มจัดพิมพ์พจนานุกรมมอญ-พม่าอีกด้วย

ในด้านประวัติศาสตร์การสร้างอาณาจักรของชนชาติมอญนั้น อาจจำแนกตามวงศ์กษัตริย์ได้ 3 ยุค ยุคแรกคือยุคราชวงศ์สะเทิม-สุวรรณวดี มีกษัตริย์ปกครอง 57 พระองค์ เริ่มจากสมัยพระเจ้า สิริหราช มาจนถึงสมัยพระเจ้ามุนหา เชื่อกันว่ายุคนี้นครบครองพื้นที่ได้ ทั้งอาณาจักรทวารวดี และอาณาจักรสะเทิม ยุคแรกได้สิ้นสุดลงด้วยพระเจ้าอโนรธาแห่งพุกามยกทัพมาตีเมืองสะเทิมในสมัยพระเจ้ามุนหา ซึ่งนักประวัติศาสตร์ไทยบางท่านเชื่อว่าพระเจ้าอโนรธาน่าจะยกมาตีถึงนครปฐม

ยุคที่สอง เป็นยุคราชวงศ์พะโค-หงสาวดี มีกษัตริย์ปกครอง 17 พระองค์ องค์แรกๆ คือ พระเจ้าสมละและพระเจ้าวิมล และสิ้นสุดในสมัยพระเจ้าติสสะ ส่วนยุคที่ 3 คือยุคราชวงศ์เมาะตะมะ พะโค เริ่มจากสมัยพระเจ้าวารี หรือพระเจ้าฟ้ารั่ว พระองค์มีมเหสีเป็นราชธิดาของกษัตริย์ไทย ต่อมาในสมัยพญาอู ได้ย้ายราชธานีมาอยู่ ณ เมืองพะโคหรือหงสาวดี ราชบุตรของพระองค์คือพญาน้อย ซึ่งต่อมาก็คือพระเจ้าราชาธิราช ผู้ทำสงครามยาวนานกับกษัตริย์พม่า

ในสมัยพระเจ้าชาวสอแก้วกับพระเจ้ามิ่งคอง ขุนพลสำคัญของพระเจ้าราชาธิราช ก็คือ สมิงพระราม ละ墩เอง และแอมูน-ทยา กษัตริย์องค์สุดท้ายของมอญคือ พระเจ้าพะยะมองธิราช ซึ่งพระเจ้าอลองพญาปราบมอญจนพ่ายในปี ค.ศ.1757

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง, ประภาศรี คำสะอาด (2545: 15) กลุ่มชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก คือ ชาวมอญ แต่ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ทั้งนี้เพราะยังไม่มีผลสำรวจอย่างเป็นทางการ คงมีข้อมูลที่ได้กลับคืนมาจากการตอบแบบสอบถามของ โครงการวิจัยแผนที่ภาษาของชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทยของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รวบรวมไว้เป็นเบื้องต้นที่พอจะกล่าวได้ว่าชาวมอญในจังหวัดกาญจนบุรีมีประมาณ 8,000 คน และตั้งรกรากอยู่ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอบางแก้ว และอำเภอไทรโยค

ชาวมอญที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมด เป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศพม่าเช่นกัน โดยที่อพยพเข้ามาจากในราว พ.ศ.2491 สุมิตร ปุณณะการี (2537: 72) ทั้งนี้เพราะถูกรุกรานและก่อกวนจากกองทหารของพม่า ในอดีตนั้นชาวมอญส่วนหนึ่งได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่ที่กรุงหงสาวดีแตกสลายลงใน พ.ศ. 2300 และได้มาตั้งรกรากในจังหวัดปทุมธานี นนทบุรี ราชบุรี ฯลฯ จนรุ่นลูกหลานได้กลายเป็นคนไทยไปแล้ว ชาวมอญที่อพยพมาอยู่ที่สังขละบุรี ใน พ.ศ. 2490 จัดเป็นชาวมอญอีกส่วนหนึ่งที่อพยพหลบหนีด้วยความหวาดกลัวการปราบปรามของทหารพม่าเข้ามาภายหลัง

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมอญ

สัจด์ ภูเขาทอง (2523: 45) ได้กล่าวไว้ว่าปีพาทย์มอญหรือวงปาดของมอญนั้นมีวิธีการประสมออกจะคล้ายกับวงปีพาทย์ของไทยอยู่มากจนทำให้คิดว่าน่าจะมีลอกเลียนแบบกันอยู่ระหว่างไทยกับมอญ เครื่องดนตรีที่มีลักษณะตรงกันระหว่างปีพาทย์มอญและปีพาทย์ไทยได้แก่ระนาดเอก ระนาดทุ้มฆ้อง กลอง ตะโพน เป็นต้น เพียงแต่มีรูปร่างลักษณะต่างกันออกไป เช่น ฆ้องมอญ ตะโพนมอญ ซึ่งมีรูปร่างต่างจากวงปีพาทย์ไทยคือ ปีมอญนั้นจะมีลำโพงเสียงภายนอกแยกออกจากตัวปี แต่ปีไทยมีแต่ตัวปี สำหรับฆ้องวงของมอญนั้นจะตั้งอยู่ในลักษณะแนวตั้ง คือ โค้งขึ้นแต่ฆ้องไทยจะอยู่ในลักษณะแนวราบ กลองของไทยมีกลองทัด แต่กลองมอญมีกลองชุดที่เรียกว่า เปิงมางคอก

ในทำนองเดียวกันมนัส ขาวปลื้ม (2541: 63) ได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะของวงดนตรีมอญ บทเพลงมอญ และจังหวะหน้าทับของเพลงมอญไว้ว่า “ดนตรีมอญจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเครื่องดนตรีและกลุ่มวงดนตรี ซึ่งประกอบไปด้วย ตะโพน(ตะโพน) ปังมาง

(เปิงมาง)ฆ้องมอญ ซึ่งเชื่อว่าเป็นของมอญแท้ดั้งเดิม” ส่วนปี่พาทย์มอญนั้นเดิมใช้ได้ทั้งงานมงคลและอวมงคล สาเหตุที่ไทยนำมาใช้ในงานศพในปัจจุบันเนื่องจากว่าไทยเริ่มนำปี่พาทย์มอญมาใช้ในงานศพเป็นครั้งแรกจึงกลายเป็นประเพณีว่า ปี่พาทย์มอญนั้นใช้ในงานศพ นอกจากนี้แล้วยังได้เขียนอธิบายบทเพลงมอญและจังหวะหน้าทับที่มีความแตกต่างกันระหว่างเพลงมอญที่บรรเลงทั่วไปกับเพลงมอญที่บรรเลงในพิธีกรรมต่างๆ โดยได้เขียนบันทึกทำนองเพลงเป็นโน้ตไทยอธิบายให้ชัดเจนพร้อมกับการบันทึกทำนองตะโพนมอญและเปิงมางคอกควบคู่กันไป

วิเชียร อ่อนละมุน (2540: 31 - 34) กล่าวว่าบทเพลงของปี่พาทย์มอญ เพลงมอญถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่นักดนตรีทุกคนจะต้องเรียนรู้ ทั้งทางด้านเนื้อเพลงและวิธีการบรรเลง เพลงพื้นฐานที่จะต้องบรรเลง เช่น เพลงประจำวัด เพลงยกศพ ฯลฯ เพลงมอญเหล่านี้จะมีจังหวะหน้าทับตะโพนมอญกำกับประจำแต่ละเพลง โอกาสที่จะนำเพลงเหล่านี้ไปใช้ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นนักดนตรี จำเป็นจะต้องศึกษาอย่างละเอียดเพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้องและถนัดมือ ศรีแสงทอง (2540: 223) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการประดิษฐ์ทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญไว้ว่า เป็นบทเพลงที่มีเอื้อนจะสามารถแบ่งคำร้องออกเป็นกลุ่มๆ โดยมีเอื้อนทำย่ำคำจากกลุ่มคำร้องและมีเอื้อนอิสระระหว่างกลุ่มคำร้อง คำร้องที่แบ่งเป็นพยางค์ตามเสียงวรรณยุกต์นั้นๆ เอื้อนทำย่ำคำ เป็นเอื้อนที่เอื้อนเพื่อให้ออกเสียงลูกตกเมื่อคำร้องที่ตรงกับเสียงลูกตกนั้นๆ ร้องแล้วไม่ตรงกับเสียงลูกตก เอื้อนอิสระเป็นเอื้อนที่ประดิษฐ์ขึ้นระหว่างกลุ่มคำร้องอาจจะเป็นการเอื้อนตามทำนองเพลงหรือเอื้อนแตกต่างไปจากทำนองเพลง

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ดนตรีโดยทั่วไป

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533) ได้กล่าวไว้ในดนตรีไทยวิเคราะห์โดยกล่าวถึงรูปแบบหรือลักษณะเด่นที่ปรากฏในทำนองเพลงมีเนื้อหาสรุปว่า รูปแบบที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของบทเพลงมี 2 ประเภทได้แก่

1. รูปแบบของจังหวะคือสัดส่วนในการใช้โน้ตในทำนองเพลงนั้นๆ
2. รูปแบบของทำนอง คือทิศทางในการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง

นอกจากนี้ยังได้อธิบายถึงรูปแบบของการบรรเลงลักษณะต่างๆ เช่น การบรรเลงหลักจังหวะ การบรรเลงแบบเก็บ การวิเคราะห์รูปแบบเพลงและยังได้อธิบายระบบบันไดเสียงของดนตรีไทยสรุปว่าบันไดเสียงของดนตรีไทย คือ บันไดเสียงที่มีโครงสร้างของสิ่งสำคัญหรือเสียงหลัก 5 เสียงและมีเสียงรอง 2 เสียง และมานพ วิสุทธิแพทย์ (2533) ได้แต่งตำราดนตรีไทยวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎีวิเคราะห์ดนตรีไทยในเรื่องต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะโดยทั่วไปของดนตรีไทย ทำนองหลัก ทำนองแปร จังหวะ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในเรื่องของการวิเคราะห์

บทเพลง ทฤษฎีต่างๆช่วยทำให้เกิดแนวทางและแนวความคิดต่างๆ ในการวิเคราะห์บทเพลงและนอกจากนี้แล้วในเรื่องของในเรื่องของรูปแบบของบทเพลงได้อธิบายถึงบทเพลง แต่ละบทเพลงว่าคุณลักษณะที่เฉพาะของบทเพลงนั้นซึ่งรูปแบบของเพลงมอญนั้นอาจมีรูปแบบ ที่แตกต่างกันออกไปแต่สามารถนำแนวทางจากตำราการวิเคราะห์เพลงไทยมาเป็นแนวทาง การวิเคราะห์เพลงมอญได้ สำหรับเฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี (2530) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้านว่าควรพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่องค์ประกอบของดนตรีพื้นบ้านข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางดนตรี บทเพลง เครื่องดนตรี และวิธีวิเคราะห์เสียงดนตรี

สัจด์ ภูเขาทอง (2532: 102) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีและหลักเกณฑ์ ในเรื่องการเคลื่อนย้ายบันไดเสียงซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องการวิเคราะห์ลักษณะของบทเพลงได้เป็นอย่างดีเช่นกันหนังสือที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ดนตรีนี้ อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2522: 36) ได้เขียนหนังสือทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทยภาค 1 เป็นตำราครอบคลุมเนื้อหาซึ่งนับว่ามีประโยชน์ในการวิเคราะห์นำมาเปรียบเทียบเรื่องของบันไดเสียง สำเนียงและคีตลักษณ์ของบทเพลงด้วย

บุญช่วย โสวัตร (2538: 110 - 139) ได้ศึกษาวิเคราะห์ทำนองหลักของเพลงแขกมอญบางขุนพรหมเป็นงานวิเคราะห์เพื่อศึกษาระเบียบ กฎเกณฑ์ ในการประพันธ์เพลงเถาและบทบาทของเพลงแขกมอญบางขุนพรหมที่มีต่อสังคมไทย ได้สรุปผลของการวิเคราะห์ในด้านทฤษฎีการประพันธ์เพลงเถาเชิงการจำแนกประโยควรรคตอนไว้ว่า เพลงแขกมอญบางขุนพรหมมีลักษณะเพลงเป็นเพลง 3 ท่อน 14 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 1 มี 32 วรรค 16 ประโยค 4 จังหวะหน้าทับ ท่อน 2 มี 32 วรรค 16 ประโยค 4 จังหวะหน้าทับ ท่อนที่ 3 มี 48 วรรค 24 ประโยค 6 จังหวะหน้าทับ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ถนอมศรี แสงทอง (2540: 223) ได้ทำการวิจัยและวิเคราะห์เกี่ยวกับบททำนองร้องเพลงมอญ ซึ่งได้ให้ข้อสรุปของผลกาวิจัยได้ว่า บทเพลงร้องทำนองกลุ่มคำจะตรงกับเสียงลูกตกของบทเพลงบรรเลง ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เสียงของเพลงมอญจะเป็นเสียงต่ำเสมอ และการขับร้องจะยึดเอาทำนองของบทเพลงเป็นหลักเสมอ วรรคของบทเพลงร้องกับเพลงบรรเลงทำนองเพลงจะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ จากการวิเคราะห์ บททำนองเพลงร้องมีประโยชน์มากต่อการวิเคราะห์ในเรื่องเสียงของมอญ สำเนียงเพลงมอญ และรูปแบบการบรรเลงตลอดทั้งพุทธะ ณ บางช้าง (2545: 159) ได้ทำการวิเคราะห์บทเพลงมอญที่ใช้ในงานศพไว้ 4 เพลง คือ เพลงประจำวัด ประจำบ้าน เพลงเชิญผี และเพลงยกศพ ได้วิเคราะห์การแบ่งทำนองเพลงมอญ

บันไดเสียง รูปแบบทำนองเพลง รูปแบบจังหวะ จากการวิเคราะห์ พบว่า เพลงมอญทั้ง 4 เพลง มีบันไดเสียงที่แตกต่างกันออกไป การแบ่งท่อนแบ่งทำนองมีส่วนที่ใหญ่ขึ้น วรรคเพลงและลูกตกของเพลงจะเปลี่ยนไปตามบันไดเสียงของบทเพลง ทำให้เสียงแตกต่างออกไปจากเพลงไทย สำหรับ สายสุนีย์ ขาวปลื้ม (2544: 121) ได้วิเคราะห์วิจัยพบว่า คนตรึมมอญเป็นคนตรึมมอญ มีเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง เพลงในแต่ละบทเพลงและหน้าที่ในการบรรเลงเฉพาะตัว ได้แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ในเรื่องบทบาทหน้าที่และการบรรเลงลักษณะทั่วไปของคนตรึมมอญไว้ดังนี้

1. ระบบเสียงของคนตรึม เสียงของคนตรึมมอญนั้นมีเสียงต่ำ การดำเนินทำนองและการเคลื่อนที่ของทำนองและระดับเสียงของเรื่องคนตรึมมอญ (คนตรึมมอญหรือปี่พาทย์มอญทั่วไป) การจัดระบบเสียงของเพลงมอญยี่ดฆ้องมอญวงใหญ่เป็นหลัก เช่นเดียวกับคนตรึมปี่พาทย์ของไทย คือ การบังคับมือฆ้อง แต่ละระบบเสียงของฆ้องมอญ (ปี่พาทย์มอญ) นั้นจะมีการกระโดดข้ามเสียงไม่เป็นลำดับเสียงเหมือนเสียงในดนตรีไทย จึงเกิดเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์ของทำนองเพลงและการบรรเลงที่เรียกว่า หลุมเสียง ถ่างเสียง ทดเสียง ฯลฯ

2. การบรรเลงเพลง จะพบว่า การขึ้นเพลงของบทเพลงมอญจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของบทเพลง เช่น เพลงประจำบ้าน เพลงประจำวัด จัดเป็นเพลงประโคม จะขึ้นเพลงด้วยตะโพนมอญก่อน ส่วนเพลงบรรเลงรื่นเริงทั่วไปจะนำบทเพลงด้วยฆ้องมอญวงใหญ่ เป็นต้น

3. การผสมวงดนตรีแบบชาวมอญ แบ่งตามลักษณะการผสมวงคนตรึมมอญแบบดั้งเดิมตามรูปแบบของชาวมอญในชุมชนชาวไทยจนวิวัฒนาการถึงปัจจุบันได้ดังนี้

3.1 รูปวงแบบเดิม ประกอบด้วย

1. ปี่มอญ
2. ฆ้องมอญ
3. เปิงมาง 1 ลูก
4. ตะโพนมอญ 1 ใบ

3.2 การผสมวงที่นำเอาเครื่องดนตรีไทยเข้าไปผสม ได้แก่

1. ปี่พาทย์มอญเครื่องห้า
2. ปี่พาทย์มอญเครื่องคู่
3. ปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่

ศรัญญา บุญลาโก (2548) ได้ศึกษาเพลงรำมอญ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการพบว่า พระประแดง เป็นเมืองเก่าแก่มากมีอายุนับพันปีล่วงมาแล้ว สันนิษฐานว่า ขอมเป็นผู้สร้างเนื่องจากขณะนั้นขอมเป็นใหญ่ในแคว้นสุวรรณภูมิ

พระประแดงเป็นเมืองหน้าด่านทางทะเลที่สำคัญมากในแคว้นสุวรรณภูมิที่ขอมสร้างไว้รักษาปากน้ำเรียกว่า “ปากน้ำพระประแดง” ชาวมอญพระประแดงจะนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัดเมื่อถึงเทศกาลสำคัญๆ จะพากันไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียงรวมไปถึงการฟังเทศน์การสวดมนต์ปฏิบัติธรรม ส่วนการบริจาคเงินเพื่อสาธารณประโยชน์นั้น ชอบที่จะบริจาคให้แก่วัดมากกว่าอย่างอื่น เพราะมีความเชื่อมั่นว่าการทำบุญเพื่อศาสนานั้นจะเป็นผลานิสงส์ส่งวิญญาณให้ไปสู่สุวรรค์ ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีสำคัญ และมีความหมายต่อบุคคลรวมไปถึงบรรดาเครือญาติโดยมีความหมายในขั้นต้น คือเป็นการรับรองสถานภาพใหม่ของบุคคลในสังคม และปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้องตามบรรทัดฐาน โดยทั่วไปในสังคมมักจะใช้ความเชื่อเป็นเครื่องรับรอง ซึ่งในระบบความเชื่อของชาวมอญก็คือการอ้างอิงถึงพระพุทธรูปและผีบรรพบุรุษในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของตนและมีส่วนแตกต่างกันไปในแต่ละประเพณี เช่นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต คือประเพณีการเกิด ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่มีความศักดิ์สิทธิ์ประเพณีชุมชนที่สำคัญของชาวมอญ พระประแดง อีกประเพณีหนึ่งคือ ประเพณีมอญรำ

ลักษณะของวงดนตรีพระประแดงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. วงเครื่องสายมอญ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “โกรจยาม” เป็นวงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบไปกับการร้องรำทำเพลงของมอญ ที่เรียกว่า ทะแยมมอญ ซึ่งเป็นการเล่นของชาวมอญอย่างหนึ่ง สืบทอดมาแต่โบราณนิยมเล่นอยู่ในหมู่ของคนมอญเท่านั้น การเล่นทะแยมมอญใช้เล่นกันตามหมู่บ้านที่มีชาวมอญอยู่หนาแน่นเท่านั้น เช่น ปากเกร็ด สมุทรสาคร บางกระเจ้า พระประแดง ซึ่งมีเครื่องดนตรีมอญ ดังนี้

1. จะเข้(จยาม) รูปร่างลักษณะเหมือนจระเข้จริง
2. จะเข้(จยาม) รูปร่างลักษณะคล้ายกับหงส์
3. ซอ มอญ (โกร) 2 คัน
4. ฉิ่ง (หะเดหรือคะเต)
5. เปิงมาง(ปุงดั่ง)
6. ขลุ่ย(อะโลด)

วงเครื่องสายมอญอาจเพิ่มซอด้วงของวงดนตรีไทยเข้าไปด้วยก็ได้ เพื่อให้มีเสียงประสานกับซอ มอญ

2. วงปี่พาทย์มอญ วงปี่พาทย์มอญ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีต่อไปนี้

1. ซอ มอญวงใหญ่ (ปัดโมน)
2. ซอ มอญวงเล็ก (ปัดโต๊ต)

3. ปี่มอญ (เนหรือเปโมน)
4. ระนาดเอก
5. ระนาดทุ้ม
6. ระนาดเอกเหล็ก
7. ระนาดทุ้มเหล็ก
8. เปิงมางคอก (เปิงมาง)
9. ตะโพนมอญ(ฮะเปินโมน)
10. ซ้องไหม่ง(ไหม่ง)
11. จิ้ง (หะเคหรือคะเค)
12. ฉาบเล็ก(ซานโนด)
13. ฉาบใหญ่(ซานโนด)
14. กรับ

จรัญ กาญจนประดิษฐ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะมีทั้งดนตรีดั้งเดิมและดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากมอญและพม่า โดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ 1) เครื่องดีด ได้แก่ นาเดย์ (พินกะเหรี่ยง) และเมตารี (แมนโดลิน) 2) เครื่องตี ได้แก่ ปาตาล่า (ระนาดเหล็ก) ไหม่งวาย (ซ้องราง) ตะโพ้ว (ตะโพนใหญ่) ตาคั่ว (ตะโพนเล็ก) โป้ว (เปิง 4 โป) เวหล่าเคาะจี (เกราะไม้) เจ่งจี (ฉาบใหญ่) ก้อง (กังสดาล) โคร๊ะ (เกราะไม้ ขนาดใหญ่) 3) เครื่องเป่า ได้แก่ หม่วย (ปี่เขาควาย) ชะน่วย (ปี่) และปี่บา (แคน) สำหรับเพลงร้องของชาวกะเหรี่ยง (ถะคู) นั้น เป็นเพลงดั้งเดิมที่สืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษมีเนื้อหาต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ชนเผ่า ธรรมชาติ ศาสนา บทเพลงต่างๆ นี้ยังแสดงถึงการถ่ายทอดทางวรรณกรรมและอนุรักษภาษาเผล่งงั่วได้ด้วย บทเพลงนี้นิยมร้องเพลงประกอบการบรรเลง นาเดย์ เมตารี หรือปี่บา เพื่อความบันเทิงในโอกาสต่างๆ และประกอบพิธีกรรมโดยเชื่อว่าดนตรีสามารถเป็นสื่อกลางระหว่าง ชนเผล่งงั่วและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงมีดนตรีเข้าไปมีบทบาทสำคัญในทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงจีบสาว และเพลงส่งวิญญาณที่ร้องในงานศพ อีกทั้งในด้านกระบวนการการผลิต ฤดูเกี่ยวข้าว จะมีเสียงหม่วย (ปี่เขาควาย) เป็นสัญญาณแห่งขวัญกำลังใจ ของการเริ่มฤดูเกี่ยวข้าว เป็นสื่อระหว่างเผล่งงั่วกับพื๋อโย (แม่โพสพ) มีเพลงฟาดข้าวที่ร้องในงานฟาดข้าว สำหรับพิธีกรรมในรอบปี เช่น พิธีทำบุญข้าวใหม่ พิธีผูกข้อมือ ดนตรีมีหน้าที่เป็นดนตรีประกอบพิธีกรรม (ceremonial Music) เป็นสื่อกลางระหว่างชาวเผล่งงั่วกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อนำจิตใจ

ของผู้เข้าร่วมพิธีกรรมเข้าสู่พิธีกรรมด้วยจิตใจที่มีสมาธิ ศรัทธา ย้ำเตือน ความภูมิใจทางชาติพันธุ์ของตนเอง

สำหรับ วนิดา พรหมบุตร(2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยดนตรีของชาวกะเหรี่ยงในตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า วงชะพูชะอู เป็นวงดนตรีสำหรับประกอบการแสดงของชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ รำตง รำอะเย้ย และละครก่วยเจ้าะ การประสมวงประกอบด้วยกลุ่มเครื่องดี (Idiophone) หรือ ชะพู ประกอบด้วย ตะโพ้ว(ตะโพน) ตะคั่ว(ตะโพนใบเล็ก) เป๊ว(เปิงสไล้ใบในรางไม้) โหม่งวาย(ฆ้องแขวน) จีวาย(ฆ้องแขวน) ปาตาล่า(ระนาดเหล็ก) วาละเคาะจี(เกราะไม้ตอกติดด้วยฉิ่งฝาเดียว) และเจ่งจี(ฉาบใหญ่) เครื่องเป่า (Aerophone) หรือ ชะอู ประกอบด้วย ชะน่วยผะดู(เป่าขนาดใหญ่) ชะน่วยปี(เป่าขนาดเล็ก) และตะเหลาะ(ขลุ่ย) เป็นดนตรีที่ชาวกะเหรี่ยงได้รับอิทธิพลมาจากดนตรีของชาวมอญ มีความเชื่อมโยงกันระหว่าง ทั้งสองชนชาติจนกลืนกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมทางดนตรี บทเพลงที่บรรเลงอยู่ในปัจจุบันส่วนมากเป็นบทเพลงที่นักดนตรีบ้านกองม่องทะ สืบทอดมาจากครูดนตรีชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสังขละบุรี ซึ่งได้เรียนมาจากครูและนักดนตรีอาชีพในประเทศพม่า จะแตกต่างกันก็เพียงชาวกะเหรี่ยงได้แต่งเนื้อร้อง หรือแปลงเนื้อร้องมาเป็นภาษากะเหรี่ยง ปัจจุบันวงชะพูชะอูมักจะบรรเลงในวันสำคัญ หรือในประเพณีประจำปีจัดขึ้นอยู่เป็นประจำ วงชะพูชะอูมีบทบาทในวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงบ้านกองม่องทะคือ ร่วมบรรเลงในงานบุญและประเพณีสำคัญต่างๆ เช่น งานบุญข้าวใหม่ งานบุญสงกรานต์ งานบุญเข้าพรรษา พิธีผูกข้อมือนิเอนแก้ว งานบุญออกพรรษา โดยจะบรรเลงสร้างบรรยากาศของงานให้มีความสมบูรณมากขึ้น นอกจากนี้เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงแล้วยังเป็นการทำบุญด้วยเสียงดนตรีอีกด้วย หน้าที่ของวงชะพูชะอูคือ บรรเลงประกอบการแสดงรำตง รำอะเย้ย และก่วยเจ้าะ ในบางโอกาส ก็สามารถบรรเลงเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการแสดง เช่น ช่วงไหว้ครูก่อนการแสดง และการบรรเลงแหในขบวนต่างๆ อาทิ แหเทียน แหกะเตาะปวย เป็นต้น วงชะพูชะอู มีความสำคัญและมีบทบาทมากขึ้น ในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ชุมชนสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนชะพูชะอูมากขึ้น เพื่อเป็นส่วนที่เติมเต็มในด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็ง ความสามัคคี และความภาคภูมิใจในคุณค่าของชาติพันธุ์ตนเอง

พิระชัย ลีสมบูรณ์ผล (2539: บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่าชาวกะเหรี่ยงในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เป็นของตนเอง 4 ประเภท คือ เพลงกล่อมลูก เพลงเกี่ยว เพลงรำแคน และเพลงเกี่ยวกับงานศพ ทำนองเพลงแต่ละประเภทมีทำนองหลักทำนองเดียวขับร้องได้หลายเนื้อร้อง สามารถขยายหรือตัดทอนทำนองได้ตามความยาวของเนื้อร้อง เพลงกะเหรี่ยงเป็นบทเพลงพื้นบ้านที่ใช้ขับร้องกันในงานประเพณีและเทศกาลต่างๆ

ภายในหมู่บ้าน ลีลาของจังหวะและทำนองดำเนินไปอย่างเรียบง่ายสำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขับร้องปัจจุบันใช้แคนเป็นเครื่องดนตรีหลักเป่าคลอไปกับเสียงขับร้อง องค์ประกอบดนตรีของเพลงกะเหรี่ยงมีทำนองที่เรียบง่ายไม่กระโดดมาก เพลงทุกประเภทใช้จังหวะปานกลาง ในอัตราจังหวะ 2 จังหวะเคาะ (Simple Duple Time and compound Duple Time) ไม่มีการประสานเสียง พื้นผิวเป็นแบบทำนองเดียวไม่มีการประสานเสียง (Monophonic) คีตลักษณ์ (Form) มักใช้แบบเพลงท่อนเดียว (Unitary Form)

ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี โกวิท แก้วสุวรรณ (2542) ได้ศึกษาดนตรีของชาวกะเหรี่ยงไปในหมู่บ้านเกาะสะเดิง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยสรุปพิธีกรรมเรียกขวัญที่เป็นมุมมองทางมานุษยวิทยาการดนตรีมีในพิธีกรรมต่างๆของชาวกะเหรี่ยงว่าดูหูล่า เป็นการสื่อสารระหว่างคนกับวิหูล่า ด้วยการใช้เสียงเคาะและเสียงสวด จากการศึกษาพบว่า เสียงเคาะและเสียงสวดนั้นมีลักษณะเป็นดนตรี คือ 1) ผู้ประกอบพิธีกรรมมีลักษณะเป็นดนตรี 2) ด้านองค์ประกอบดูหูล่าการเคาะมีจังหวะสม่ำเสมอ และการสวดด้วยเสียงสูงต่ำอย่างมีจังหวะลีลา 3) อุปกรณ์ที่ใช้ทำให้เกิดเสียงในการทำพิธีที่ทำให้เกิดเสียงนั้นเปรียบเป็นเครื่องดนตรี และได้สรุปได้ว่า “ดูหูล่า” เป็นดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีเรียก “วิหูล่า” สำหรับดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์ (2544) ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่องพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญกรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญในสาขามานุษยวิทยาจากวิทยา จากการค้นคว้าทำให้พบว่าเพลงมอญกับดนตรีมอญ เป็นดนตรีที่บรรเลงอยู่ในพิธีรำเจ้าพ่อที่ใช้เพลงมอญประกอบทำรำคนมอญเชื่อว่าเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์และเพื่อความศิริมงคลกับตระกูลของคนในชุมชนมอญ พิธีกรรม การรำเจ้าพ่อที่ใช้เกี่ยวกับงานมงคลและเพลงที่ใช้ในงานอวมงคลผลการค้นคว้าในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมข้อมูลและความมุ่งหมายของการศึกษา และพงศ์ศิริ ศิลปบรรเลง (2540: 171) ได้ศึกษาเพลงรำมอญของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้พบว่าผลการศึกษาประเพณีและเพลงรำมอญได้สรุปผลการศึกษาวิจัยไว้คือ

1. เพลงรำมอญ ใช้ประกอบการรำมอญ เป็นการแสดงที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษชาวมอญ
2. เพลงรำมอญเป็นเพลงเดียวที่ยังเหลืออยู่ของอำเภอปากเกร็ด และยังใช้บรรเลงกันอยู่อย่างแพร่หลายในหมู่ชาวมอญเกาะเกร็ดรวมทั้งบริเวณใกล้เคียง เช่น ปทุมธานี
3. เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงรำมอญจะใช้เครื่องเป่าพาทย์มอญเครื่องคู่เป็นส่วนใหญ่

แววมยุรา วิเศษสิงห์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าเป็นกลุ่มชาวมอญที่อพยพมาจากประเทศพม่า จึงมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากชาวมอญทั่วไปที่อยู่ในประเทศไทย

ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดโดยตรงจากชาวมอญในประเทศพม่า จึงมีความแตกต่างจากดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มอญทั่วไปในประเทศไทย ทั้งนี้การสืบทอดดนตรีประกอบรำมอญในช่วงแรกจะมีอัตราจังหวะสองชั้นและในช่วงที่สองจะเปลี่ยนเป็นอัตราชั้นเดียวและลงจบโดยไม่ทอดกัณฑ์ในทุกละเพลง การดำเนินทำนองมีการใช้ตัวโน้ตในหนึ่งห้องเพลงมากกว่าหรือน้อยกว่าปกติ คือ 4 ตัวโน้ต หรือ 4 เสียง โดยผู้บรรเลงต้องกระจายตัวโน้ตให้มีจังหวะเท่ากันทุกตัวในหนึ่งห้องเพลง ในแต่ละเพลงจะมีการใช้เสียงที่ต่างระดับกันในชั้นคู่แปด ซึ่งเพลงมอญในลักษณะนี้ เป็นรูปแบบของเพลงมอญดั้งเดิมและได้สืบทอดกันมาจนปัจจุบันเพลงที่มีขับร้องผู้แสดงจะต้องขับร้องด้วยตัวเอง

บทที่ 3

วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาดนตรีของชาวมอญบ้านวังกะหมूं 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องวงกวนกว๊าดมอญในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ งานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการรวบรวมข้อมูลจากการออกปฏิบัติการภาคสนามเป็นแนวทางในการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบการบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

การศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลต่างๆทั้งด้านเอกสารงานวิจัย และข้อมูลภาคสนามรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดหัวข้อที่จะศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องทฤษฎี ที่เกี่ยวกับดนตรีมอญโดยรวบรวมศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆและข้อมูลภาคสนามดังนี้

- 1.1 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 1.2 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.3 หอสมุดแห่งชาติกาญจนบุรี
- 1.4 หอสมุดศูนย์มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
- 1.5 หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.6 หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล
- 1.7 หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

2. รวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ตรงของบุคคลในชุมชน ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้ที่มีความรู้ด้านดนตรีมอญโดยตรง ด้วยการลงพื้นที่ภาคสนามและการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ใช้อุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลได้แก่

- 2.1 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์
- 2.2 เครื่องบันทึกเสียง
- 2.3 กล้องบันทึกภาพนิ่ง
- 2.4 กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว

2.5 แบบบันทึกโน้ตดนตรี

3. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการจากศิลปินในชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

3.1 พระศรีวิสุทธิโสภณ (ปัญญาวิริยวิสุทธิญาณ) เจ้าคณะอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.2 นายสมบุญ สุขเจริญ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านวังกะหมี่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.3 นางกนกพรรณ โพธิ์เผือก หัวหน้าคณะวงวงก่วนกวีดมอญ ในหมู่บ้านวังกะหมี่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.4 นางสาวอริยญา เจริญหงสา นักแสดงรำมอญและผู้ประสานงานวัฒนธรรมไทยรามัญ บ้านวังกะหมี่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.5 นายโปเลินเชิน อุดมศรีอำพัน ครูสอนดนตรีในวงก่วนกวีดมอญ

3.6 นายองละ ไม่มีนามสกุล นักดนตรีมอญในหมู่บ้านวังกะหมี่ 2 ฯ

การศึกษาข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาจัดลำดับเนื้อหาสาระเรียงให้เป็นหมวดหมู่และลำดับขั้นตอนให้เป็นระเบียบตามหลักงานวิชาการ

2. ศึกษาข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ทั้งทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์และสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของชุมชน ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ
2. สภาพภูมิศาสตร์ของอำเภอสังขละบุรี
3. การปกครองของอำเภอสังขละบุรี
4. ศาสนา
5. ภาษามอญ
6. การแต่งกายของชาวมอญ
7. ประเพณีรอบปีบ้านวังกะ

3. ศึกษาวิธีการบรรเลงและเพลงที่บรรเลงของวงก่วนกวีดมอญ ในโอกาสต่างๆ

4. ถอดทำนองเพลงมอญจากเครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพบันทึกเป็นโน้ตแบบไทย และโน้ตสากล รวมทั้งคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงเป็นลำดับขั้นตอนแล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวงก่วนกวีาดมอญ จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมรวม ทั้งการสัมภาษณ์จากบุคลากรท้องถิ่น ศิลปินประจำหมู่บ้านผู้มีความรู้ด้านดนตรีมอญ อีกทั้งเข้าร่วมสังเกตในประเพณีพิธีต่างๆและในโอกาสพิเศษ ที่มีการบรรเลงวงก่วนกวีาดมอญ โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปและวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

1.1 ความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.2 ลักษณะทางภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรี

1.1.3 การปกครองของอำเภอสังขละบุรี

1.2 วัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญบ้านวังกะ

1.2.1 ศาสนา

1.2.2 ภาษามอญ

1.2.3 การแต่งกายของชาวมอญ

1.2.4 ประเพณีรอบปีบ้านวังกะ

ตอนที่ 2 ศึกษาลักษณะวงก่วนกวีาดมอญ

2.1 ประวัติความเป็นมาของวงก่วนกวีาดมอญ

2.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงก่วนกวีาดมอญ

2.3 เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงก่วนกวีาดมอญ

2.4 การประสมวงก่วนกวีาดมอญ

2.5 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงวงก่วนกวีาดมอญ

2.6 การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง

2.7 นักดนตรีวงก่วนกวีาดมอญ

2.8 บทเพลงประกอบรำของก่วนกวีาดมอญ

วิเคราะห์เพลงมอญที่บรรเลงด้วยวงก่วนกวีาดมอญจำนวน 3 เพลง โดยวิเคราะห์ทำนองบรรเลงรวมของก่วนกวีาดมอญ ซึ่งแยกตามประเด็นดังนี้

1. รูปแบบจังหวะ

2. รูปแบบของทำนองเพลง

โดยมีบทเพลงที่นำมาวิเคราะห์ดังนี้

1. เพลงรำหงส์ทอง (เพลงชไมยบ๊อบโต)
2. เพลงสุวรรณภูมิ (เพลงชาววันนะพุม)
3. เพลงรำอวยพร (เพลงตะละยังมัว)

การสรุป

1. เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล
2. นำเสนอบทเพลงโดยโน้ตไทย และโน้ตสากล
3. สรุป อภิปรายผลรายงานการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

การนำเสนอผลงานวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการนำเสนองานวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) เกี่ยวกับดนตรีชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยการรวบรวมข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมดนตรีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องจากการลงพื้นที่ภาคสนาม การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของชนเผ่าที่เคยมีความรุ่งเรืองมาในอดีตและมีการเปลี่ยนไปตามกาลเวลานั้น เพื่อทราบถึงโครงสร้างทางสังคมอันมีผลทำให้ดนตรีของชาติพันธุ์นั้นเกิดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมให้วัฒนธรรมนั้นดำรงอยู่ไม่สูญหายไปตามกาลเวลา

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2

1.1 ความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ

มอญเป็นชนชาติเก่าแก่ที่สุดชนชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในตระกูลมอญ - เขมร มีการเรียกชื่อชนชาติต่าง ๆ กันออกไป ได้แก่ มอญ เม็ง ตะเลง รามัญ

มอญ เรียกตัวเองว่า “ไม่น” โดยรับอิทธิพลมาจากภาษาบาลีว่า แหมนะสุ (มนุษย์) ต่อมาจึงร่อนลงเป็น แหมนะ ที่สุดจึงเหลือเป็น แหมนะเนะ คือ มน หรือ มอญ

จารึกมอญโบราณราว พ.ศ.1644 – 1645 มอญเรียกตัวเองว่า เรมนุ และเขียนเป็นภาษาบาลีว่า รามณญเทศ ไทยถอดเป็นรูปอักษรว่า รามัญ แต่มอญออกเสียงเป็น ห-ม่อน หรือ ม่อน ไทยจึงเรียกตามภาษาปากว่า มอญ ด้วย

ส่วนไตเหนือ (ล้านนา) เรียก มอญ รามัญ ออกเสียงตามลิ้นของชาวล้านนา กล่าวคือออกเสียง ญ สะกด เป็นแม่ง เช่น เพ็ญ เป็น เพ้ง หรือ เป้ง อัญชลี เป็น เอ็งชลี กัญญา เป็น เก็งญา ประกอบกับชาวล้านนาไม่มีเสียง ร ดังนั้นคำว่า รามัญ หรือ มอญ จึงกลายเป็น แม็ง

ส่วนคำ ตะเลง สันนิษฐานเป็น 2 ทาง บ้างว่ามาจาก ตลิงคะนะ ชนชาติอิสระทางอินเดียได้ในอดีตกาล ซึ่งมีความเป็นไปได้สูง เพราะมอญรับเอาศาสนาพุทธและภาษาบาลีของอินเดียมาใช้ก่อน

อีกทางหนึ่งอ้างว่ามาจากคำ “อิตะลอนย” อิตะ แปลว่า พ่อ ลอนย แปลว่า จิบหาย ตามเรื่องเล่าเก่าแก่ว่า พม่าจับลูกเด็กเล็กแดงชาวมอญไปขังไว้ยังเกาะที่น้ำท่วมถึง เมื่อน้ำสูงขึ้นเด็กๆ ต่างร้องให้พ่อช่วย ยิ่งจวนตัวกลัวตาย จากเสียงร้องให้ช่วยก็กลายเป็น ตะโกน สบถ สาปแช่ง หรืออุทานด้วยความตกใจกลัวทำนองว่า “จิบหายแล้วพ่อ หรือ พ่อจิบหายแล้ว” พม่าเรียกคำว่า อิตะลอนย

เป็นตะไลงยี และไม่น่าจะเป็นชื่อที่คนมอญเรียกตนเอง เป็นชื่อที่คนอื่นใช้เรียกและเรียกในเชิงเหยียดหยาม เท่าที่อ่านพบประวัติศาสตร์มอญ ยังไม่พบว่ามอญเรียกตนเองว่า “ชาวตะเลง”

ชนชาติมอญ (Mon nationality) มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่บริเวณพม่าตอนล่าง ซึ่งเป็นชาติหนึ่งที่วางรากฐานทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี อักษรศาสตร์ สถาปัตยกรรม กฎหมาย นาฏศิลป์ และดนตรี เป็นมรดกตกทอดมายังหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น พม่า ไทย ลาว และกัมพูชา

ทุกวันนี้ ชนชาติมอญ ไม่มีอาณาเขตประเทศปกครองตนเอง เนื่องจากในอดีตบ้านเมืองนั้นตกอยู่ในภาวะสงครามมาโดยตลอด ทั้งการแย่งชิงราชสมบัติกันเอง และจากการที่รุกรานของข้าศึกที่สำคัญอย่างพม่า เมื่อบ้านเมืองตกเป็นของศัตรู ชาวมอญจึงเป็นอยู่อย่างแสนสาหัส ถูกกดขี่รีดไถ การเกณฑ์แรงงานก่อสร้าง ทำไร่นาหาเสบียงเพื่อการสงคราม และเกณฑ์เข้ากองทัพ โดยเฉพาะสงครามในปี พ.ศ.2300 เป็นสงครามครั้งสุดท้าย ที่คนมอญพ่ายแพ้แก่พม่าอย่างเด็ดขาด ไม่สามารถทวงคืนแผ่นดินกลับมาได้อีกเลยจนทุกวันนี้ ชาวมอญส่วนหนึ่งจึงอพยพโยกย้ายเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในเมืองไทย

ชาวมอญ ได้อพยพจากบ้านเมืองของตน เข้ามายังแผ่นดินไทยหลายต่อหลายครั้ง เท่าที่มีการจดบันทึกเอาไว้รวมทั้งสิ้น 9 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 การอพยพที่ปรากฏในหลักฐานของมอญก็คือ เมื่อพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ตีหงสาวดีแตกใน พ.ศ. 2082 ชาวมอญจำนวนมากได้หนีเข้ามากรุงศรีอยุธยา พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่แถบตัวเมืองกรุงศรีอยุธยาชั้นนอก พระยาเกียรติ พระยารามและครัวเรือนให้ตั้งบ้านเรือนอยู่แถบตัวเมืองชั้นใน ซึ่งใกล้พระอารามวัดขุนแสน ขุนนางของมอญก็ได้เริ่มเข้ารับราชการในกรุงศรีอยุธยานับตั้งแต่นั้นมา เมื่อถึง พ.ศ.2084 ราชวงศ์ตองอูตีเมืองเมาะตะมะแตกมีการฆ่าฟันชาวมอญครั้งใหญ่ และเข้าใจว่ามอญหนีเข้ามาสู่กรุงศรีอยุธยาอีกถือเป็นระลอกแรกของมอญอพยพ

ครั้งที่ 2 ในพระราชพงศาวดารของไทยพูดถึงการอพยพอีกครั้งหนึ่งเมื่อพระนเรศวรเสด็จไปพม่าเมื่อคราวพระเจ้าบุเรงนองสิ้นพระชนม์ แล้วประกาศเอกราช ทรงชักชวนมอญที่เข้าสวามิภักดิ์ให้อพยพเข้ามาพร้อมกันราว พ.ศ.2127 ในการอพยพครั้งนี้ไม่ปรากฏว่าพระเจ้าแผ่นดินโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนที่ใดแต่คาดว่าคงเป็นย่านเดียวกับการอพยพคราวแรก

ครั้งที่ 3 เกิดขึ้นเมื่อหงสาวดีถูกยะไข่ทำลายใน พ.ศ.2138 (คือเมื่อครั้งพระนเรศวรยกทัพไปตีเมืองหงสาวดี) ก่อนหน้านั้นแม้ว่ามีมอญอพยพหนีราชวงศ์ตองอูมาแล้วแต่ใน พ.ศ.2129 เมื่อนายราล์ฟ ฟิคต์ เดินทางผ่านหงสาวดี ยังรายงานว่า ประชากรส่วนใหญ่พูดภาษามอญ แต่เมื่อถูกยะไข่ทำลายครั้งนี้ก็มีการอพยพครั้งใหญ่ของมอญมาทางตะวันออกเข้าสู่ดินแดนของกรุงศรีอยุธยาอีกครั้ง

ครั้งที่ 4 หลังจากทีราชวงศ์ตองอูย้ายราชธานีไปอยู่ที่อังวะ และหลังจากหงสาวดีถูกทำลาย พวกมอญตั้งอำนาจขึ้นใหม่ในดินแดนของตน โดยมีนักผจญภัยชาวโปรตุเกส (เดอบริโต) ให้ความร่วมมือต่อมา ถึงรัชกาลพระเจ้านอปกเพกหลุนพม่าจึงยกทัพมาปราบพวกมอญอีก และใน พ.ศ.2156 ทำให้เกิดการอพยพของมอญเข้าสู่กรุงศรีอยุธยาอีก หลักฐานบางแห่งกล่าวว่า มอญกลุ่มนี้ได้รับอนุญาตให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ตามแนวชายแดนไทย ระหว่างนั้นขุนนางมอญได้ยกกำลัง เข้าไปตีเมืองหน้าด่านในเขตพม่าหลายครั้ง

ครั้งที่ 5 ใน พ.ศ.2204 หรือ 2205 พวกมอญในเมืองเมาะตะมะก่อการกบฏขึ้นอีก แต่ถูกพม่า ปราบลงได้ จึงต้องอพยพหนีเข้ากรุงศรีอยุธยาอีกระลอกหนึ่ง ผ่านทางด้านเจดีย์สามองค์ เข้าใจว่า กลุ่มนี้สัมพันธ์กับกลุ่มมอญที่ตั้งอยู่ชายแดนฉะนั้นน่าจะได้รับการอนุญาตให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ด้วยกัน

ครั้งที่ 6 หลังจากที่มีมอญสามารถตั้งอาณาจักรของตนเองขึ้นได้ใหม่ในปลายราชวงศ์ตองอู แล้วยกกำลังไปตีกรุงอังวะแตก พระเจ้าอลองพญาได้รวบรวมกำลังพม่าแล้วลุกขึ้นต่อสู้จนในที่สุด ก็ตั้งราชวงศ์อลองพญาได้ และใน พ.ศ.2300 ก็สามารถตีหงสาวดีได้อีกครั้ง นโยบายของราชวงศ์นี้คือ กลืนมอญให้เป็นพม่าโดยวิธีรุนแรงมีการกดขี่ชาวมอญและวัฒนธรรมมอญ หลายประการ จึงมีชาวมอญอพยพหนีมาสู่เมืองไทยอีกหลายระลอก รวมทั้งกลุ่มที่หนีขึ้นเหนือไปสู่ล้านนา และเรียก กันว่าพวก “เม็ง” ในปัจจุบันนี้ด้วย

ครั้งที่ 7 ใน พ.ศ.2316 ตรงกับแผ่นดินกรุงธนบุรี มอญก่อกบฏในย่างกุ้ง พม่าปราบปราม อย่างทารุณแล้วเผาย่างกุ้งจนราบเรียบ ทำให้มอญอพยพเข้าไทยอีก พระเจ้าตากสินทรงโปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ปากเกร็ด ซึ่งทำให้เกิดกลุ่มมอญเก่า(พระยารามัญวงศ์)และมอญใหม่ (พระยาเจ่ง)

การอพยพของชาวมอญในระลอกนี้สืบทอดเชื้อสายโดยตรงคนที่นับตัวเองเป็นมอญ ในปัจจุบันล้วนอพยพเข้ามาจากระลอกนี้ หรือหลังจากนี้ทั้งนั้น ส่วนมอญที่อพยพก่อนหน้านี้ก็กลืนหาย เป็นไทยไปหมดแม้แต่กลุ่มที่อยู่ตามชายแดนแถบเมืองกาญจนบุรี

ครั้งที่ 8 พ.ศ.2336 เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 ยึดเมืองทวาย ไว้ได้ แต่รักษาไว้ไม่ได้ ต้องถอยกลับเข้าไทยก็นำเอาพวกมอญโดยเฉพาะที่เป็นพวกหัวหน้าเข้ามาอีก

ครั้งที่ 9 พ.ศ.2357 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 เมื่อมอญไม่พอใจที่ถูกพม่าเกณฑ์แรงงานก่อสร้างพระเจดีย์ก่อกบฏที่เมืองเมาะตะมะ ถูกพม่าปราบ ต้องหนีเข้าไทยเป็นระลอกใหญ่มาก รว 40,000 คนเศษ เจ้าฟ้ามงกุฎ (ต่อมาคือรัชกาลที่ 4) เสด็จเป็น แม่กองออกไปรับถึงชายแดน พวกนี้มาตั้งรกรากที่สามโคก ปากเกร็ดและพระประแดง

ชาวมอญได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ทั่วไปตามที่ราบลุ่มริมน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี อยุธยา นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสงคราม

สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ส่วนมากเป็นแหล่งที่พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินทำกินให้ตั้งแต่แรกอพยพเข้ามา และบางส่วนตั้งภูมิลำเนาอยู่แถบภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี (เขตเมืองที่อยู่ติดชายแดนไทย) ทางอีสาน ได้แก่ นครราชสีมา มีบ้างเล็กน้อยที่อพยพลงใต้ เช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี (องค์ บรรจุน. 2550: 22 - 26)

ภาพประกอบ 1 สะพานมอญในอำเภอสังขละบุรี เป็นสัญลักษณ์ของเมืองมอญเก่าในพม่า

ชาวมอญ หรือรามัญ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศนับตั้งแต่ภาคเหนือของไทย ท้องถิ่นภาคกลาง และตลอดแนวตะเข็บชายแดนภาคตะวันตก ทั้งที่เป็นมอญเก่าคือกลุ่มที่เคลื่อนเข้ามาตั้งแต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา และมอญใหม่คือกลุ่มที่เข้ามาสมัยรัตนโกสินทร์ บทความชิ้นนี้มุ่งทำความเข้าใจถึงกลุ่มชุมชนชาวมอญอพยพในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยพิจารณาถึงประวัติการอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่ประเทศไทยและลักษณะสถานภาพบุคคลของชาวมอญพลัดถิ่นหมู่บ้านมอญ หรือที่มีชื่อเรียกอีกอย่างเป็นทางการว่า หมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง หมู่ที่ 2 บ้านวังกะ ต่าบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อันเป็นหมู่บ้านที่มีชาวมอญอาศัยอยู่กว่า 1,000 ครอบครัว ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำซองกาเรียตรงข้ามที่ว่าการอำเภอสังขละบุรีซึ่งอยู่บนฝั่งตะวันออก โดยเดินทางข้ามสะพาน

ไม้ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นทางสัญจรของชาวบ้านระหว่างฝั่งอำเภอกับฝั่งหมู่บ้านมอญอันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของหมู่บ้านมอญ บ้างวังกะ จนถึงทุกวันนี้

หากพิจารณาลำดับบริบททางประวัติศาสตร์เส้นทางการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชนชาวมอญและที่มาของเมืองสังขละบุรีแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลา คือ

1. ช่วงแรก ก่อน พ.ศ.2490 เนื่องจากตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองสังขละบุรีมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่าน ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าการอพยพเข้าออกของชาวมอญ กะเหรี่ยง พม่า แดงชาวยแดนถือเป็นเรื่องปกติเพราะสถานการณ์ทางพรมแดนรัฐไทยและพม่าในขณะนั้นยังมีความยืดหยุ่น

2. ช่วงที่สอง ราวปี พ.ศ.2490 เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบและการสู้รบในพม่ารุนแรงมากขึ้นโดยมีชาวมอญกลุ่มแรกเริ่มอพยพเข้ามาประมาณ 30 ครอบครัวที่บริเวณหมู่บ้านนิเถซึ่งเป็นที่อยู่ของชุมชนชาวกะเหรี่ยงห่างจากตัวอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร ชาวมอญกลุ่มต่อมาภายใต้การนำของหลวงพ่อดุตตะมะได้เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านวังกะล่างโดยกระจายตั้งบ้านเรือนตามริมแม่น้ำ เมื่อมีจำนวนชาวมอญมากขึ้นจึงได้รับการจัดแบ่งที่ดินให้ปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่บริเวณสามประสบที่แม่น้ำสามสายได้แก่ของกาเรีย ปิคลี และรันตี โดยความอนุญาตของปลัดเจริญ ซึ่งทำหน้าที่รักษาการหัวหน้ากิ่งอำเภอสังขละบุรีในขณะนั้น จึงมีการก่อตั้งเป็นชุมชนมอญขนาดใหญ่ ต่อมาเมื่อมีการสร้างเขื่อนเขาแหลมครอบคลุมพื้นที่อยู่อาศัยของชาวมอญนี้ การไฟฟ้า จึงมอบที่ดินชดเชย 614 ไร่ให้แก่วัด หลวงพ่อดุตตะมะในฐานะเจ้าอาวาสจึงได้จัดสรรพื้นที่วัดให้เป็นที่อยู่ของชาวมอญอพยพกว่า 400 ครอบครัวจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

3. ช่วงที่สาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา เป็นช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองในพม่าเข้มข้นมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลทหารพม่าเข้ายึดอำนาจปกครองประเทศและเริ่มดำเนินนโยบายปราบปรามชนกลุ่มน้อยส่งผลให้สถานการณ์ชายแดนค่อนข้างตึงเครียด จึงมีชาวมอญอพยพหนีภาวะเสี่ยงอันตรายเข้ามามากขึ้น ขณะเดียวกันประเทศไทยก็มีนโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าจึงส่งผลให้มีการเปิดการค้าบริเวณด่านพระเจดีย์สามองค์ และเมื่อการสู้รบยุติลงในปี 2538 ตลาดการค้าชายแดนก็คึกคักยิ่งขึ้นส่งผลให้มีชาวมอญอพยพและหลบหนีเข้ามารับจ้างเป็นแรงงานในไทยมากขึ้น จนกระทั่งปัจจุบันที่หมู่บ้านวังกะจึงมีชาวมอญอพยพประมาณ 1,000 ครอบครัว

สถิติประชากรอำเภอสังขละบุรี จ.กาญจนบุรี จากการสำรวจที่บ้านทีกไไว้ในทะเบียนราษฎรพบว่า ประชากรร้อยละ 80 เป็นชาวกะเหรี่ยง ร้อยละ 14 เป็นคนไทย และร้อยละ 5 เป็นชาวมอญพลัดถิ่น อย่างไรก็ตามมีการตั้งข้อสังเกตว่าน่าจะมีจำนวนมากกว่าที่บ้านทีกไไว้เพราะมีชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้าออกอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายอีกเป็นจำนวนมาก

หากพิจารณาถึงลักษณะสถานภาพบุคคลของชนชาวมอญพลัดถิ่น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีจากทะเบียนประวัติและบัตรชนกลุ่มน้อย โดยระบุจำแนกตามระยะเวลาที่เข้ามาอาศัยและสภาพพื้นที่ พบว่าสามารถแบ่งชนชาวมอญพลัดถิ่น อำเภอสังขละบุรี ได้ออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. **บุคคลบนพื้นที่สูง** คือ กลุ่มบุคคลที่ถือบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง(บัตรสีฟ้า) ตามแบบของกรมการปกครอง กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงนี้มีทั้งที่อพยพมาจากพม่าและเป็นชาวเขาดั้งเดิม ส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงอยู่ในพื้นที่ป่าเขา

2. **ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า** คือ กลุ่มบุคคลที่ถือบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นซึ่งมีสัญชาติพม่า (บัตรสีชมพู)ตามแบบของกรมการปกครอง เป็นคนสัญชาติพม่าที่หนีภัยการสู้รบเข้ามาอยู่ในอำเภอสังขละบุรีก่อน พ.ศ.2519 ซึ่งได้มีการจัดทำทะเบียนประวัติพร้อมทั้งได้ออกบัตรประจำตัวให้ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2539 จำนวนประมาณ 5,594 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวมอญที่บ้านวังกะ หมู่ที่ 2 เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี ออกเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2535 ให้ถือว่า “ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า” หมายถึง บุคคลหลายเชื้อชาติที่อยู่ในประเทศพม่า เช่น มอญ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ละว้า พม่า ลาว ฯลฯ ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยก่อนวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2519 และอนุญาตให้อยู่ได้ชั่วคราว

3. **ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า** หมายถึงบุคคลที่มีเชื้อชาติต่าง ๆ จากประเทศพม่า เช่น มอญ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ ละว้า พม่า ลาว ฯลฯ ที่ได้หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยหลังจากวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2519 ทั้งนี้ตามมติคณะรัฐมนตรีออกใช้เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2535 ได้มีการจัดทำทะเบียนประวัติครั้งแรกและออกบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าตามแบบของกรมการปกครองให้ไว้เมื่อปี พ.ศ.2536-2537 โดยแบ่งบัตรออกเป็น 2 สี คือ

- **บัตรสีส้ม** ซึ่งออกให้กับผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าที่เข้าเมืองมาแล้วมีที่อยู่เป็นของตนเอง โดยอาศัยกระจายอยู่ทั่วทั้งอำเภอ ซึ่งจำนวนร้อยละ 70 เป็นชาวมอญ ส่วนที่เหลือเป็นคนเชื้อสายพม่า

- **บัตรสีม่วง** ซึ่งออกให้กับผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองมาเพื่อทำงานอยู่อาศัยกับนายจ้าง อย่างไรก็ตามมติคณะรัฐมนตรีออกเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2535 ผ่อนผันให้บุคคลดังกล่าวอาศัยอยู่ได้ชั่วคราว และเริ่มทดลองให้ทำงานได้โดยการดำเนินการขอประกันตัวกับกองตรวจคนเข้าเมือง และขอใบอนุญาตการทำงานต่อกรมการจัดหางาน โดยมีเขตผ่อนผันใน 4 จังหวัดคือ เชียงราย ตาก กาญจนบุรี และระนอง

4. **บุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง** คือกลุ่มบุคคลที่ถือบัตรประจำตัวบุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง (บัตรสีเขียวขอบแดง) ตามแบบของกรมการปกครอง ซึ่งได้แก่ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงและชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลทั้งสี่ประเภทนี้จะมีสถานะเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยอยู่ในประเทศไทย กล่าวคือ ไม่อาจถูกส่งกลับออกจากประเทศไทยในขณะที่คำสั่งผ่อนผันยังไม่สิ้นสุด

แต่การใช้สิทธิในความเป็นบุคคลในประเทศไทยย่อมถูกจำกัด อาทิ สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหว ย่อมถูกจำกัด ทั้งนี้โดยการกำหนดเขตหมู่บ้านที่ระบุไว้ในบัตรประจำตัวหรือในทะเบียนประวัติว่าให้อยู่ เฉพาะในเขตควบคุมและจะออกนอกพื้นที่ไม่ได้ นอกจากนี้ทางราชการยังมีนโยบายผลักดันบุคคล ทั้ง 4 กลุ่มนี้กลับให้ได้มากที่สุด โดยเหตุผลเนื่องจากปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ บุกรุกถางป่า เพื่อทำไร่ และปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (สุจริตลักษณ์ ดิผดุง.2545: 34 - 35)

ในกรณีของชาวมอญบ้านวังกะนั้นส่วนใหญ่ถูกกำหนดสถานะภาพว่าเป็น ผู้พลัดถิ่นสัญชาติ พม่า และบางส่วนเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า อย่างไรก็ตามชาวบ้านบางส่วนได้รับสัญชาติไทย เนื่องจากแต่งงานกับคนไทยแล้วมีผลให้ลูกได้สัญชาติโดยอัตโนมัติแต่พ่อแม่ยังคงสัญชาติเดิม บางส่วนได้สัญชาติไทยเพราะทำความดีความชอบเนื่องจากเป็นทหารพรานรับใช้กองทัพอยู่หลายปี

ในสมัยประวัติศาสตร์อำเภอสังขละบุรีมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านในสมัยโบราณพม่าใช้เป็น เส้นทางเดินทัพ โดยผ่านมาทางด่านเจดีย์สามองค์เพื่อเข้ามารุกรานประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา จนถึงสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์

ปีพุทธศักราช 2369 ในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้ยกสังขละเป็นเมืองและแต่งตั้งเจ้านายกะเหรี่ยงที่เคยเป็นกำลังให้ไทยในการป้องกันการรุกราน จากพม่าเป็นเจ้าเมืองและพระราชทานนามว่าพระศรีสุวรรณคีรี

ในปีพุทธศักราช 2438 ได้ตั้งอำเภอขึ้นที่บ้านวังกะ สันนิษฐานว่าคงอยู่ที่บริเวณสวนสักทาง ไปบ้านวังกะล่าง(ปัจจุบันถูกน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อน)

ในปีพุทธศักราช 2444 เปลี่ยนชื่อจากอำเภอวังกะเป็นอำเภอสังขละบุรีในปีเดียวกันได้ยุบ อำเภอสังขละบุรีลงมาเป็นกิ่งอำเภอวังกะขึ้นกับอำเภอท่าขนุน (ปัจจุบันคือตำบลหนึ่งของอำเภอ ทองผาภูมิ)

ในปีพุทธศักราช 2447 ยกฐานะกิ่งอำเภอวังกะเป็นอำเภอวังกะและยุบอำเภอท่าขนุนเป็นกิ่ง อำเภอท่าขนุนขึ้นตรงกับอำเภอวังกะและปีพุทธศักราช 2508 ยกฐานะกิ่งอำเภอสังขละบุรีเป็นอำเภอ สังขละบุรีจนถึงปัจจุบัน

บ้านวังกะในปัจจุบันมีประชากรประมาณ 1,000 กว่าครัวเรือน(2551) ชาวมอญบ้านวังกะ ส่วนใหญ่ประมาณ 90%อพยพมาจากหมู่บ้านต่างในเมืองเยในเมืองเมาละแหม่งซึ่งตั้งอยู่ในรัฐมอญ ของประเทศพม่า ซึ่งการอพยพครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2492 กลุ่มที่สองเข้ามาราวเดือนมีนาคม พ.ศ. 2493 กลุ่มที่ 3 เข้ามาในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2494

1.1.2 ลักษณะทางภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรีเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ตอนบนสูงสุดของจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ตั้งติดต่อเขตแดนของประเทศพม่าทางด้านทิศตะวันตก มีพื้นที่ 3,500 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดกาญจนบุรี 210 กิโลเมตรตามเส้นทางหมายเลข 323 (กาญจนบุรี – สังขละบุรี) และห่างจากกรุงเทพมหานคร 349 กิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวจังหวัด ตัวอำเภอสังขละบุรี ตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาเหนืออ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม ในเขตหมู่ที่ 1 ตำบลหนองลู ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ 3 สาย คือแม่น้ำรันตี แม่น้ำปิลสีและแม่น้ำซองกาเรีย ซึ่งแม่น้ำ 3 สายที่ไหลมาบรรจบกันเรียกว่า สามประสบ และเป็นจุดเริ่มต้นของแม่น้ำแควน้อย

โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นพรมแดนธรรมชาติ และมีทางเดินโบราณติดต่อกับประเทศพม่าหลายเส้นทาง ช่องทางที่สำคัญ คือ ด้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรีมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 3,500 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อกับ อำเภอสังขละบุรี

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอกุ่มผาง	จังหวัดตาก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอทองผาภูมิ	จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สหภาพพม่า	รัฐมอญและรัฐกะเหรี่ยง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอทองผาภูมิ	จังหวัดกาญจนบุรี

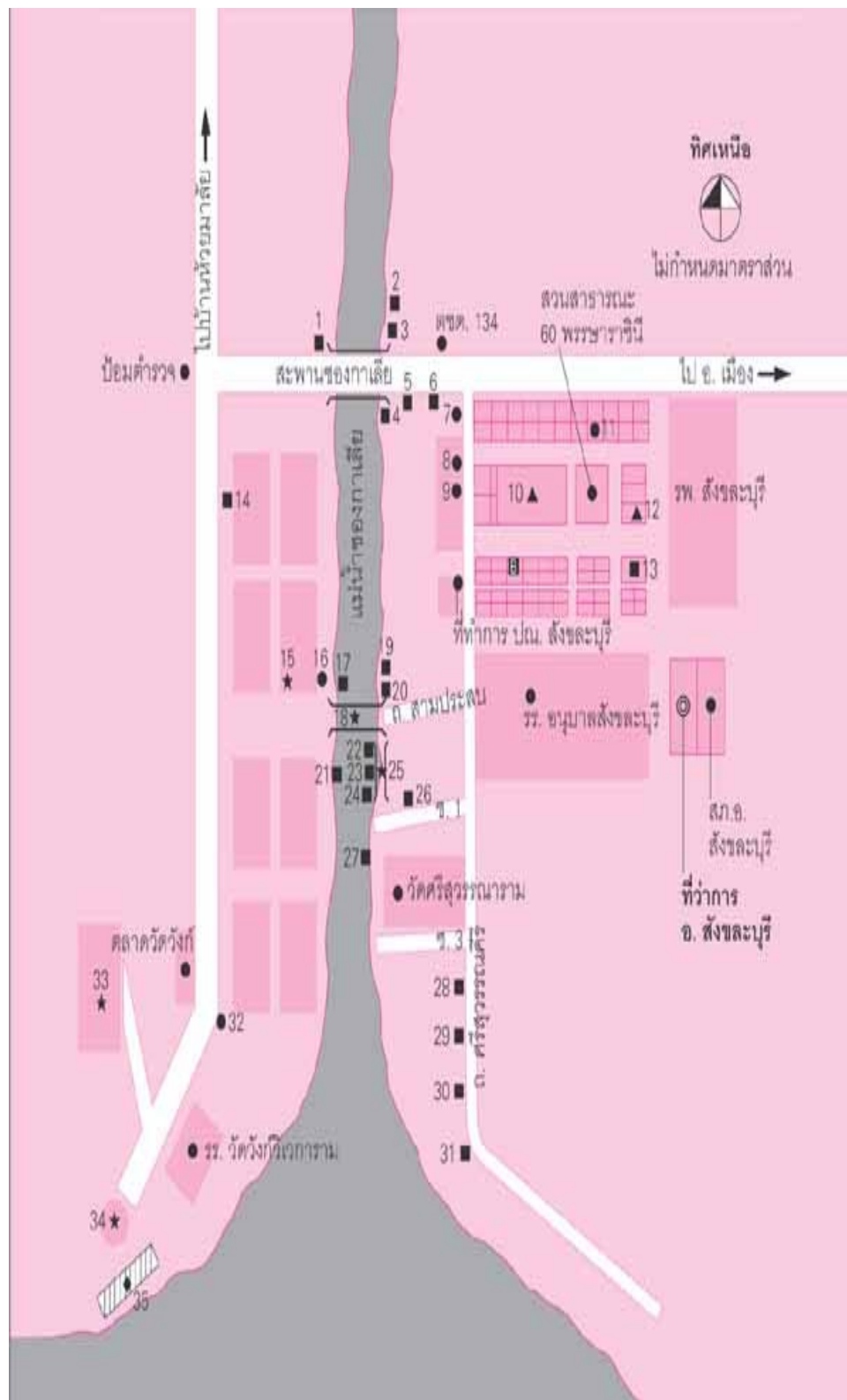
อำเภอสังขละบุรีแบ่งเขตการปกครองเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลหนองลู ตำบลปรังเผล และตำบลไล่โว่ ส่วนการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยเทศบาลตำบล 1 แห่งคือ เทศบาลตำบลวังกะ

พื้นที่ทั่วไปของอำเภอสังขละบุรีเป็นภูเขาและป่าไม้ มีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นพรมแดนไทยและพม่าทางทิศตะวันตก มีอ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลมอยู่ตอนกลางของพื้นที่อำเภอและแบ่งเขตพื้นที่ของอำเภอสังขละบุรีออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ฝั่งตะวันออกและพื้นที่ฝั่งตะวันตกของอ่างเก็บน้ำสภาพภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรีแบ่งได้ 3 ลักษณะคือ

1. พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ
2. พื้นที่เขตภูเขา
3. พื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม

พื้นที่ตั้งของบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แต่เดิมนั้นตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มและหุบเขาแต่เมื่อการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้สร้างเขื่อนเขาแหลมขึ้นในปีพ.ศ.2521 ก็ได้มีการโยกย้ายชาวมอญจากหมู่บ้านเดิมมายังเขาที่อยู่ริมแม่น้ำซองกาเรียซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามสถานที่ตั้งใหม่

ของตัวอำเภอหน่วยราชการและหมู่บ้านฝั่งอำเภอบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านวังกะในปัจจุบันนี้มักจะเรียกติดปากว่า “ฝั่งมอญ” มีพื้นที่ 614 ไร่ รอบอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์(เขื่อนเขาแหลม)

ภาพประกอบ 3 แผนที่ตัวอำเภอสังขละบุรี(www.thai-tour.com) ตุลาคม 2551

ภาพประกอบ 4 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

1.1.3 การปกครองของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรีแบ่งการปกครองเป็น 3 ตำบล 20 หมู่บ้านคือตำบลหนองลูมี 10 หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ 1168 ตารางกิโลเมตรตำบลปรางค์มี 4 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 712 ตารางกิโลเมตร ตำบลไถ่มี 6 หมู่บ้านมีพื้นที่ประมาณ 1,470 ตารางกิโลเมตร

ในส่วนของพื้นที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ประกอบด้วย 10 หมู่บ้านดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านนิเถะ
- หมู่ที่ 2 บ้านวังกะ
- หมู่ที่ 3 บ้านไหล่น้ำ
- หมู่ที่ 4 บ้านห้วยกบ
- หมู่ที่ 5 บ้านเวียงค้ำ
- หมู่ที่ 6 บ้านห้วยมาลัย
- หมู่ที่ 7 บ้านใหม่พัฒนา
- หมู่ที่ 8 บ้านซอกกาเรียว
- หมู่ที่ 9 บ้านพระเจดีย์สามองค์
- หมู่ที่ 10 บ้านปะไรโหนด

ประชากรอำเภอสังขละบุรี มีประชากร 11,104 ครอบครัวมีจำนวน 17,771 คนประมาณร้อยละ 80 เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งเป็นกลุ่มที่ตั้งรกรากอยู่เดิมนอกจากนั้นยังมีชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตอำเภอสังขละบุรีอีกหลายกลุ่มชนได้แก่พม่า มอญ บังคลาเทศ ลาว จีน ขมุ ละว้า ฯลฯ (สุจิตลักษณ์ ดีผดุง. 2545: 31)

1.2 วัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญบ้านวังกะ

1.2.1 ศาสนา

ชนชาติมอญเป็นชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น การเล่าเรียนพระปริยัติธรรมก็เรียนคัมภีร์วินัยเป็นหลัก พระภิกษุสงฆ์ถือวินัยเป็นสำคัญ ชาวมอญที่เป็นชาวบ้านมีความเลื่อมใสในพระพุทธศานามาก สังเกตได้ว่าการสร้างบ้านทุกหลังคาเรือนจะต้องมีหิ้งพระยื่นออกจากตัวบ้านและมีการประดับตกแต่งอย่างสวยงาม การสร้างหิ้งพระยื่นออกจากตัวบ้าน เพราะเชื่อว่าถ้าอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้าน ผู้อาศัยเดินไปมาจะรบกวนทำให้หิ้งพระสะเทือน เป็นการ ไม่เคารพจึงสมควรอยู่คนละส่วน

ภาพประกอบ 5 วัดวังกวีเวการาม

การปฏิบัติตนทางศาสนา ประชากรในชุมชนวัดวังกวีเวการามได้ยึดถือและปลูกฝังสืบทอดต่อกันมาสู่ลูกหลานในการปฏิบัติตนทางศาสนา หรือไปร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ในบริเวณวัดดังนี้คือ ผู้ใหญ่ หรือคนแก่เมื่อเดินเข้าสู่ปากทางเข้าวัดหรือในเขตบริเวณวัดจะต้องรีบถอยร่นเท้าออก

เพราะคนแก่จะมีความเชื่อว่า หากใส่รองเท้าเข้าวัดจะทำให้ตนและศาสนาเสื่อมลงและเป็นบาปติดตัว และจะไม่พูดเสียงดังหยาบคายซึ่งจะไม่ใช่สิริมงคลแก่ตัวเองเมื่อเข้าวัดจะไม่มีการนำสิ่งใดๆ จากวัด ติดตัวกลับไปทั้งสิ้นและสังเกตได้ว่า เมื่อมีพระสงฆ์เดินผ่านชาวบ้านมักจะนั่งลงยกมือไหว้เพื่อแสดงความเคารพนับถือ นอกจากนี้แล้วยังมีการส่งดอกไม้ในช่วงเวลาเย็น เด็กและคนชราจะนำดอกไม้ โดยเฉพาะดอกพุทธรักษาที่เตรียมอย่างสวยงามไปถวายพระที่วัด เพราะมีความเชื่อว่าพระสงฆ์จะนำ ดอกไม้ไปบูชาพระพุทธเมื่อทำวัตร สวดมนต์เย็นจะส่งผลบุญให้แก่ตนได้อีกทั้งการถือศีลภาวนา อย่างเคร่งครัดในเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา ส่วนวันพระก็จะทำบุญที่วัดเป็นประจำ ในชุมชน บ้านวังกะยังมีข้อตกลงที่ปฏิบัติสืบทอดมาโดยตลอดด้วยการจัดแบ่งเวรตามบ้าน คือ เมื่อถึงเวรบ้านใด ก็ต้องจัดทำอาหารส่งไปยังวัดเพื่อถวายเป็นภัตตาหารเช้าและเพลแด่พระสงฆ์ เรียกว่า การส่ง ข้าววัด การปฏิบัติทางศาสนาของชาวมอญเคร่งครัดมากและปฏิบัติสืบกันมาช้านานแล้ว ที่ให้เห็นชัดอีกสิ่งหนึ่งก็คือทุกวันพระแต่ละหลังคาเรือนก็จะนำดอกไม้ไปบูชาพระเป็นประจำนอกจากนี้ ชาวมอญจะนิยมตักบาตรพระ กันทุกเช้าในเวลาประมาณ หกโมงถึงหกโมงครึ่ง

ภาพประกอบ 6 ปราสาทบรรจุศพหลวงพ่อดุตะมะ

ชาวมอญในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นผู้ที่ยึดมั่นและศรัทธาในพระพุทธศาสนา หลวงพ่ออุตตมะ (พระราชอุดมมงคล) เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญทุกคน และไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะชาวสังขละบุรีเท่านั้น ด้วยภารกิจทางศาสนาธรรมและศาสนปกครอง แม้ท่านจะเหนื่อยยากตรากตรำก็ต้องปฏิบัติด้วยจิตเมตตาธรรม และด้วยเมตตาบารมี เป็นที่เคารพเลื่อมใสต่อผู้คนเป็นอย่างยิ่ง หลวงพ่อจึงได้อุทิศตนบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์เช่น การสร้างสะพาน โรงเรียน โรงพยาบาล หอประชุม เป็นต้น รวมทั้งท่านได้ช่วยเหลือสงเคราะห์ อนุเคราะห์ทั้งที่เป็นส่วนบุคคล และส่วนรวมแก่พุทธศาสนิกชนผู้เดือดร้อนทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นคนไทย กะเหรี่ยง หรือคนพม่า ด้วยแรงศรัทธาของชาวมอญวังกะที่มีต่อหลวงพ่ออุตตมะ ทุกคนจึงร่วมใจสร้างประสาทบรรจุศพหลวงพ่อกุศลธรรมไว้เพื่อกราบไหว้ บูชาระลึกถึงบุญบารมีของท่าน อยู่ที่วัดวังกวีเวการาม(สุจริตลักษณะ) ต.ผดุง.2545: 93)

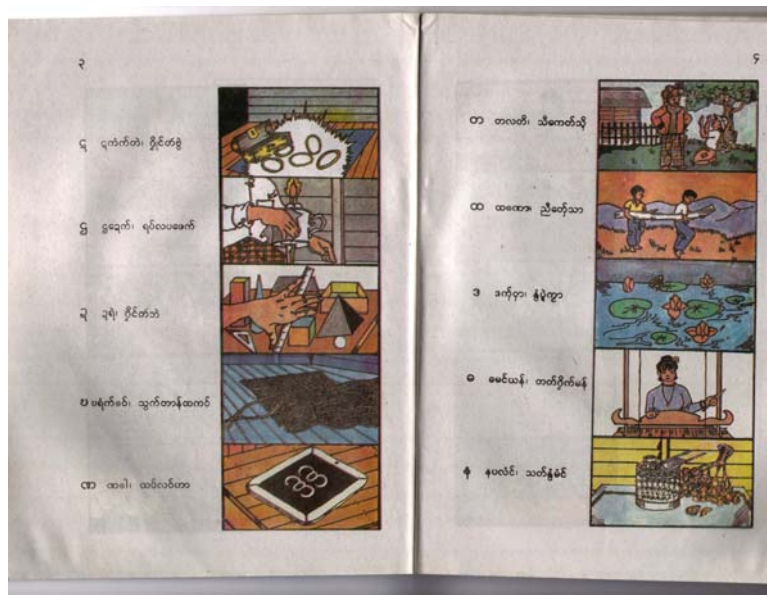
1.2.2 ภาษามอญ

ประวัติตัวอักษรมอญ

ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 ตัวอักษรได้เปลี่ยนจากตัวอักษรปัลลวะ มาเป็นตัวอักษรลีเลียม คือ ตัวอักษรที่เรียกว่า อักษรมอญโบราณ และเปลี่ยนแปลงขนาดเล็กลง

ในระยะต่อมา ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 21 ก็ได้กลายเป็นอักษรมอญปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะกลมเกิดจากอิทธิพลของการจารหนังสือโดยใช้เหล็กจารลงบนใบลาน

พม่ามองว่าชาวมอญและชาวพม่านั้น มีความสัมพันธ์กันมานานนับแต่ สมัยพุทธกาลเรื่อยมา จึงมีความเกี่ยวดองมาตลอด และแม้ว่า มอญ กับพม่าจะพูดต่างภาษากันก็ตาม แต่ต่างก็มีเชื้อสายมองโกลอยด์เหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ชาวมอญรุ่นหลังหันมาใช้ภาษาพม่ากันมาก และมีจำนวนมากที่เลิกใช้ ภาษามอญ จนคิดว่าตนเป็นพม่า อีกทั้งไม่ทราบว่ ตนมีเชื้อสายมอญ จากการสำรวจประชากรมอญในปี ค.ศ. 1931 พบว่ามีจำนวนแค่ 3 แสน 5 หมื่นคน ต่อมาในปี ค.ศ.1939 ได้มีการก่อตั้งสมาคมชาวมอญ และมีการสำรวจประชากรมอญอีกครั้ง พบว่ามีราว 6 แสนกว่าคน พอต้นสมัยสังคมนิยมสำรวจได้ว่ามีชาวมอญราว 1 ล้านกว่า ในปัจจุบัน หากต้องการพบชาวมอญ ที่ยังพูดภาษามอญในชีวิตประจำวันอยู่ ก็ต้องไปเยือนหมู่บ้านต่างๆในเมืองไจ้ขมี และเมืองสะเทิม ในเขตเมืองก็จะพบแต่ชาวมอญที่พูดภาษาพม่าเป็นส่วนมาก (สารานุกรมพม่า.2509 ,ฉบับที่ 10)

ภาพประกอบ 7 แบบเรียนอักษรขอม

ภาษามอญเป็นภาษาในสายโมนิค ซึ่งเป็นสายหนึ่งในตระกูลภาษามอญ - เขมร 12 สาย ภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นภาษาเก่าแก่ใช้กันมานานประมาณ 3,000 - 4,000 ปีมาแล้ว มีผู้ใช้ภาษานี้อยู่ประมาณ 5,000,000 คน ภาษามอญ นี้จัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic Languages) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ในแถบอินโดจีนและทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย (สุจิตลักษณ์ ตีผล . 2545: 20)

เมื่อพิจารณาลักษณะทางไวยากรณ์ ภาษามอญ จัดอยู่ในประเภทภาษาคำติดต่อ (Agglutinative) อยู่ในกลุ่มภาษาตะวันออกเฉียงใต้ (South Eastern Flank Group) นักภาษาศาสตร์ชื่อ วิลเฮม สชมิท (Willhelm Schmidt) ได้จัดให้อยู่ในตระกูลภาษาสายใต้ (Austic Southern family)

ลักษณะภาษามอญ

ลูซ (Luce) ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า ภาษามอญ อาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษาคำโดดมาแต่เดิม แต่เหตุที่กลายเป็นภาษาคำติดต่อได้นั้น เนื่องจากสาเหตุที่ว่า ได้รับอิทธิพลของภาษาในสายออสโตรเนเซียนเข้าไปปะปน ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ได้แก่การรุกรานของกลุ่มชนเชื้อชาติมลายูเข้าไปในดินแดนมอญ

ประการที่ 2 ได้แก่การอพยพลงมาจากใต้ของชนชาติที่ใช้ภาษาต่างกันทั้งสองสายในดินแดนแถบแหลมอินโดจีน แต่เดิมนั้น ภาษามอญ จัดเป็นภาษาที่มีหมวดคำพื้นฐาน หรือคำศัพท์ร่วมเชื้อสาย (Cognate word) ร่วมกันอยู่มากและเป็นภาษาที่มีลักษณะ ภาษาคำโดด แต่ต่อมาได้รับอิทธิพลของภาษาในตระกูลออสโตรเนเซียน ซึ่งมีหมวดคำรากศัพท์ชนิด 2 พยางค์ (Disyllable base)

เข้ามาประสม ทำให้คนมอญโบราณ พยายามที่จะสร้างคำสองพยางค์ขึ้น โดยการแทรกสระตรงส่วน
ที่จะกลายเป็นพยางค์หน้าของคำสองพยางค์หน้าของคำสองพยางค์ที่สร้างขึ้นจากคำเดิมหนึ่งพยางค์
และเน้นการออกเสียงในพยางค์ที่สอง ไม่นั่นเสียงที่พยางค์หน้า ซึ่งได้แทรกสระลงไปแล้ว ทำให้เกิดคำ
2 พยางค์ขึ้น

พยัญชนะภาษามอญ 35 ตัว ในเมืองไทย

က กะ	ခ คะ	ဂ เกียะ	ဃ เจียะ	ဇ เจียะ
စ ຈະ	ဆ ชะ	ဇ เจียะ	ဋ เจียะ	ဍ เนญียะ
ဇ ดะ	ဋ ทะ	ဍ ดะ	ဃ เพียะ	ဏ ณะ
တ ดะ	ထ ทะ	ဒ เตียะ	ဝ เรียะ	န เนียะ
ပ ปะ	ဖ พะ	တ เปียะ	ဘ เกียะ	မ เมียะ
လ เยียะ	ဝ เรียะ	လ เลียะ	ဝ เวียะ	ဘ ชะ
က อะ	ခ พะ	ဂ บะ	ဘ อ๊ะ	ဇ เบียะ

หมายเหตุ ဇ เขียนได้ 2 อย่าง ဇ ဇ
 ဋ เขียนได้ 3 อย่าง ဋ ဋ ဋ
 ဍ เขียนได้ 3 อย่าง ဍ ဍ ဍ
 ဃ เขียนได้ 2 อย่าง ဃ ဃ

ภาพประกอบ 8 อักษรมอญ (แบบเรียนภาษามอญ)

พยัญชนะภาษามอญ 35 ตัว ในเมืองมอญ				
က ก๊ะ	ခ หะ	ဂ เกียะ	လ เจียะ	င เงียะ
စ จ๊ะ	ဆ หะ	ဇ เจียะ	ဇာ เจียะ	ည เนญยะ
ဋ ติะ	ဋာ หิยะ	ဋာ ติะ	ဗ เพียะ	ဏ ณะ
တ ติยะ	တ หะ	ဒ เตียะ	ဓ เชียะ	န เนียะ
ပ ป๊ะ	ဖ พะ	ဗ เบียะ	ဘ เกียะ	မ เมียะ
ယ เยียะ	ရ เรียะ	လ เลียะ	ဝ เวียะ	သ หะ
ဓ ฮะ	ဇ หะ	ဝ บ๊ะ	အ อ๊ะ	ဗ เบียะ

ภาพประกอบ 9 อักษรมอญ (แบบเรียนภาษามอญ)

การออกเสียงของคำซึ่งไม่เน้นการออกเสียงในพยางค์แรก ซึ่งมีผลทำให้เกิดการละพยางค์แรกทิ้ง หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในพยางค์แรกได้ง่าย ในระยะช่วงมอญสมัยกลาง จึงสามารถสร้างคำโดยใช้การผสมคำ (affixation) กับคำพยางค์แรก เพราะสามารถนำหน่วยหน่วยผสมชนิดต่างๆ เช่น หน่วยผสมหน้าศัพท์และหน่วยผสมกลางศัพท์ (prefix infix) ประกอบเข้ากับพยางค์แรก เพื่อให้มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ อีกทั้งการใช้หน่วยผสมกลางศัพท์ และการใช้สระต่าง ๆ กับพยางค์แรก ในคำสองพยางค์ ก็จะเป็นการช่วยเน้นให้พยางค์แรกเด่นชัดขึ้นด้วย ในแต่พยางค์หลังเป็นส่วนที่มีความหมายเดิม

สรุปความว่า คำมอญจะมีลักษณะเป็นคำพยางค์เดียวหรือสองพยางค์ ส่วนคำหลายพยางค์เป็นคำที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาบาลีและสันสกฤต และคำที่เกิดจากการเติมหน่วยคำผสมดังที่กล่าวมาแล้ว

ภาษามอญ เป็นภาษาที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน ไม่มีการผันคำนาม คำกริยา ตามกฎบังคับทางไวยากรณ์ ประโยคประกอบด้วย คำที่ทำหน้าประธาน กริยา และกรรม ส่วนขยายอยู่หลังคำที่ถูกขยาย

จากจารึกภาษามอญโบราณในภูมิภาคต่างๆ ของ อาณาจักรทวารวดี ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่า ในอาณาจักรทวารวดี นั้นมีกลุ่มชนที่ใช้ ภาษามอญ กระจายอยู่ทั่วไป ความสัมพันธ์ของชนชาติมอญ ในอาณาจักรทวารวดีกับชนชาติมอญที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณตอนใต้ของอาณาจักรปยู ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 - 14 นั้น น่าจะมีความสัมพันธ์ในฐานะเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกันเท่านั้น และต่างแยกการปกครองตนเองเป็นกลุ่มเมืองใหญ่น้อย แต่มีความสัมพันธ์ต่อกันภายใต้ อารยธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และที่สำคัญที่สุดคืออารยธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศอินเดีย โดยเฉพาะอารยธรรมทางด้านตัวอักษร ปรากฏหลักฐานในจารึกที่ใช้รูปอักษร ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากรูปอักษรที่ใช้อยู่ในสมัยราชวงศ์ปัลลวะ ประเทศอินเดีย ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 10 - 11 จารึกดังกล่าวบันทึกไว้ด้วยรูปอักษรปัลลวะ ภาษามอญโบราณ พุทธศตวรรษที่ 12 ได้แก่ จารึกวัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช จารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม จารึกฐานพระพุทธรูปยืนวัดช้อย จังหวัดลพบุรี จารึกถ้ำพระนารายณ์ จังหวัดสระบุรี จารึกเมืองบึงคอกช้าง จังหวัดอุทัยธานี และในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 14 - 15 ก็ได้พบจารึกใช้รูปอักษรยุคหลังปัลลวะ ภาษามอญโบราณ ได้แก่ จารึกเสาแปดเหลี่ยม จังหวัดลพบุรี จารึกใบเสมาวัดโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น จารึกพระพิมพ์ดินเผาขนาดุน จังหวัดมหาสารคาม จารึกพระพิมพ์ดินเผาเมืองฟ้าแดด จารึกวัดโพธิ์ชัยเสมาราม จังหวัดกาฬสินธุ์ จารึกสถูปดินเผาเมืองทัพชุมพล จังหวัดนครสวรรค์

ในบริเวณที่พบจารึก ภาษามอญโบราณ ดังกล่าวได้พบจารึกภาษาเขมร บาลี สันสกฤตปะปนกันไป หลักฐานดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในพุทธศตวรรษที่ 12 - 14 นั้น ชนชาติมอญ เป็นกลุ่มชนใหญ่ที่นับถือพระพุทธศาสนา มีการดำรงชีวิต และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แม้จะอยู่ร่วมกันกับชนชาติอื่น มีชนชาติที่ใช้ภาษาเขมร เป็นต้น ซึ่งนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม ความเป็นอยู่ของอดีตชนในยุคนั้น จึงน่าจะอยู่กันเป็นกลุ่มสังคมย่อยกระจายกระจายทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้จะเห็นได้จากการใช้รูปอักษรปัลลวะจารึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นภาษามอญ ทั้งๆ ที่ในช่วงระยะเวลานั้นเป็นระยะเวลาที่เพิ่งเริ่มแรกที่อิทธิพลของรูปอักษรปัลลวะเพิ่งจะได้เข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

มอญเป็นชนชาติที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร เมื่อเอ่ยถึงชนชาติ “มอญ” ในประเทศพม่าพม่าจะถือว่า มอญ เป็นชนชาติเก่าแก่ที่สุดในแผ่นดินพม่า และแม้ว่า ภาษามอญนั้นจะแตกต่างกับภาษาพม่าโดยสิ้นเชิงก็ตาม (พม่าพูดภาษาในตระกูลจีน-ทิเบต) แต่พม่ากลับเห็นว่าชนชาติมอญ

สืบเชื้อสายมาจากมองโกลอยด์เช่นเดียวกับชนชาติพม่าอีกทั้งรูปร่างหน้าตาของชาวมอญกับชาวพม่าแทบจะแยกกันไม่ออก ด้วยชาวมอญกับชาวพม่าได้อยู่ร่วมผสมสายเลือดกันมานับแต่ยุคพุกาม จนปัจจุบันแยกไม่ออกได้ง่ายว่าใครเป็น มอญ หรือ ใครเป็นพม่า ดังนั้นชาวพม่าจึงสรุปว่า ชาวมอญกับชาวพม่าต่างย่อมมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เนื่องด้วยพม่า-มอญนั้นสืบเชื้อสายและร่วมประวัติศาสตร์กันมายาวนาน

ในทางภาษาศาสตร์ เคยมีการวิจัยพบว่าภาษาชาวขมิง มีคำศัพท์ร่วมกับคำศัพท์ของภาษา มอญโบราณ จึงพอจะบอกได้ว่าชาวมอญเคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด กับชาวขมิงมาก่อน นอกจากนี้ในพงศาวดารมอญ ก็ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อปี 250 ก่อนคริสต์ศักราช พระโศณะเถระ และพระอุตตระเถระ ได้เดินทางมาประกาศพระศาสนา ณ ดินแดนสะเทิม - สุวรรณภูมิ แล้วได้สวดพระปริตรเพื่อขับไล่เหล่ายักษ์น้ำ หรือผีเสื้อสมุทรมาให้มาเป็นอันตรายแก่ชาวมอญ จึงสันนิษฐานว่าพวกยักษ์ ในตำนานภาษามอญนั้นน่าจะหมายถึงชนเผ่าขมิงนั่นเอง

จารึกมอญ ที่นครปฐม หรือ ประโทม และที่ลพบุรี จารึกนั้นเก่าแก่กว่าจารึกภาษามอญที่สะเทิมและพุกามถึงราว 500 ปี ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 10 อาณาจักรทวารวดีของ มอญ ก็ถูกพวกเขมรหรือขมาโจมตีจนต้องย้ายขึ้นเหนือไปตั้งเมืองหริภุญไชย ซึ่งในปัจจุบันคือจังหวัดลำพูน จากนั้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 12 - 13 ชาวไทยก็อพยพจากตอนบนลงมาตีอีก ทวารวดีจึงถึงกาลล่มสลาย

เรื่องราวของมอญ ยังมีกล่าวในศิลาจารึกเจดีย์ชเวดากองไว้ว่า คราที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ได้มีพ่อค้าชาวมอญสองพี่น้องนามว่า ตมุสสะ ภัลลิกะ ได้รับพระเกศาธาตุจากพระพุทธเจ้ามาประดิษฐาน ณ เจดีย์ชเวดากอง พอราวปี 250 ก่อนคริสต์ศักราช พระเจ้าอโศกได้ส่ง พระโศณะเถระ และพระอุตตระเถระ มาเผยแผ่พระศาสนาในหมู่ชาวมอญ ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ต่อมาคริสต์ศตวรรษที่ 4 พระพุทธโฆสะได้เดินทางไปยังเกาะลังกา เพื่อคัดลอกพระไตรปิฎกเป็น อักษรมอญ ซึ่งหากศึกษารูปอักษรมอญโบราณ ก็พอจะเชื่อได้ว่า อักษรมอญนั้นมีเค้ามาจากอักษรอินเดียตอนใต้ คือ อักษรปัลลวะและอักษรกัทัมพะ

การจารึกภาษามอญ บนใบลานนั้น พบมากมายตาม หมู่บ้านมอญ ในประเทศไทย ส่วนที่ประเทศพม่าพบมากตาม หมู่บ้านมอญในเมืองสะเทิมและเมืองไจ้ขมิ ซึ่งได้มีการคัดลอกและได้รวบรวมนำมาเก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติเมืองย่างกุ้ง และที่ห้องสมุดมอญเมืองเมาะล้าเลิง นอกจากนี้กองโบราณคดีและกองวัฒนธรรม ยังได้จัดพิมพ์วรรณกรรม ชาดก ตำรามอญ และเคยมีการริเริ่มจัดพิมพ์พจนานุกรมมอญ - พม่าอีกด้วย

ตัวอักษรนั้น อักษรมอญ ถือเป็นต้นแบบให้กับอักษรพม่า ตามที่พบเป็นหลักฐานจากศิลาจารึกมยะเซตี และจากการที่พระชินอรหันต์ภิกษุมอญ ได้นำพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาเผยแผ่ยังเมืองพุกามในสมัยพระเจ้าอโนรธา นั้น จึงได้พบจารึกภาษาบาลีด้วยอักษรมอญบนด้านหลัง

พระพิมพ์อีกด้วย ที่จริงในยุคนั้นก็มีอักษรพยูหรือปยูใช้เช่นกัน แต่ชาวพม่ากลับนิยมใช้อักษรมอญมากกว่า โดยเฉพาะตลอดสมัยของพระเจ้าจันลิตตา วรรณคดีสมัยนั้นต่างเขียนด้วย ภาษามอญ ก็ด้วยที่พระองค์มีพระอาจารย์เป็นภิกษุมอญนั่นเอง นอกจากนี้ยังพบจารึกมอญ บนแผ่นกระเบื้องเคลือบมากมายกว่า พันชิ้นที่เจดีย์อนันดา อีกทั้งพบจารึกมอญตามเจดีย์ ในเมืองพุกามหลายแห่ง อาทิ มยั้งปะยะ อะแปร์ตนา ผยะชะชเว โลกะทะะบัน ปะโทตา-มยา นคาโยง คู-ปะเยาจี และอะโล-ปะยิ

อักษรมอญ ที่เก่าแก่ที่สุดนั้น ค้นพบในประเทศไทย ซึ่งหลักฐานที่พบคือ จารึกวัดโพธิ์ร้าง พ.ศ.1143 เป็นอักษรมอญโบราณที่เก่าแก่ที่สุด ในบรรดาจารึกภาษามอญที่ได้ค้นพบ ในแถบเอเชียอาคเนย์ทั้งหมด ปรากฏว่าเป็นจารึกที่เขียนด้วยตัวอักษรปัลลวะ ที่ยังไม่ได้ดัดแปลงให้เป็น อักษรมอญ และได้พบอักษรที่มอญประดิษฐ์เพิ่มขึ้น เพื่อให้พอกับเสียงในภาษามอญ แสดงว่า มอญได้ใช้อักษรปัลลวะ ในการสื่อสาร อักษรที่ประดิษฐ์เพิ่มนี้ ยังได้พบในจารึกเสาแปดเหลี่ยมที่ศาลสูง เมืองลพบุรี ข้อความที่จารึกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สันนิษฐานว่า จารึกในพุทธศตวรรษที่ 13 ราว พ.ศ. 1314 อักษรจารึกในศิลาหลักนี้ เรียกว่า ตัวอักษรหลังปัลลวะ

จารึกที่พบต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ 16 ในสมัยอาณาจักรสะเทิม ได้ใช้เป็นตัวอักษรมอญโบราณ จารึกที่ลำพูนก็เป็นอักษรมอญโบราณ

สมัยกลาง

ลักษณะของภาษามอญที่ปรากฏในจารึกสมัยกลางเป็นทั้งภาษามอญและอักษรมอญ ชุดที่ 1 จารึกในประเทศพม่าภาคเหนือ ส่วนมากได้จากเมืองพะซัน และเมืองแปด ศิลาจารึกเหล่านี้ สร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าอโนรธา กษัตริย์พุกามประมาณ พ.ศ. 1600 เป็นต้นมา พม่ารับอักษรมอญมาใช้เขียนภาษาพม่าเป็นครั้งแรก

ชุดที่ 2 เป็นชุดศิลาจารึกที่พบที่วัดแห่งหนึ่งในนครลำพูน ลักษณะอักษรเป็นจารึกในสมัยพุทธศตวรรษที่ 17 หรือ 18

ชุดที่ 3 จารึกในประเทศพม่าภาคใต้ เป็นจารึกของพระเจ้าธรรมเจดีย์ (พ.ศ.2003 - 2034)

สมัยปัจจุบัน

ภาษามอญปัจจุบัน เป็นภาษาในระยะพุทธศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน นับเป็นระยะเวลาประมาณ 400 ปีเศษ ในยุคนี้นับเป็นจารึกในโบราณ

1.2.3 การแต่งกายของชาวมอญ

ชาวมอญส่วนใหญ่ปักใจเชื่อว่า ชุดแต่งกายมอญนั้น ผู้ชายต้องสวมใส่รังพื้นลายตาราง เสื้อขาวเป็นหลัก ส่วนผู้หญิง สวมผ้าถุงพื้นสีแดงเชิงลายดอกพิกุล เสื้อขาวหรือชมพูอ่อนยืนพื้น และทุกครั้งที่มีโอกาส ไม่ว่าจะด้วยวาระและกิจกรรมใด ที่สามารถแสดงออกถึงความเป็นมอญได้แล้ว โดยเฉพาะในงานสำคัญอย่างวันชาติของมอญ จะมีการรณรงค์และปลุกใจให้สวมใส่ชุดมอญดังกล่าว นับว่าเป็นกระแสนิยมอย่างหนึ่ง การแต่งกายอยู่กับบ้าน หญิงชาวมอญสูงอายุนิยมนุ่งผ้าซิ่น สวมเสื้อคอกระเช้ารัดทรงติดกระดุมด้านหน้า ชายนุ่งใส่รังใส่เสื้อฮาวาย หรือเสื้อคอกลม หนุม สว และเด็กแต่งกายตามสมัยนิยม หากมีงานเทศกาลหญิงชายทุกวัยนิยมแต่งกายตามประเพณี พาดผ้าสไบ ปัจจุบันยังคงมีชาวมอญแต่งกายแบบมอญอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากคนพื้นราบ และการจับจ่ายซื้อเครื่องแต่งกายอย่างคนพื้นราบนั้นสามารถหาได้ง่าย ราคาถูก แม้ชาวมอญจะไม่แต่งกายอย่างมอญแล้ว สิ่งที่ยังคงแสดงให้เห็นว่าชาวมอญยังคงอนุรักษ์การแต่งกายอย่างมอญไว้ให้ลูกหลานเห็นความสำคัญนั้นก็คือ โรงเรียนวัดวังกวีเวการามให้นักเรียนสวมใส่ชุดมอญ ไปโรงเรียน 1 ครั้งต่อ 1 สัปดาห์ คือ วันศุกร์

ภาพประกอบ 10 การแต่งกายของชายชาวมอญ

ภาพประกอบ 11 การแต่งกายของหญิงชาวมอญ

ภาพประกอบ 12 การแต่งกายเมื่อมีการแสดง

1.2.4 ประเพณีรอบปีบ้านวังกะ

ประเพณีของกลุ่มชาวมอญในชุมชนบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและศาสนาที่มีรูปแบบเป็นของชุมชน ประเพณีบางอย่างมีการปรับเปลี่ยนไปให้เข้ากับสถานะเศรษฐกิจของผู้ประกอบพิธีกรรมประเพณีของชาวมอญบ้านวังกะ บางประเพณีเป็นเพียงการบอกเล่า บางประเพณียังมีอยู่แต่ก็ลดความสำคัญลง ประเพณีในรอบปีที่ยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบันของชุมชนมอญบ้านวังกะ ได้แก่

เดือนเมษายน (สະ ตาว จอ)

หมู่บ้านวังกะมีประเพณีที่สำคัญมาก ซึ่งเป็นงานประเพณีประจำปี คือ ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ ประชาชนในชุมชนจะร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ทางด้านศาสนา เช่น ทำบุญตักบาตร ถือน้ำพระพรหมที่วัดและมีการสรงน้ำพระ นอกจากนี้ ยังมีความแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และบุพการี ด้วยการอาบน้ำปูย่า ตายาย พ่อ แม่ การละเล่นรื่นเริงต่างๆ เช่น การสาดน้ำ การละเล่นพื้นเมือง ได้แก่ การเล่นสะบ้า เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดดังนี้

ประเพณีสงกรานต์บ้านวังกะ ซึ่งเทศกาลนี้แต่ละบ้าน ในชุมชนวัดวังกวีเวการาม จะมีการทำข้าวแช่เพื่อถวายพระและให้คนที่เคารพนับถือ เชิญชวนบุคคลอื่นให้รับประทาน ผู้สูงอายุมักจะไปทำบุญถือน้ำพระพรหมที่วัด ส่วนลูกหลานจะทำข้าวปลา อาหาร คาว หวาน จัดเตรียมและใส่สำหรับพูนหัวไปส่งที่วัด ผู้คนจะแต่งตัวกันสวยงามมีการรดน้ำพ่อแม่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วงกลางวันจะมีการละเล่นต่างๆ ที่ขาดไม่ได้คือ “ตะแยมมอญ”

ก่อนถึงวันมหาสงกรานต์หรือวันรับ ชาวบ้านวังกะจะเริ่มเตรียมงานสงกรานต์ โดยการทำความสะอาดจัดเก็บบ้านเรือนที่อยู่อาศัยให้มีระเบียบเรียบร้อยสวยงามทำความสะอาดหิ้งพระ และชาวบ้านจะไปรวมตัวกันเพื่อช่วยกันเก็บกวาดบริเวณวัด ชัดดูศาลา เพื่อต้อนรับวันรับหรือวันมหาสงกรานต์ในวันรุ่งขึ้น

สิ่งที่สำคัญก็คือการเตรียมการทำข้าวแช่หรือเป็งสงกรานต์ โดยฝ่ายผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน จะเตรียมทำกับข้าวที่เป็นส่วนประกอบของข้าวแช่ ในอดีตนั้นจะมีกับข้าวประมาณ เจ็ดอย่างและเดิมจริงๆ จะมีการเตรียมผักเหมือนอาหารมังสวิรัต แต่ภายหลังมีเนื้อสัตว์ปนด้วย เช่น ปลาที่ป่นใช้ผสมกับยำต่างๆ อาจมีผักหวาน(ผักหัวไชโป๊กับไช) ปลาป่น กะปิชุบไข่ทอด(ลูกกะปิ) ปัจจุบันนั้นเปลี่ยนแปลงไป กับข้าวจะทำอย่างง่าย ๆ เช่น นำมะม่วงดิบมาสับและยำกับปลาที่ป่นแล้วนำไปผัด รสชาติออกเค็มๆ มีรสเปรี้ยวจากมะม่วงเล็กน้อย ส่วนการหุงข้าวแช่นั้น จุดประสงค์คือเพื่อบูชาเทวดา คนมอญบ้านวังกะจะทำข้าวแช่ เพื่อต้อนรับสงกรานต์รวม สามวัน ถือน้ำตามแบบโบราณ อยู่ในช่วงเย็นวันที่ 12 จะมีการเตรียมปลุกเสกเพิงตา(สูงระดับสายตา) และช่วงเช้าวันที่ 13 จะจัดข้าวแช่พร้อมกับข้าวใส่สำหรับนำไปบวงสรวงเทวดา และนำไปถวายพระที่วัด และทำไปให้ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพส่วนที่เหลือไว้รับประทาน

ในครอบครัว และสำหรับต้อนรับเชื้อเชิญมิตรสหายมาร่วมรับประทานในช่วงที่เป็นวันรับ หลังจากที่ได้
นำไปถวายพระแล้ว ก็มีการนำข้าวแช่ไปให้ผู้ใหญ่ที่นับถือ ซึ่งรักษาอุโบสถศีลอยู่ที่วัด โดยเรียก
ประเพณีนี้ว่า “การส่งสำหรับ” ลูกหลานจะนำสำหรับขึ้นทูนหัวไปวัด หลังวันรับก็เป็นวันกลาง คนส่วนมาก
มักจะหุงข้าวแช่ในวันกลางนี้เพื่ออุชานางสงกรานต์ ไกล่ส่วงก็นำไปถวายพระที่วัด หลังจากถวายแล้ว
ชาวบ้านก็จะทำบุญตักบาตรวันสงกรานต์อีกครั้งหนึ่ง ในสมัยก่อนการหุงข้าวจะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและ
ใช้เวลานานโดยนำข้าวสารไปหุงครั้นข้าวสุกดีก็นำข้าวไปล้างในน้ำสะอาดจากนั้นจึงนำข้าวที่ขัดล้าง
ดังกล่าวไปอบด้วยดอกไม้หอมและเทียนหอมเป็นการหุงที่ประณีต ในปัจจุบันการหุงเช่นนี้มีน้อยลง
และมักจะไม่มีกรอบด้วยเครื่องหอมต่างๆ คงเหลือเพียงการต้มข้าวที่เป็นลักษณะคล้ายข้าวต้มเพียง
อย่างเดียว

การทำบุญกลางบ้านในช่วงสงกรานต์ การทำบุญกลางบ้านหรือทำบุญกลางหมู่บ้านนี้เป็น
งานบุญที่ชาวมอญบ้านวังกะได้ร่วมกันจัดขึ้นโดยมีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาทำพิธี แต่เดิมพระจะ
ออกเดินทำพิธีเพราะจำนวนหลังคาเรือนยังไม่มากเท่าปัจจุบัน พระสงฆ์ที่ทำพิธีจะทำหน้าที่ปิดเป่าทุกข์
โศกและเคราะห์ทั้งปวง โดยการสาดก้อนหินขนาดที่เล่นหมากรุกเก็บและข้าวสารไปตามบ้านเพื่อเป็นสิริ
มงคล จุดประสงค์ของพิธีเพื่อเป็นการทำบุญร่วมกันของคนให้หมู่บ้านและเพื่อให้เกิดความสงบสุข
ในช่วงปีใหม่ ไม่ให้มีเรื่องราวเดือดร้อนและโรคภัยกับคนในหมู่บ้าน

ประเพณีสงฆ์น้ำพระ ในเทศกาลสงกรานต์นอกจากการทำบุญข้าวแช่และทำบุญ
สงกรานต์ ชาวมอญบ้านวังกะยังมีประเพณีสงฆ์น้ำพระ ซึ่งเป็นพิธีส่วนหนึ่งที่เกี่ยวเนื่องกับเทศกาล
สงกรานต์หลังจากทำบุญวันสงกรานต์แล้ว พิธีสงฆ์น้ำพระจะกำหนดจัดขึ้นในโอกาสต่อมาพิธีสงฆ์น้ำ
พระของชาวมอญจะแตกต่างกับของไทยมาก สำหรับคนมอญทุกแห่งจะต้องจัดเตรียมสถานที่สงฆ์น้ำ
พระโดยใช้รางน้ำ ชาวชุมชนวัดวังกะใช้รางซึ่งทำจากไม้ไผ่ที่มีอยู่บริเวณรอบหมู่บ้าน ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้
ง่ายใช้สะดวกและมีการตกแต่งสวยงาม การที่ชาวมอญทำรางน้ำเช่นนี้เพื่อความสะดวก และความเป็น
ระเบียบเรียบร้อยในการสงฆ์น้ำพระ

ภาพประกอบ 13 งานบุญสงกรานต์

ในการสงฆ์น้ำพระนี้ คนมอญมีข้อห้ามมิให้สาดน้ำกันในวัดเพราะมีความเชื่อว่าบริเวณวัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การสาดน้ำถือว่าเป็นบาป การมีข้อห้ามเช่นนี้แสดงถึงความเคารพในพระรัตนตรัย ขณะเดียวกันเป็นพิธีกรรมที่กำหนดกรอบและรูปแบบที่อยู่ภายใต้จริยธรรมและคุณธรรมที่เสริมสร้างความงดงามของจิตใจอีกด้วย

ภาพประกอบ 14 งานบุญสงกรานต์

การเล่นในช่วงสงกรานต์ ในช่วงเทศกาลจะมีการแข่งขันกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านมากมายประกอบด้วย การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน การแข่งขันสละบ้า ชนไก่ชน ชนวัว แข่งขันทุนของบนศิระ ประเพณีนางสงกรานต์ การเล่นสละบ้าของชาววังกะ เป็นการเล่นที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ยังอยู่ที่เมืองมอญในพม่า จุดประสงค์ที่แท้จริงของการเล่นนั้นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงเป็นการพักผ่อนหย่อนใจคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการประกอบกิจการงานต่างๆ ในรอบปี อีกประการหนึ่งเพื่อความสมัครสมานสามัคคีซึ่งกันและกันในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เดิมการเล่นสละบ้านิยมเล่นในหมู่บ้านพร้อมกับแบ่งผู้เล่นชายหญิงเป็นคู่เท่ากัน แต่ปัจจุบันการเล่นสละบ้าบางส่วนเป็นไปเพื่อการพนันขันต่อโดยฝ่ายใดทอยได้หมดก่อนจะเป็นผู้ชนะ

เดือนพฤษภาคม (ฮะตาว อะสาจ)

ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เป็นวันวิสาขบูชา ซึ่งชาวมอญบ้านวังกะทุกคนครบถ้วนนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด มีการปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาในวันวิสาขบูชานี้ โดยมีการทำบุญใส่บาตรตอนเช้า อุบาสก อุบาสิกาถือศีลภาวนาที่วัด มีการเวียนเทียนในตอนเย็นเพื่อระลึกถึงพระพุทธเจ้าและมีประเพณีที่สำคัญอีกอย่างที่ทำร่วมกันในชุมชนวัดวังกะในวันวิสาขบูชา คือ การรดน้ำต้นโพธิ์ (โตตาดซอปปุติ) โดยการรดน้ำกับต้นโพธิ์ที่อยู่ตามวัดในงานนี้ชาวมอญจะแต่งกายตามประเพณี ดูสวยงาม และช่วงนี้จะมีตลาดอาหารสวรรค์ ชาวบ้านจะทำอาหารไปที่วัดไม่ว่าใครที่ไปวัด ก็จะได้รับประทานอาหารนี้ได้

เดือนมิถุนายน (ฮะตาว จิ)

ช่วงก่อนเข้าพรรษา ชาวมอญนิยมบวชลูกหลานเพื่อการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อทำใจให้ผ่องใส การบวชพระของชาวมอญโดยทั่วไปคล้ายกับไทย ในสมัยก่อนการแต่งกายของนาคแตกต่างจากยุคปัจจุบัน คือ นาคจะต้องแต่งกายอย่างสวยงามด้วยผ้าถุงไหมสีสด โดยมีผ้าสไบหมักที่บ่าแต่งหน้า ทาปาก ทัดดอกไม้ที่หูพร้อมเครื่องประดับสร้อยคอ กำไลข้อมือ แหวน เข็มขัด ช่วงบ่ายเป็นการโกนผมนาค มีการนิมนต์พระเทศน์ จากนั้นมีการทำขวัญนาคโดยการตบเบ็ด ซึ่งใช้ไม้ยาวผูกสายสิญจน์ปลายไม้ผูกด้วยแหวนทอง สำหรับตบเบ็ดบนฝ่ามือของนาคขณะทำขวัญ รุ่งเช้าจึงนำนาคไปวัดโดยจัดขบวนแห่รอบพระอุโบสถ 3 รอบ แล้วเข้าพระอุโบสถทำพิธีอุปสมบท

ในเดือนนี้นอกจากมีการบวชพระแล้ว ชาวมอญบ้านวังกะนิยมที่จะทำขนมชนิดหนึ่งเรียกว่า กวาน คก ฮะเตอ ซึ่งเป็นขนมที่เตรียมไว้ถวายพระช่วงเข้าพรรษาล่วงหน้า เนื่องจากพระสงฆ์จะปฏิบัติธรรมอยู่ในวัดโดยมิได้ออกบิณฑบาตร ดังนั้นชาวบ้านจึงต้องทำขนมชนิดนี้ ซึ่งสามารถเก็บไว้นาน 3 ถึง 4 เดือน ลักษณะของขนมชนิดนี้ทำมาจากแป้งมีไส้เป็นมะพร้าว ห่อด้วยใบกล้วยเมื่อทำเสร็จแล้วก็มีการอุ่นหรือหนึ่งตลอดเวลา โดยจะเอาไว้เหนือเตาเวลาทำอาหารหรือหุงข้าวเพื่อให้

ขนมนี้เก็บอยู่ได้ทนทานเข้าพรรษาในเดือนต่อไป ลักษณะของขนมเมื่อลวกใบกล้วยออกแล้ว แบ่งจะมีลักษณะแห้งแข็ง เมื่อถึงช่วงเข้าพรรษา ก็จะนำมาทอดด้วยน้ำมันงาและนำไปถวายพระที่วัดได้

เดือนกรกฎาคม (เสตาว สะเก็น)

สะเก็น แปลว่า พรรษา คือช่วงเวลา 3 เดือนที่เป็นช่วงเข้าพรรษา ในวันอาสาฬหบูชา คือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ชาวมอญนิยมหล่อเทียนเข้าพรรษา และมีการแห่เทียนเข้าพรรษาและนำผ้าอาบ น้ำฝนไปถวายพระ ในช่วงกลางคืนก็มีการนำดอกไม้ที่มีตามละแวกบ้าน เช่น ดอกพุท หรือ ดอกไม้ที่ซื้อ มา เช่น ดอกบัวไปถวายพระที่วัด พระสงฆ์สวดมนต์เจริญภาวนา ให้เป็นสิริมงคล เดือนกรกฎาคมนี้ นับเป็นเดือนแรกของการเข้าพรรษาโดยนับ 3 เดือน จนถึงเดือนกันยายน ทั้งพระทั้งชาวบ้านจะต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้ดี

เดือนสิงหาคม (เสตาว สะดอะฮอย)

ชาวมอญนิยมทำบุญเพื่อเก็บดอกผลบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า มีเทศกาล ทำบุญหม้อเงินหม้อทองคำ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการถวายสังฆทาน มีความเชื่อว่าหากทำบุญ ลักษณะเช่นนี้แล้วเกิดชาติหน้าจะมีกินมีใช้ไม่ยากจน ดังนั้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 ชุมชนชาวมอญ จะนำหม้อเงินหม้อทองที่บรรจุกล้วย มะพร้าว ใบยา ข้าวสาร ของใช้อุปโภค บริโภค มากมายไว้ข้างใน และใช้กระดาษเงิน กระดาษทอง ห่อปิด แล้วจึงนำไปถวายพระสงฆ์ที่วัด

เดือนกันยายน (เสตาว พอท)

ในเดือนนี้ ที่บ้านวังกะมีประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง และเทศกาลลอยเรือสะเดาะเคราะห์ การตักบาตรน้ำผึ้งในชุมชนวัดวังกิวเวการาม เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวบ้านวังกะที่ถือปฏิบัติกัน ประจำทุกปี เพื่อเป็นการบูชาแด่พระสงฆ์อย่างหนึ่งคือ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นประเพณีถวายเภสัช (ยา) แด่พระภิกษุสงฆ์ ที่คล้ายกับภาคกลาง ในวันนั้นจะมีพิธี ทำบุญตักบาตร เช่นเดียวกับการทำบุญในเทศกาลสำคัญอื่นๆ แต่ที่พิเศษคือ มีการตักบาตรน้ำผึ้ง การทำบุญด้วยน้ำผึ้งนี้ คนมอญเชื่อว่ามีอานิสงส์มาก เพราะพระสงฆ์จะเก็บน้ำผึ้งไว้ ใช้เป็นยาในคราว จำเป็น นอกจากน้ำผึ้งที่นำมาถวายพระสงฆ์แล้ว ยังมีน้ำมันงาและน้ำตาลทรายที่เพิ่มเข้ามาอีก น้ำมันงามีประโยชน์ในการปรุงรสได้ โดยอาจนำไปทำน้ำมันคลาเย้นหรือน้ำมันนวดต่างๆ การทำบุญด้วยสิ่งเหล่านี้จะมากน้อยอย่างไรนั้นไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ ขึ้นอยู่กับกำลังศรัทธาของแต่ละ คนที่นำของมาทำบุญ คนมอญส่วนมากมีความเชื่อในอานิสงส์การให้ทานด้วยน้ำผึ้งและสิ่งของ ดังกล่าว จึงได้มีประเพณีสืบเนื่องกันมาช้านาน

ภาพประกอบ 15 ภาพจำลองเรือสะเดาะเคราะห์

เดือนตุลาคม (เสตาว โวะ)

ในเทศกาลออกพรรษาชาวมอญที่วังกะได้จัดงานทำบุญในเทศกาลนี้อย่างยิ่งใหญ่ ในช่วงเช้าจะมีงานตักบาตรเทโว ซึ่งจะมีการผลัดกันเป็นเจ้าภาพจัดพิธีห่มนวมเวียนกันไป 3 วัด คือ วัดวังกวีเวการาม วัดศรีสุวรรณ และวัดสมเด็จ แต่ในช่วงบ่ายของวันเดียวกัน แต่ละชุมชนก็จะแยกกันไปทำพิธีตักบาตรดอกไม้ตามวัดในชุมชนของตนซึ่งเป็นการใส่บาตรพระด้วยดอกไม้ ฐูปเทียน เพื่อให้ท่านได้นำไปบูชาพระต่อในการทำวัตรเย็นวันออกพรรษา รวมทั้งชาวมอญยังนิยมนำน้ำตาลทราย และลูกอมสีรวมไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้พระเณรได้ใช้ เมื่อผ่านพ้นเวลาฉันเพลไปแล้ว

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ (ซอนกาว) การตักบาตรดอกไม้ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หลังจากถวายอาหารแด่พระสงฆ์ในเวลาเพลแล้ว พระสงฆ์ทั้งหมดจะไปร่วมทำพิธีปวารณาออกพรรษาในพระอุโบสถ ชาวบ้านจะมานั่งอยู่ตลอดสองข้างทาง จัดเตรียมดอกไม้ ฐูป เทียน ไว้พร้อม เวลาประมาณ บ่าย 2 โมง ชาวบ้านจะพากันถวายดอกไม้ และพระสงฆ์นำดอกไม้ที่ได้รับถวายไปเข้าพิธีสวดปาฏิโมกข์ด้วย

ประเพณีตักบาตรดอกไม้ของชาวมอญนั้นมีคติความเชื่อสืบเนื่องมาจากพุทธประวัติว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธองค์เสด็จขึ้นไปโปรดพุทธมารดาบนเทวโลกนั้น พระองค์เสด็จประทับอยู่ตลอดพรรษา ประชาชนทั้งหลายต่างรอคอยการเสด็จกลับของพระพุทธองค์ตลอดเวลา เมื่อวันเสด็จกลับลงมายังโลกมนุษย์ชาวเมืองก็จัดดอกไม้ถวายเป็นเครื่องสักการะ

นอกจากกิจกรรมดังกล่าวที่ทำในช่วงกลางวันแล้ว ในช่วงกลางคืนก็มีการจุดประทีปโคมไฟ บริเวณรั้วหน้าบ้าน หรือจุดเทียนไว้หน้าบ้าน บางคนก็จุดตามจำนวนอายุของตน บ้างก็ปล่อยโคม เพื่อแสดงความเคารพต่อเทพยดาบนสวรรค์ ในการจุดประทีปและจุดเทียนที่รั้วบ้านนี้ เชื่อว่าเพื่อเป็นการต้อนรับพระพุทธเจ้า จึงต้องจุดประทีปเพื่อให้สว่างไสวสวยงาม ชาวมอญได้นำเอาพุทธประวัติในส่วนนี้มาจัดเป็นพิธีตักบาตรดอกไม้มัน และถือปฏิบัติเป็นประเพณีที่สำคัญตลอดจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันการจัดประทีปนี้นำไปทำพิธีรวมกันในช่วงการลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในเดือนกันยายน

เดือนพฤศจิกายน (ชะดาว กะทอน)

เดือนพฤศจิกายนเป็นช่วงทำบุญทอดกฐินของชาวมอญ เรียกว่า กัดทอน มาจากภาษาบาลีว่า “กะ-ฐิ-นะ” ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญและแห่องค์ผ้ากฐินไปวัด มีการแต่งกายตามแบบวัฒนธรรมของมอญ จัดสำรับอาหารถวายแด่พระสงฆ์โดยการทูลรับอาหารตามชบวนกฐิน นอกจากนี้แล้วยังมีการลอยกระทงซึ่งเป็นประเพณีที่คล้ายไทย

เดือนธันวาคม

ชาวมอญมีการทำบุญด้วยผลิตผลทางเกษตรกรรม เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ นำมาถวายพระ ซึ่งถือว่าได้บุญกุศลมาก ในเมืองมอญนั้นมีน้ำค้างตกมาก ทำให้เมื่อมีพระสงฆ์ออกบิณฑบาตรกว่าจะกลับถึงวัดจีวรจึงเปียกหมด กลายมาเป็นที่มาของการทำบุญในเดือนนี้คือการทำบุญถวายพิน เรียกว่า จอง โอะ ตาน จองหมายถึง การเผา โอะหมายถึง ถ่านหรือพิน ตาน คือ การให้ทาน รวมแล้วหมายถึง การทำบุญด้วยการถวายพินนั่นเอง พินที่ถวายพระในอดีตไว้ใช้สำหรับการอบอุ่นแก่พระภิกษุและไว้เพื่อผิงผ้าให้แห้ง ประเพณีนี้ทำสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

เดือนมกราคม

เดือนนี้มีการสวดธรรมะของพระภิกษุ ชาวบ้านจะทำอาหารไปถวายที่วัดโดยทำอาหารเข้า (ปอนสะเยีย) และทำอาหารเพล (ปอนอจัว) อีกทั้งพระภิกษุต้องปฏิบัติภารกิจสงฆ์และทำงานหนักภายในวัดในช่วงระหว่างเช้าถึงเที่ยงที่เรียกว่า อะกราปอนปรา และช่วงเดือนนี้เองชาวมอญจะมีการทำบุญด้วยทานลักษณะต่าง ๆ เช่น การทำบุญโดยการให้ทานแก่บุคคลที่ประสบทุกข์ภัย และการให้ทานด้วยผลิตผลทางการเกษตรใหม่ เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ใหม่ เช่น กล้วย อ้อย ขนุน เป็นต้น

เดือนกุมภาพันธ์ (ชะดาว ตะมาต)

มีการทำบุญถวายข้าวยาคุ (เป็ง ยาคุ) กับพระภิกษุสงฆ์ การทำข้าวยาคุนี้มีประวัติดั้งเดิมตั้งแต่สมัยหงสาวดี เนื่องจากชาวมอญมีการสู้รบตลอดเวลา กับพม่า เรียกได้ว่าแทบไม่มีการพักสงครามเลย ดังนั้นจึงมีการทำข้าวยาคุ ซึ่งมีสารอาหารที่มีประโยชน์มาก กินเล็กน้อยก็อิ่มได้ง่าย และพกพาสะดวกเก็บได้นาน และเพื่อการระลึกถึงบรรพบุรุษในอดีต จึงมีการทำข้าวยาคุ และนำมาถวายพระและแจกชาวบ้านด้วย สำหรับข้าวยาคุนั้นประกอบด้วยธัญพืชหลายอย่างคือ ข้าวเหนียว

พริกไท ขิง (อะโก) น้ำตาล ถั่ว งา (อะแง)เกลือ น้ำมันงา กระเทียม มะพร้าว ข้าวยาคุนี้สามารถเก็บไว้ได้นานหลายวัน

เดือนมีนาคม (ชะดาว พอระเกิน)

งานเดือน4จะจัดในวันขึ้น 6 ค่ำเดือน 4 เป็นการจัดงานวันคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อบุตรตะมะ การจัดงานสมโภชมีมหรสพอย่างน้อย 5 วัน 5 คืน มีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งพิธีกรรมทางศาสนา เช่น มีการจัดเตรียมอาหารไปถวายพระ และมีการละเล่นต่าง ๆ เช่นการแข่งขันชกมวยคาดเชือก การแสดงของชมรมวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่นการรำแบบมอญและกะเหรี่ยงที่แต่งกายด้วยชุดประจำชาติ

ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ตรงกับกลางเดือน มีการก่อเจดีย์ทราย โดยมีประวัติความเป็นมาของการก่อเจดีย์ทรายตามประวัติของการสร้างเจดีย์ชเวดากอง และยังมีความเชื่ออีกว่าการก่อเจดีย์ทรายนั้น นอกจากจะเป็นการร่วมใจมัสการพระเจดีย์แล้ว จำนวนของทรายยังหมายถึงความดีที่ทำในโลกมนุษย์ เมื่อตายไปแล้วก็ดูจากจำนวนทรายที่เคยทำบุญไว้ว่ามีมากน้อยอย่างไร พิธีกรรมที่สำคัญอีกงานหนึ่งคือ การสร้างหลวงพ่อบุตรตะมะเพื่อความเป็นสิริมงคล

การชกมวยคาดเชือกเป็นประเพณีหนึ่งของชาวมอญ มีลักษณะที่แตกต่างจากมวยไทย ทั้งลักษณะท่าทางต่างๆ และการไหว้ครู การชกมวยคาดเชือกจะมีปีพาทย์มอญบรรเลงใหม่ร้องเพื่อเร้าใจให้เกิดความฮึกเหิมในการต่อสู้ ลักษณะการชกไม่ใส่นวม เพียงแค่พันผ้าเท่านั้น ใช้ข้อวัวยะได้ทุกส่วนในการต่อสู้กันทั้งมือและเท้า

ในช่วงเวลากลางคืนจะมีงานมหรสพต่าง ๆ ทั้งการออกร้านจำหน่ายสินค้า การแสดงดนตรีของทหารและตำรวจตระเวนชายแดน การแสดงของชมรมวัฒนธรรมพื้นบ้านโดยมีการรำแบบต่าง ๆ เช่นรำแบบมอญ และมีละครมอญ(บัวจาด) ซึ่งเป็นคณะละครมอญมาจากเมืองพม่า เป็นการแสดงที่มี ทั้งคำร้องอย่างไพเราะและทำรำที่สวยงาม จะแสดงกันตลอดทั้งวันทั้งคืน (สุจิตลักษณ์ ดิผดุง. 2545: 80 – 89)

ตอนที่ 2 ศึกษาลักษณะวงก่วนกวีวาทมอญ

2.1 ประวัติความเป็นมาของวงก่วนกวีวาทมอญ

ประชากรชุมชนชาวมอญบ้านวังกะ ได้อพยพมาจากเมืองเย ประเทศพม่า ซึ่งในการอพยพนั้นได้นำวัฒนธรรมทางดนตรีวงก่วนกวีวาทมอญมาใช้วิถีชีวิตชาวมอญในหมู่บ้านวังกะ หมู่ 2 ซึ่งได้นำมาประกอบในประเพณีในวันสำคัญต่างๆ ซึ่งในขณะนั้นหลวงพ่อดุตตะมะเจ้าอาวาสวัดวังกวีเวการาม ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือและความเลื่อมใสศรัทธาของชาวมอญอย่างยิ่ง และเป็นแรงบันดาลใจให้วัฒนธรรมทางดนตรีวงก่วนกวีวาทมอญนี้เกิดขึ้น ซึ่งได้ใช้บรรเลงในประเพณีและวันสำคัญของชาวมอญ และทางวัดได้ให้การสนับสนุนโดยเปิดเป็นศูนย์วัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดดนตรีให้กับเยาวชน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมวงก่วนกวีวาทมอญให้อยู่คู่กับวัฒนธรรมของชาวมอญสืบไป

วงก่วนกวีวาทมอญ บ้านวังกะหมู่ 2 ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูดนตรีที่เดินทางมาจากเมืองเย ในประเทศพม่า โดยจะเดินทางมาสอนให้กับนักดนตรีและเยาวชน บ้านวังกะหมู่ 2 ปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน (ครูในภาษา มอญ เรียกว่า อาจ่า) ซึ่งจากที่ครูดนตรีเดินทางกลับครูไปเดินเซินซึ่งเป็นนักดนตรีชาวมอญที่ได้อพยพมาอยู่บ้านวังกะ ประมาณ 30 ปี ซึ่งมีความสามารถทางด้านดนตรีจะเป็นผู้ถ่ายทอดและควบคุมการฝึกซ้อมให้กับนักดนตรีและเยาวชนในวงดนตรี เพื่อทำให้วัฒนธรรมทางดนตรีของชาวมอญมีความเข้มแข็ง หลังจากนั้นได้มีการก่อตั้งคณะนาฏศิลป์ขึ้นเพื่อใช้วงก่วนกวีวาทมอญบรรเลงประกอบรำ ชื่อคณะนาฏศิลป์ – ดนตรี ก่วนกวีวาทมอญเริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2546 ด้วยความเพียรพยายาม อุทิศสละ ของคุณกนกพรรณ โพธิ์เผือก อายุ 48 ปี (พ.ศ.2551) ได้รวบรวมเครื่องดนตรีต่างๆ ด้วยการซื้อจากประเทศพม่า ซึ่งในครั้งแรกมีเครื่องดนตรีไม่กี่ชิ้น และในปัจจุบันได้มีเครื่องดนตรีประมาณ 12 – 15 ชนิด ซึ่งบทบาทหน้าที่ของวงดนตรีนี้จะบรรเลงในงานมงคลโอกาสต่าง ๆ ของหมู่บ้านวังกะหมู่ 2 จนมาถึงปัจจุบัน (กนกพรรณ โพธิ์เผือก. 2550: สัมภาษณ์)

2.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงก่วนกวีวาทมอญ

เมื่อมีการบรรเลงวงก่วนกวีวาทมอญก่อนแสดงในงานต่างๆ จะเริ่มขึ้น อาจ่า(ครู)จะต้องทำพิธีบูชาครู(อำมายอาจ่า)ก่อนการบรรเลงทุกครั้ง

การบูชาครูถือเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่เป็นนักดนตรีนักแสดงทุกคนจะถือปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธา การบูชาครูแต่ละครั้งเป็นการกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ครู อาจารย์ ที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งเทพดาและดุริยเทพทั้งหลายเป็นผลทางจิตใจแก่ผู้แสดงและนักดนตรีทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ความขลัง เกิดกำลังใจ และประสบผลสำเร็จราบรื่น(โปเลนเซิน อุดมศรีอำพัน. 2551: สัมภาษณ์)

ภาพประกอบ 16 เครื่องบูชาครู (อาม่ายอจ่า)

เครื่องพิธีที่ใช้บูชาครูนั้น ภาษามอญเรียกว่า “อาม่ายอจ่า” ประกอบด้วย

1. มะพร้าว 1 ลูก
2. กล้วยน้ำว้า 3 หวี
3. ดอกไม้
4. ธูป 9 ดอก
5. เทียนไข 1 เล่ม
6. ใบชา
7. หมาก
8. พลุ
9. ยาสูบ
10. น้ำหอม
11. เงิน 37 บาท

(อรัญญา เจริญหงสา. 2551: สัมภาษณ์)

2.3 เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงกวนว้าตมอญ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเรื่องวงดนตรี เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงเพื่อใช้บรรเลงประกอบการรำ โดยจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงโดยแบ่งตามเกณฑ์การแบ่งเครื่องดนตรีทั้ง 4 ประเภท แต่ละเครื่องดนตรีนั้นมีรายละเอียดต่างๆดังต่อไปนี้

2.3.1 เครื่องดีด

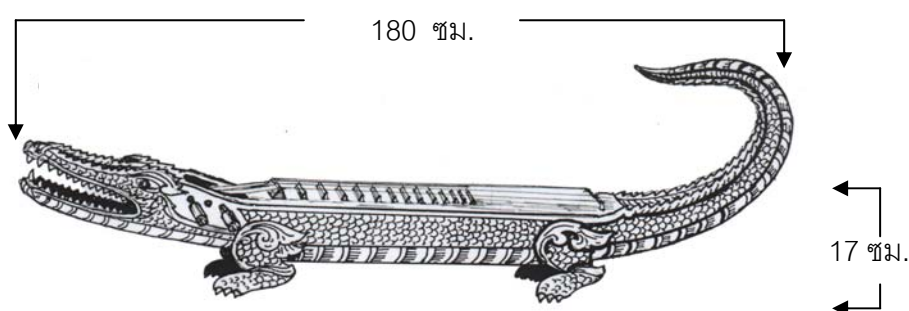
จ๋ยาม (จะเข้)

ภาพประกอบ 17 จ๋ยาม (จะเข้)

จ๋ยามเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายใช้ดีดให้เกิดเสียง จ๋ยาม ในภาษามอญคือเครื่องดนตรีที่มีลักษณะเหมือนกับจะเข้ของไทยแต่มีความเป็นเอกลักษณ์ของจ๋ยาม คือ เป็นเครื่องดนตรีที่แกะสลักรูปร่างเหมือนกับจระเข้จริงๆ

ส่วนประกอบของจ๋ยาม

ภาพประกอบ 18 ขนาดของจ๋ยาม (จะเข้)

จ๋ยามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. ส่วนหัว แกะสลักเป็นหัวจระเข้
2. ส่วนลำตัว เป็นส่วนหลักมีหน้าที่เป็นกล่องเสียงนิยมนุ้ดและแกะสลักด้วยไม้ขนุนหรือไม้เนื้ออ่อนประกอบด้วยลูกบิด รางใหม่ หย่องความยาวของลำตัวประมาณ(จากปลายจุมุก-ช่วงงอของหาง)ประมาณ 180 เซนติเมตร ในส่วนลำตัวประกอบด้วยนมจำนวน 12 อัน ซึ่งสาย 3 สายพาดลำตัวจนถึงส่วนปลายของลำตัวซึ่งประกอบด้วยตัวโตะ(กล่องไม้) มีเท้า 4 เท้าเหมือนจระเข้ได้ทั้งจ๋ยามมีกล่องเสียงจะเป็นโพรงตลอดลำตัว มีเสียงเล็กแหลมแต่ไม่แจ่มจ้าเหมือนจะเข้ของไทย
3. ส่วนหางถอดแยกส่วนได้แกะสลักเป็นหางโค้งงอนขึ้น

ระดับเสียงของจ๋ยาม

สายเปล่าของจ๋ยามมี 3 เส้นเทียบเสียงดังนี้

1. สายเอกเทียบเสียง ฟา ทำจากไหม
2. สายสองเทียบเสียง โด ทำจากไหม
3. สายสามเทียบเสียง ฟา ทำจากไหม

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
สายเอก	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร
สายสอง	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล
สายสาม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร

ภาพประกอบ 19 แผนผังช่วงเสียงของ จ๋ยาม (จะเข้)

วิธีการบรรเลง

จ๋ยาม เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดวางราบกับพื้น วางไว้ด้านหน้าของผู้บรรเลงใช้ไม้ดีดทองกลมคล้ายดินสอยาวประมาณ 3 นิ้ว ที่ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง กระดุกสัตว์ หรือไม้ไผ่ ดีดลงบนสาย โดยปกติจะดำเนินทำนองบนสายเดียวได้แก่สายเอกขณะเดียวกันก็จะใช้สายอื่นทำเป็นเสียงครางหึ่งๆ ไปด้วยและบางครั้งก็จะเล่นควบคู่กันไปทั้งสามสายพร้อมๆ กัน(เสียงทึง)ทำนองและลีลาการบรรเลงทำนองเดียวกับเครื่องดนตรีอื่นๆ ที่บรรเลงทำนองมีเสียงไม่ดังมากลักษณะเสียงแห้งๆ และแตกพรวดเล็กน้อย

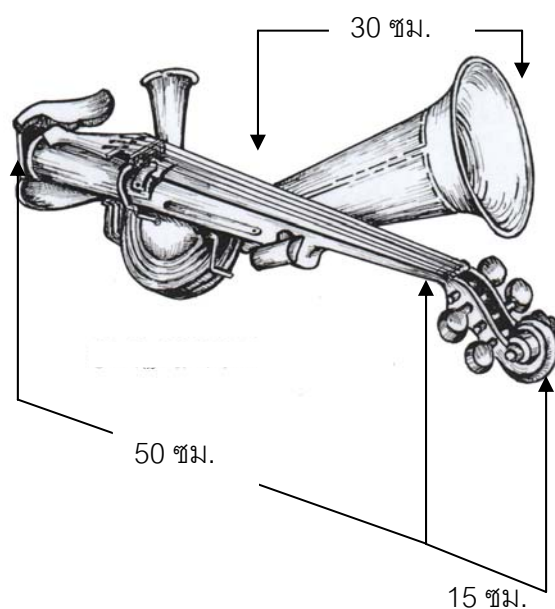
2.3.2 เครื่องสี กะยอฮอว์น

ภาพประกอบ 20 กะยอฮอว์น

กะยอฮอว์น เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายใช้สีเหมือนกับไวโอลิน มีกล่องเสียงที่ทำจากโลหะและมีลำโพงขยายเสียง สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก

ส่วนประกอบของกะยอฮอร์น

ภาพประกอบ 21 ขนาดของกะยอฮอร์น

1. ตัวของกะยอฮอร์นยาวประมาณ 50 เซนติเมตร
2. คอของกะยอฮอร์นยาวประมาณ 15 เซนติเมตร
3. ลำโพงกะยอฮอร์นยาวประมาณ 30 เซนติเมตร
4. คันชักยาวประมาณ 60 เซนติเมตร
5. มีสายทำด้วยโลหะจำนวน 4 สาย

วิธีการบรรเลง

กะยอฮอร์นเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้สีเหมือนกับไวโอลินโดยวางกะยอฮอร์นบนไหล่ด้านซ้ายใช้มือซ้ายจับกะยอฮอร์น มือขวาจับคันชักให้ดี

2.3.3 เครื่องตี

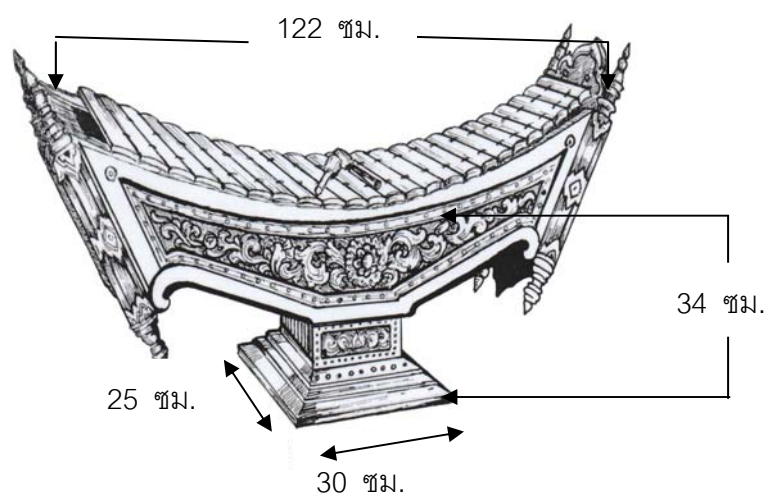
ก. เครื่องตีประเภทดำเนินทำนอง ปี่ตกล่า (ระนาดไม้)

ภาพประกอบ 22 ปี่ตกล่า (ระนาดไม้)

ปี่ตกล่า เป็นเครื่องดนตรีที่ลักษณะเหมือนระนาดเอกของไทยเป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ปี่ตกล่า ของมอญบ้านวังกะ ระดับเสียงลดหลั่นกันตามขนาดของลูกระนาดที่มีตั้งแต่ขนาดใหญ่ (ด้านซ้าย) ไปหาขนาดเล็ก(ด้านขวา) ลูกระนาดร้อยเชือกแขวนบนราง ลักษณะของรางปี่ตกล่าจะมีขนาดใหญ่และสูงกว่ารางระนาดเอกของไทยมีเท้ารองรางตรงกลางรางเป็นเท้าเดี่ยวตัวรางมีทั้งเป็นไม้เรียบๆและแกะลายปิดทองสวยงามไม้ตีปี่ตกล่ามีลักษณะคล้ายไม้ตีฆ้องวงเล็กของไทยมีความยาวประมาณ 20 ซม. หัวไม้ตีทำจากหนังสัตว์

ส่วนประกอบปี่ตกล่า (ระนาดไม้)

ภาพประกอบ 23 ขนาดของปัตกาล่า (ระนาดไม้)

1. ร่างปัตกาล่า ทำจากไม้สักแกะสลักลงลายปิดทองแบบมอญ

1. กว้างประมาณ	25 เซนติเมตร
2. ยาวประมาณ	122 เซนติเมตร
3. ความสูงจากเท้าถึงขอบราง	34 เซนติเมตร
4. เท้ากว้าง	25 เซนติเมตร
5. ยาว	30 เซนติเมตร

2. ผืนระนาด ลูกระนาดทำด้วยไม้ไผ่บงจำนวน 24 ลูก

1. ความยาวของผืนระนาด	122 เซนติเมตร
2. ลูกยอดมีความกว้าง	5 เซนติเมตร
3. ลูกยอดมีความยาว	21 เซนติเมตร
4. ลูกทวนมีความกว้าง	6 เซนติเมตร
5. ลูกทวนมีความยาว	45 เซนติเมตร

ระดับเสียงปัตกาล่า

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม

ภาพประกอบ 24 แผนผังช่วงเสียงของปัตกาล่า (ระนาดไม้)

วิธีการบรรเลง

ปัตกาล่า มีวิธีบรรเลงคล้ายกับการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ของไทย คือตีสลับมือ ซ้าย – ขวา และมีการแบ่งมือในการตีทำนองในช่วงต่างๆที่เท่ากันเช่นเป็นกรณีที่ต้องบรรเลงให้เกิดเสียง 4 เสียง จะใช้มือขวาบบรรเลง 2 เสียง และใช้มือซ้ายบรรเลง 2 เสียงโดยการบรรเลงทำนองที่มีลักษณะเดียวกับ ปัตก่าน และปัตกาล่าปะซอล

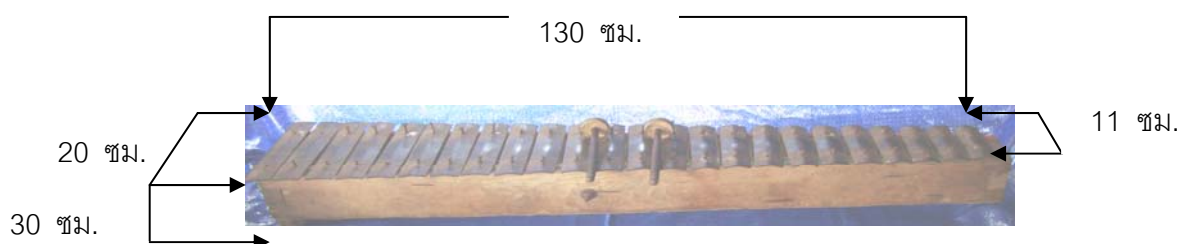
ปี่ตกล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก)

ภาพประกอบ 25 ปี่ตกล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก)

ปี่ตกล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก) เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีลักษณะเหมือนระนาดเอกเหล็กของไทย ลูกระนาดทำจากโลหะหรือเหล็กจำนวน 24 ลูก วางเรียงบนรางที่มีลักษณะเป็นกล่องทำจากไม้สักหรือไม้เนื้อแข็ง มีความยาวและระดับเสียงลดหลั่นกันตามลำดับเหมือนกับปี่ตกล่ามีระดับเสียง 7 เสียง ลูกระนาดวางเรียงลำดับเสียงจากเสียงต่ำทางด้านซ้ายมือไปหาเสียงสูงทางด้านขวามือมีไม้ตีลักษณะเดียวกับไม้ตีปี่ตกล่า ยาวประมาณ 25 เซนติเมตร รางระนาดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเท้า 4 เท้า รูปลักษณะไม่ได้รับการปรับปรุงให้สวยงามและมีความละเอียดอ่อนเท่ากับระนาดเหล็กของไทย ด้านบนเปิดเป็นร่องราง เพื่อวางลูกระนาด

ส่วนประกอบของปี่ตกล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก)

ภาพประกอบ 26 ขนาดของปี่ตกล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก)

1. รางปี่ตกล่าปะซอล

1. รางปี่ตกล่าปะซอล	ทำจากไม้สักด้านลูกทวนกว้าง	20	เซนติเมตร
2. รางปี่ตกล่าปะซอล	ทำจากไม้สักด้านลูกยอดกว้าง	11	เซนติเมตร
3. รางปี่ตกล่าปะซอล	ทำจากไม้สักสูง	30	เซนติเมตร
4. รางปี่ตกล่าปะซอล	ทำจากไม้ยาว	130	เซนติเมตร

2. ลูกปัดกาล่าปะซอล

1. ลูกปัดกาล่าปะซอล ลูกทวนยาว 26 เซนติเมตร
2. ลูกปัดกาล่าปะซอล ลูกยอดยาว 14 เซนติเมตร

ระดับเสียงปัดกาล่าปะซอล

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ด	ร	ม

ภาพประกอบ 27 แผนผังช่วงเสียงของปัดกาล่าซอล (ระนาดเหล็ก)

วิธีการบรรเลง

ปัดกาล่าปะซอล มีวิธีการบรรเลงคล้ายกับปัดกาล่าและปัดก่านคือที่ไม้ตี 1 คู่บรรเลงลักษณะดำเนินทำนองด้วยการบรรเลงทีละมือ มือละเสียงหรือบรรเลงพร้อมกันทั้งสองมือในลักษณะคู่ 2 คู่ 3 คู่ 4 คู่ 5 และคู่ 8 ตามลีลาของทำนองเพลงนั้นๆ

ปัดก่าน (ฆ้องมอญ)

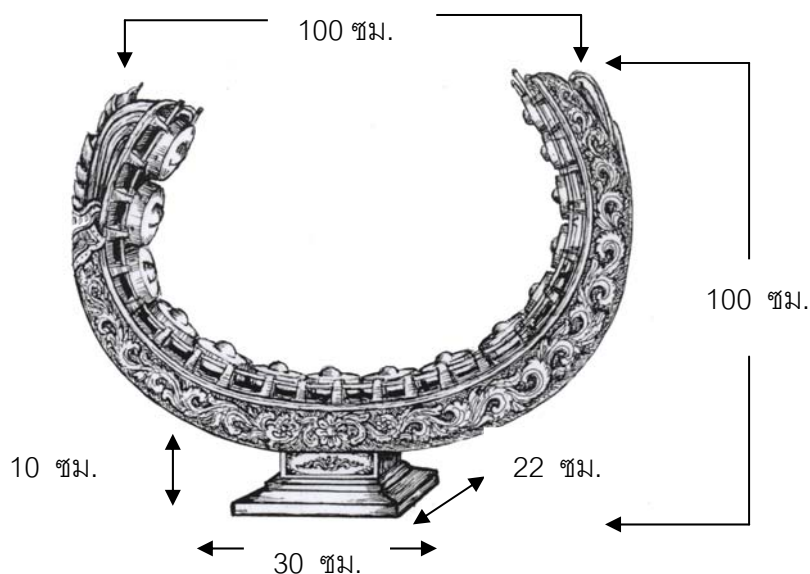

ภาพประกอบ 28 ปัดก่าน (ฆ้องมอญ)

ปัดก่านเป็นเครื่องดนตรีประเภทตีทำจากโลหะทองเหลืองร้านฆ้องทั้งสองโค้งไปในแนวดิ่งรางฆ้องประดิษฐ์ตกแต่งแกะสลักลวดลายลงลักปิดทองรางฆ้องด้านหน้าแกะสลักเป็นรูปหน้าเทวดา (ซ้ายมือ) ลวดลายศิลปะแบบมอญด้านหาง(ขวามือ) แกะสลักเป็นรูปหงส์ เท้า(ฐาน)รองตรงกลางฆ้องวงคล้ายกับฆ้องมอญในวงดนตรีของไทยรางฆ้องทั้งวงนั้นมีลูกฆ้องทั้งหมดจำนวน 15 ลูกเรียงลำดับ

ลดหลั่นกันลงมาเรียงจากซ้ายมือเป็นเสียงต่ำไปจนด้านขวามือสุดเป็นเสียงสูง มีไม้ตีปัดก้าน 1 คู่ยาวประมาณ 24 เซนติเมตร

ส่วนประกอบของปัดก้าน (ฆ้องมอญ)

ภาพประกอบ 29 ขนาดปัดก้าน (ฆ้องมอญ)

ร้านฆ้อง

1. ร้านฆ้องมีความกว้างจากหน้าพระถึงหางหงส์ประมาณ 100 เซนติเมตร
2. ส่วนสูงจากพื้นถึงยอดสุดของวงฆ้องประมาณ 100 เซนติเมตร
3. เเท้าวงฆ้องมีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 22×30×10 เซนติเมตร
4. ลูกฆ้องขนาดลดหลั่นกันจำนวน 15 ลูก

ระดับเสียงปัดก้าน

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ทุ	ลุ	ด	ร	ม	ฟ	ช	ล	ท	ดํ	ริ	มํ	ฟิ	ชํ	ลํ

ภาพประกอบ 30 แผนผังช่วงเสียงของปัดก้าน (ฆ้องมอญ)

วิธีการบรรเลง

ปัดก้านเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีเช่นเดียวกับฆ้องมอญที่ใช้อยู่ในวงดนตรีไทยในปัจจุบัน มีวิธีการบรรเลงคล้ายกันโดยบรรเลงทำนองลักษณะเดียวกับปัดกอล่าและปัดกอล่าปะชอล

ด้วยไม้ตีที่มีความยาวประมาณ 19 เซนติเมตร 2 อัน โดยการตีสลับซ้าย ขวา บางครั้งก็ตีเป็นคู่ 8 บ้าง สลับกันไปตามลีลาของเพลง ซึ่งจะมีการบรรเลงเป็นทำนองเดียวกันกับปี่ตกาล่าและปี่ตกาล่าปะชอล

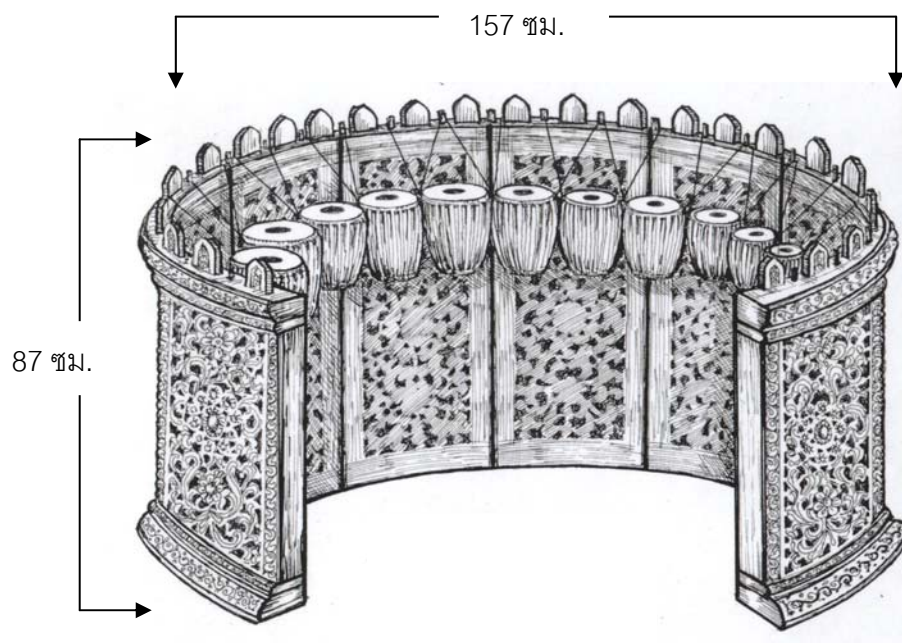
วางซอน (กลองเปิงมาง 18 ลูก)

ภาพประกอบ 31 วางซอน (กลองเปิงมาง 18 ลูก)

วางซอนเป็นเครื่องดนตรีประเภทกลองที่ซึ่งด้วยหนังสัตว์มีขนาดไม่ใหญ่โตนักจำนวน 21 ลูกเป็นเครื่องดนตรีที่คู่มีลักษณะคล้ายกับเปิงมางคอกที่บรรเลงอยู่ในวงปี่พาทย์มอญของไทย ประกอบด้วยกลองที่มีลักษณะคล้ายกับกลองสองหน้าแขวนเรียงจากลูกใหญ่ไปหาเล็ก(ซ้ายไปขวา) จากเสียงต่ำไปสูงจำนวน 18 ลูกโดยเทียบเสียงเท่ากับเสียงของปี่ตกาล่า ปี่ตกาล่าปะชอล โดยที่ซ้ายมือเริ่มที่เสียงต่ำสุดจากนั้นจะไล่เสียงให้สูงไปตามลำดับและบริเวณหน้ากลองด้านบนติดข้าวสุกเพื่อปรับเสียงของกลองแต่ละลูกกลองแต่ละลูกจะแขวนเรียงลำดับเสียงรอบตัวคนตีมีทางเข้าเป็นช่องวงกลมด้านหลังของคอกเป็นที่เกาะลดลายปิดทองอย่างสวยงาม

ส่วนประกอบของวงซอ (กลองเปิงมาง 18 ลูก)

ภาพประกอบ 32 ขนาดของวงซอ (กลองเปิงมาง 18 ลูก)

1. คอกวงซอ ขนาดคอกเป็นวงกลมทำด้วยไม้เนื้อแข็งแกะสลักปิดทองติดกระจกขนาดดังนี้

1. ความสูง 87 เซนติเมตร
2. เส้นผ่าศูนย์กลาง 157 เซนติเมตร

2. ลูกวงซอ ลูกวงซอ(ที่บ้านวังกะ)มีจำนวน18ลูกมีขนาดต่างๆกันดังนี้

ลูกที่ 1	กว้าง 20 เซนติเมตร	36 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 2	กว้าง 20 เซนติเมตร	34 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 3	กว้าง 17 เซนติเมตร	32 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 4	กว้าง 16 เซนติเมตร	30 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 5	กว้าง 14 เซนติเมตร	30 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 6	กว้าง 14 เซนติเมตร	29 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 7	กว้าง 13 เซนติเมตร	29 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 8	กว้าง 13 เซนติเมตร	28 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 9	กว้าง 13 เซนติเมตร	27 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 10	กว้าง 12 เซนติเมตร	27 สูง	เซนติเมตร
ลูกที่ 11	กว้าง 11 เซนติเมตร	25 สูง	เซนติเมตร

ลูกที่ 12	กว้าง 11 เซนติเมตร	24 สูง เซนติเมตร
ลูกที่ 13	กว้าง 10 เซนติเมตร	24 สูง เซนติเมตร
ลูกที่ 14	กว้าง 10 เซนติเมตร	23 สูง เซนติเมตร
ลูกที่ 15	กว้าง 8.5 เซนติเมตร	21 สูง เซนติเมตร
ลูกที่ 16	กว้าง 8 เซนติเมตร	20 สูง เซนติเมตร
ลูกที่ 17	กว้าง 8 เซนติเมตร	19 สูง เซนติเมตร
ลูกที่ 18	กว้าง 8 เซนติเมตร	18 สูง เซนติเมตร

ระดับเสียง

ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด	ร	ม
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

ภาพประกอบ 33 แผนผังช่วงเสียงของวงซอลน (กลองเปิงมาง 18 ลูก)

วิธีการบรรเลง

วงซอลนเป็นเครื่องดนตรีประเภทกลองซึ่งด้วยหนังแต่ใช้ตีบรรเลงทำนองเช่นเดียวกับปี่ตกล่า โดยที่ผู้บรรเลงนั่งเก้าอี้อยู่ระหว่างกลางของคอกวงซอลนที่แขวนล้อมรอบตัวของผู้บรรเลงแล้ว ใช้ฝ่ามือและนิ้วตีที่หน้ากลองคล้ายกับการตีเปิงมางคอกของไทยโดยตีหรือบรรเลงลีลาทำนองเดียวกับปี่ตกล่าอาจมีทำนองลีลาแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในกรณีที่บรรเลงทำนองพลิกแพลงไปจากเดิมเพื่อเพิ่มความไพเราะ

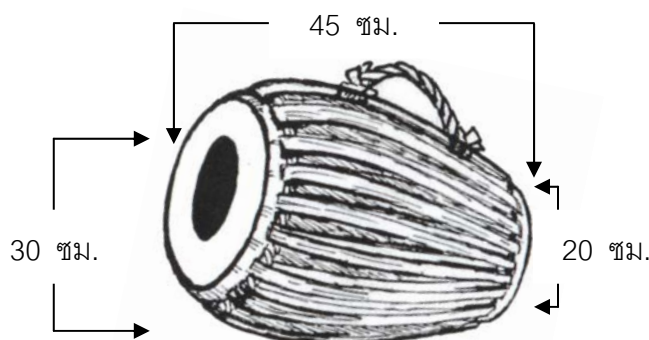
ข. เครื่องตีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ หะเปิน (ตะโพนใบเล็ก)

ภาพประกอบ 34 หะเปิน (ตะโพนใบเล็ก)

หะเป็น เป็นเครื่องดนตรีประเภทกลอง บรรเลงประกอบจังหวะมีลักษณะคล้ายกับตะโพนมอญในวงปี่พาทย์ของไทยแต่มีขนาดเล็กกว่าตะโพนมอญของไทยซึ่งด้วยหนังทั้งสองหน้ารั้งด้วยหนังหรือเชือกแบบตะโพนมอญของไทยมีขาตั้งเมื่อจะบรรเลงจะมีขาวัสดุติดบริเวณตรงกลางหน้ากลอง

ส่วนประกอบของหะเป็น

ภาพประกอบ 35 ขนาดของหะเป็น (ตะโพนใบเล็ก)

1. หน้าใหญ่กว้าง	30 เซนติเมตร
2. หน้าเล็กกว้าง	20 เซนติเมตร
3. ส่วนกลาง(ท้องตะโพน) กว้าง	37 เซนติเมตร
4. ความยาวของตัวกลอง	45 เซนติเมตร

ระดับเสียง

หะเป็นเป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบจังหวะประเภทจังหวะหลักมีเสียงเฉพาะของกลองได้แก่

1. หน้าเล็กประกอบด้วยเสียง เท่ง
2. หน้าใหญ่ประกอบด้วยเสียง ทัง

วิธีการบรรเลง

หะเป็นเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกับตะโพนของไทย ใช้มือตีบริเวณส่วนหน้าของกลองทั้งสองหน้า เมื่อจะใช้ตีต้องติดขาวัสดุที่หน้ากลองทั้งสองหน้าเพื่อถ่วงเสียงเช่นเดียวกับตะโพนของไทย มีหน้าทับที่เป็นรูปแบบเฉพาะของบทเพลงโดยที่ผู้บรรเลงจะตีพลิกแพลงได้ตามทำนองเพลง หะเป็นนี้มักใช้บรรเลงควบคู่อยู่ในกลุ่มสะเค็ด

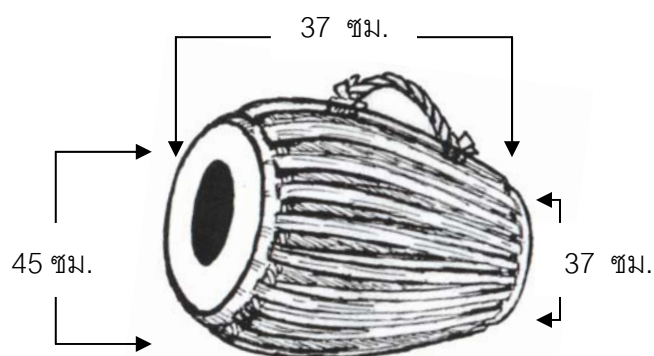
หะเป็นหะโหนด (ตะโพนใบใหญ่)

ภาพประกอบ 36 หะเป็นหะโหนด (ตะโพนใบใหญ่)

รูปร่างลักษณะเดียวกับหะเป็นแต่มีขนาดใหญ่กว่ามีหน้าที่บรรเลงประกอบจังหวะในวงกว่านกว่าดมอญ

ส่วนประกอบของหะเป็นหะโหนด (ตะโพนใบใหญ่)

ภาพประกอบ 37 ขนาดของหะเป็นหะโหนด (ตะโพนใบใหญ่)

1. หน้าใหญ่กว้าง 45 เซนติเมตร
2. หน้าเล็กกว้าง 37 เซนติเมตร
3. ส่วนกลางตะโพน(ท้องตะโพน)กว้าง 50 เซนติเมตร
4. ความยาวของกลองระหว่างหน้าทั้งสอง 60 เซนติเมตร

ระดับเสียง

หะเป็นหะโหนกเป็นเครื่องดนตรีที่ประกอบจังหวะประเภทจังหวะหลักมีเสียงเฉพาะของกลอง ได้แก่

1. หน้าเล็กประกอบด้วยเสียง เท่ง
2. หน้าใหญ่ประกอบด้วยเสียง ทึ่ง

วิธีการบรรเลง

หะเป็นหะโหนกเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกับตะโพนของไทย ใช้มือตีบริเวณส่วนหน้าของกลองทั้งสองหน้า เมื่อจะใช้ตีต้องติดข้าวสุกที่หน้ากลองทั้งสองหน้าเพื่อถ่วงเสียงเช่นเดียวกับตะโพนของไทยมีหน้าทับที่เป็นรูปแบบเฉพาะของบทเพลงโดยจะบรรเลงควบคู่อยู่ในกลุ่มสะเค็ดซึ่งกลองทั้ง 3 ประเภทนั้นใช้ผู้บรรเลงเพียงคนเดียว

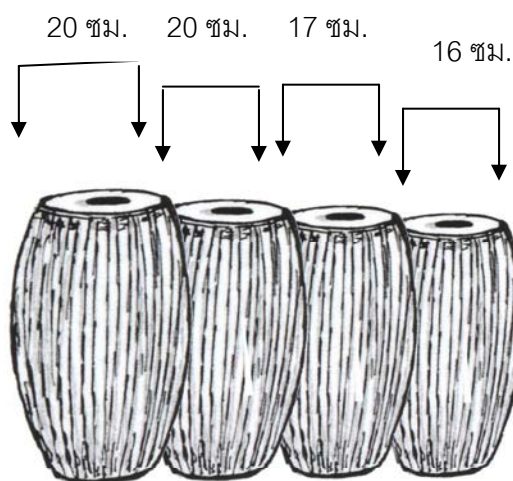
เป็นมาง (เปิงมาง 4 ใบ)

ภาพประกอบ 38 เป็นมาง (เปิงมาง 4 ใบ)

กลองที่มีขนาดลดหลั่นกันจำนวน 4 ใบวางเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดานโดยให้ลูกที่มีเสียงสูงสุดอยู่ด้านขวามือและวางลดหลั่นกันไปทางด้านซ้ายมือ

ส่วนประกอบของเปิงมาง (เปิงมาง 4 - 5 ใบ)

ภาพประกอบ 39 ขนาดของเปิงมาง (เปิงมาง 4 ใบ)

1. ลูกที่ 1 กว้าง 20 เซนติเมตร 36 สูง เซนติเมตร
2. ลูกที่ 2 กว้าง 20 เซนติเมตร 34 สูง เซนติเมตร
3. ลูกที่ 3 กว้าง 17 เซนติเมตร 32 สูง เซนติเมตร
4. ลูกที่ 4 กว้าง 16 เซนติเมตร 30 สูง เซนติเมตร

วิธีการบรรเลง

เครื่องดนตรีประเภทกลองซึ่งด้วยหนึ่งขนาดเล็กใช้ตีบรรเลงประกอบจังหวะเมื่อจะใช้ตีต้องติดข้าวสุกที่หน้ากลองเพื่อถ่วงเสียง วิธีการตีใช้ฝ่ามือและนิ้วตีที่หน้ากลองคล้ายกับการตีเปิงมางคอกของไทยมักใช้บรรเลงอยู่ในกลุ่มสะโควด

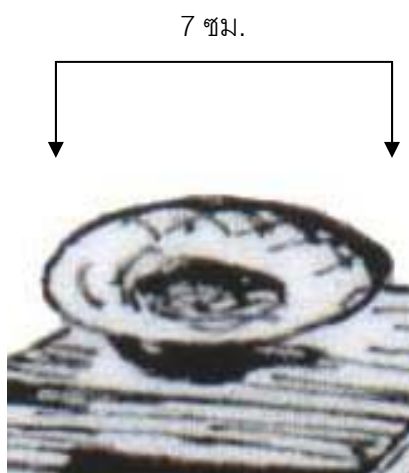
กะดี (ฉิ่ง)

ภาพประกอบ 40 กะดี (ฉิ่ง)

กะดีเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะประเภทโลหะในวงกว่ามอญใช้ฉิ่งเพียง
ฝาเดียวโดยยึดติดกับกะเหน็ด(เกราะ)ด้านใดด้านหนึ่งในลักษณะหงายขึ้นตึงด้วยตะปูอย่างหลวมๆ
เพื่อให้เกิดเสียงกังวานเมื่อตีด้วยไม้ตีในขณะบรรเลง

ส่วนประกอบของกะดี (ฉิ่ง)

ภาพประกอบ 41 ขนาดของกะดี (ฉิ่ง)

1. กะดีมีขนาดความกว้างประมาณ 7 เซนติเมตร

วิธีการบรรเลง

ใช้ไม้ตีสลับกับกะเหน็ด(เกราะ)คล้ายกับจังหวะฉิ่ง-ฉับในวงดนตรีไทย

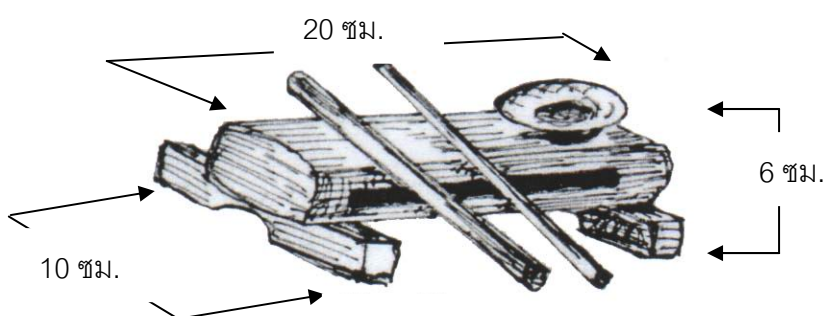
กะเหน็ด (เกราะ)

ภาพประกอบ 42 กะเหน็ด (เกราะ)

กะเหน็ดเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะประเภทไม้ กล้องไม้เนื้อแข็งสี่เหลี่ยมผืนผ้าแข็ง โดยกว้างเนื้อไม้ให้เป็นโพรงด้านในเป็นช่องเพียงด้านเดียวเพื่อให้เกิดเสียงกังวานเมื่อขณะตีด้วยไม้

ส่วนประกอบของกะเหน็ด

ภาพประกอบ 43 ขนาดของกะเหน็ด (เกราะ)

1. ความกว้างประมาณ 10 เซนติเมตร
2. ความยาวประมาณ 20 เซนติเมตร
3. ความสูงประมาณ 6 เซนติเมตร

วิธีการบรรเลง

ใช้ตีประกอบจังหวะควบคู่กับกะดี(จิ่ง)ซึ่งตรึงอยู่ด้านข้างของกะเหน็ด(เกราะ)โดยการตีสลับกันคล้ายกับจังหวะจิ่ง-ฉับ ของของการตีจิ่งในวงดนตรีไทย

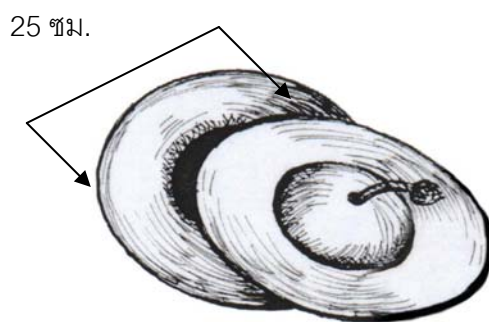
ชาน (ฉาบ)

ภาพประกอบ 44 ชาน (ฉาบ)

ชานทำด้วยโลหะลักษณะคล้ายฉิ่งแต่แบนและใหญ่กว่าเสียงดังกว่าฉิ่งที่ใช้บรรเลงประกอบจังหวะเพื่อเน้นจังหวะให้กระชับยิ่งขึ้น

ส่วนประกอบของชาน (ฉาบ)

ภาพประกอบ 45 ขนาดของชาน (ฉาบ)

ชานมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 25 เซนติเมตรมี 2 ข้าง ตรงกลางป่องขึ้นเพื่อเป็นกลองเสียงรอบๆตีแผ่ต่างๆเพื่อใช้ตีกระทบ

วิธีการบรรเลง

ใช้ตีกระทบกันตามจังหวะตกของทำนองเพลงเพื่อเป็นการกระชับจังหวะยิ่งขึ้น

สะเค็ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)

ภาพประกอบ 46 สะเค็ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)

สะโค้ดเป็นชื่อที่เรียกกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลองรวมกัน 3 ชนิดได้แก่ หะเป็น 1 ใบ หะเป็นหะโนนก 1 ใบ และเปิงมาง 4 ใบรวมกัน (วางเรียงกันมีไม้ไผ่เสียบหนังเรียบตรงกลางของแต่ละใบเพื่อไม่ให้กลองสั่นคลอนในขณะที่บรรเลง)

ลักษณะการจัดวางนั้นจะวางหะเป็นไว้ด้านหน้าสุดของผู้ตีกลองและระหว่างหะเป็นกับผู้ตีจะวางเปิงมางไว้ส่วนหะเป็นหะโนนก วางไว้ด้านซ้ายของผู้ตีในลักษณะนี้ สะโค้ดใช้ผู้บรรเลงคนเดียว

จากคำบอกเล่าของครูโปเลนเชินอธิบายว่า จำนวนกลองที่ใช้ตีในกลุ่มนี้จะต้องมีจำนวนรวมกัน 6 ใบดังกล่าวข้างต้นจึงจะเรียกว่าสะโค้ด(โปเลนเชิน.2551,11เมษายน:สัมภาษณ์)

ส่วนประกอบของสะโค้ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)

1. หะเป็น คือ ตะโพนขนาดกลาง
2. หะเป็นหะโนนก คือ ตะโพนขนาดใหญ่
3. เปิงมาง คือ การนำกลองที่มีขนาดลดหลั่นกันจำนวน 4 - 5 ใบวางเรียงกันเป็นแถวหน้ากระดานโดยให้ลูกที่มีเสียงสูงสุดอยู่ด้านขวามือและวางลดหลั่นกันไปทางด้านซ้ายมือ

วิธีการบรรเลง

ใช้บรรเลงประกอบจังหวะโดยตีสลับละครเคาะตามลักษณะลีลาของบทเพลงกลองทั้ง 3 ชนิด ใช้มือตีทั้งสองข้างตีที่หน้ากลองเพื่อให้เกิดเสียงและจังหวะ หน้าทับต่างๆ

ระดับเสียงของเครื่องดนตรี

1. หะเป็น	หน้าเล็ก	เสียงต่ำ	หน้าใหญ่	เสียง ทั้ง
2. หะเป็นหะโนนก	หน้าเล็ก	เสียงต่ำ	หน้าใหญ่	เสียง ทั้ง

ค. เครื่องเป่า

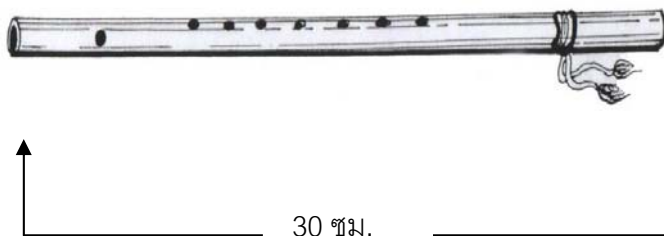
ตะหลด (ขลุ่ย)

ภาพประกอบ 47 ตะหลด (ขลุ่ย)

ตะหลด เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เป่าทำให้เกิดเสียงประเภทไม่มีลิ้นมีลักษณะเป็นท่อนไม้ไผ่ เรียกว่าเล้าขลุ่ย ภายในเป็นรูกลวงมีรูเจาะสำหรับไล่เสียงขนาดใหญ่กว่าขลุ่ยเพียงออของไทยเล็กน้อย รูสำหรับไล่เสียงมีทั้งหมด 8 รู

ส่วนประกอบของตะหลด (ขลุ่ย)

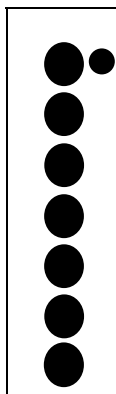
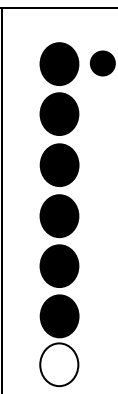
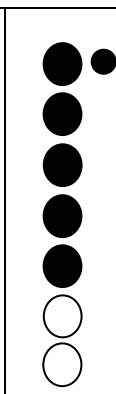
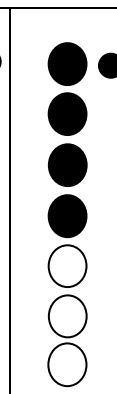
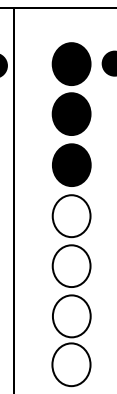
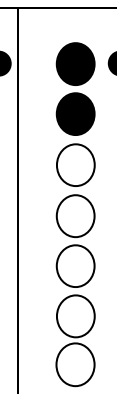
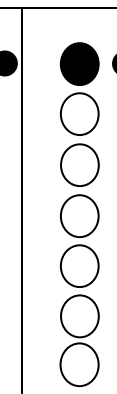
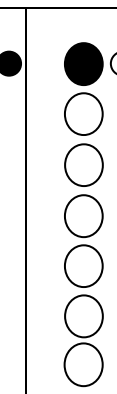

ภาพประกอบ 48 ขนาดของตะหลด (ขลุ่ย)

1. เล้าขลุ่ย(ตะหลด)ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร

ระดับเสียง

ตะหลด (ขลุ่ย) มีระดับเสียงเริ่มต้นด้วยเสียง ซอล(ซุ) ถึง เสียงซอล(ซุ) ซึ่งสามารถเขียนแผนภาพได้ดังนี้

							
ซอล	ลา	ที	โด	เร	มี	ฟา	ซอล

ภาพประกอบ 49 ช่วงเสียงของตะหลด

วิธีการบรรเลง

ตะหลดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเหมือนกับขลุ่ยเพียงออของไทยจึงมีวิธีการบรรเลงใกล้เคียงกันวิธีการดำเนินทำนองเหมือนกับปาดตาลาและเครื่องดนตรีอื่น ๆ มีเสียงที่เล็กแหลมกว้าง

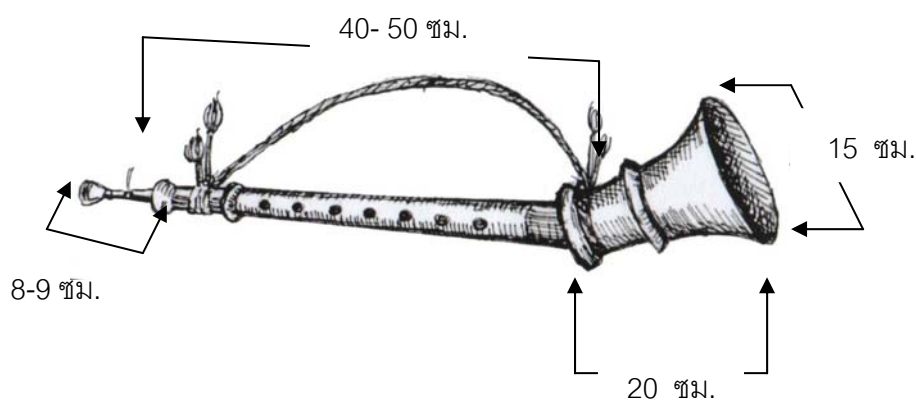
ชนะนัว (เป็มอญ)

ภาพประกอบ 50 ชนะนัว (เป็มอญ)

ชะนัว เป็นเครื่องดนตรีประเภทใช้ลิ้นเป่ามีลักษณะเป็นสองท่อนเหมือนปี่มอญในวงปี่พาทย์มอญของไทยแต่มีขนาดเล็กกว่าเล็กน้อย

ส่วนประกอบของชะนัว

ภาพประกอบ 51 ขนาดของชะนัว (ปี่มอญ)

ชะนัวประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1. เล่าปี่ทำจากไม้เนื้อแข็งยาวประมาณ 40 - 50 เซนติเมตรด้านบนเจาะรูเรียงนิ้ว 7 รู กับนิ้วค้ำอีก 1 รู
2. ลำโพงปี่ ทำด้วยโลหะทองเหลืองยาวประมาณ 20 เซนติเมตร ปากลำโพงกว้างประมาณ 15 เซนติเมตร
3. กำพวดปี่ เป็นทองเหลืองยาวประมาณ 8 - 9 เซนติเมตรมีใบตาลตัดเป็นลิ้นปี่สวมกำพวดมีแผ่นกระบังลมสำหรับกับริมฝีปาก

วิธีการบรรเลง

ชะนัวเป็นปี่ที่มีเสียงแหลมกว่าปี่มอญของไทยวิธีการดำเนินทำนองจะใช้ทำนองเดียวกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆที่บรรเลงทำนองซึ่งแตกต่างกับวิธีการบรรเลงเพลงไทย

2.4 การประสมวงก่วนกวีาดมอญ

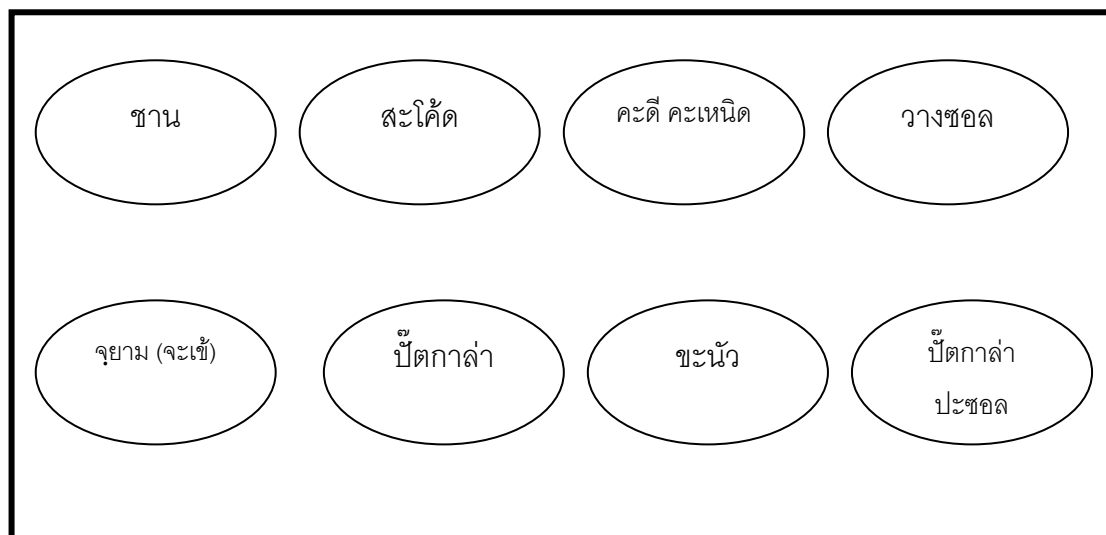
ภาพประกอบ 52 วงก่วนกวีาดมอญ

การประสมวงหมายถึงการนำเครื่องดนตรีประเภทต่างๆทั้งที่เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดำเนินทำนองและประเภทจังหวะหน้าทับบรรเลงกันอย่างมีหลักเกณฑ์โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเพื่อให้เครื่องดนตรีทุกชนิดได้ทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ตลอดจนคำนึงถึงผลอันเกิดจากการบรรเลงร่วมกันซึ่งได้แก่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเสียงที่ดำเนินร่วมกันไปอย่างสนิทสนมกลมกลืนเป็นสำคัญ

การประสมวงดนตรีก่วนกวีาดมอญของชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีนั้นใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีดำเนินทำนองเป็นหลักในการประสมวง นอกจากนี้ได้รวมเครื่องประกอบจังหวะต่างๆเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบด้วยการประสมวงก่วนกวีาดมอญนั้นชาวมอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการประสมวงไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน

วงก่วนกวีาดมอญ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้นเป็นวงดนตรีที่มีการประสมวงที่เน้นเครื่องดนตรีสำคัญบางประเภทได้แก่ ปัดกอล่า ปัดกอล่าปะซอล ปัดก่าน วางซอนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงทำนองและจะมีสะไค้ด(กลอง 3 ชนิด)คะดี คะเหนิด ซานเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะที่สำคัญ ส่วนเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆจะนำมาประสมวงในโอกาสงานสำคัญๆด้วยมีเหตุผลที่จำเป็นคือนักดนตรีผู้บรรเลงมีไม่เพียงพอหรือมีความสามารถในเครื่องดนตรีนั้นๆซึ่งการประสมวงดังกล่าวนี้

อาจจะทำให้คุณภาพความไพเราะของเสียงนั้นลดน้อยลงแต่ไม่เสียรูปแบบของทำนองเพลง และรูปลักษณ์ของวงกว่านกวี๋ดมอญแต่อย่างใด

ภาพประกอบ 53 แผนผังวงดนตรีกว่านกวี๋ดมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2

2.5 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลงวงกว่านกวี๋ดมอญ

ภาพประกอบ 54 การแสดงของชาวมอญ

การแสดงและการบรรเลงของวงกว่านกวี๋ดมอญของชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ในปัจจุบันนั้นเป็นการแสดงที่เน้นความสวยงามและเพื่อความสนุกสนาน ต้อนรับแขก

หรือเฉลิมฉลองในโอกาสต่างๆ การรำและการบรรเลงแต่ละชุดจะถูกกำหนดปรุงแต่ง เป็นเรื่องราวต่างๆ หลายด้านได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ตำนานวิถีชีวิต หรือธรรมชาติเป็นต้น

กำหนดด้วยเนื้อหาเรื่องราวของเพลงที่ใช้รำบางครั้งก็จะใช้ผู้แสดงชายในการรำ บางชุดตามความเหมาะสมกับเนื้อหารูปแบบการรำของชาวมอญบ้านวังกะนั้น จะยืนเรียงเป็นแถวตอนลึกบ้าง หน้ากระดานบ้าง ในขณะที่จะมีการแปรแถว ดังนั้นการรำจะจะเป็นไปตามรูปลักษณะทางนาฏศิลป์

การแสดงในโอกาสพิเศษ

การแสดงของชาวมอญเป็นการแสดงที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ชาวมอญ มีการอนุรักษ์และยังคงสืบทอดให้กับลูกหลาน เมื่อมีแขกสำคัญมาเยี่ยมบ้านหรือการได้รับการเชิญให้เป็นวิทยากรเพื่อสาธิตและให้ความรู้สำหรับนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ รวมทั้งการได้รับเชิญให้แสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ให้ศิลปะนั้นคงอยู่ ทางคณะจึงให้ความสำคัญและรวบรวมสมาชิก โดยเตรียมดนตรีพร้อมการแสดงเพื่องานดังกล่าว ชาวบ้านสามารถรวบรวมนักแสดงมาแสดงได้ทันที แสดงให้เห็นถึงความพร้อม และความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและความรัก ความสามัคคี

2.6 การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง

การแต่งกายในการแสดงรำแต่ละชุดนั้น จะแต่งตามเนื้อหาของเพลงที่รำ แต่ที่เป็นเอกลักษณ์และเหมือนกันในแต่ละชุด กล่าวคือ ผู้แสดงหญิงจะนุ่งผ้าสีสดใดยาวจนจรดหลังทำเป็นผ้าถุงสีปักดินทองชายผ้าถุง มีเชิงเป็นลาย ในบางครั้งชายผ้าถุงจะมีผ้าสีขาวยาวออกไปตามวัฒนธรรมมอญชายผ้าที่ยาวออกไปนั้นภาษามอญเรียกว่า “จายกะเนิน” เสื้อที่สวมใส่ เป็นเสื้อแขนกระบอกเข้ารูป ปักเลื่อมสีสดใส ภาษามอญเรียกว่า “ปอเลาะ” โดยจะมีเสื้อที่มีลักษณะเป็นเสื้อทรงกระบอกสวมอยู่ด้านในอีก 1 ชั้น ภาษามอญเรียกว่า “ผัดเซาะ” กล่าวโดยสรุปลักษณะการแต่งกายของผู้แสดงหญิงจะมีเครื่องแต่งกายดังนี้

ภาพประกอบ 55 การแต่งกายสำหรับการแสดง

1. ทรงผม เก้ามวยยกชายสูงปล่อยมวยยาว แล้วติดดอกไม้
2. เสื้อเกาะอก เสื้อสีเหลี่ยมผืนผ้า ความยาวรอบอกผู้ใส่ เรียกว่า “ผัดเซาะ”
3. เสื้อแขนกระบอกเข้ารูปปักเลื่อมสีพื้นติดกระดุมชายพกด้านบนเปิดให้เห็นเสื้อเกาะอก ตัวเสื้อเรียกว่า “ปอเลาะ” ชายเสื้อมีปลายงอนทั้ง ชาย-ขวา
4. ผ้าคล้องคอ ผ้าลูกไม้บางๆ มีสีต่างกัน ภาษามอญเรียกว่า “อะวา”
5. ผ้าถุง เป็นผ้าถุงขาวสำเร็จรูปยาวถึงข้อเท้ามีชายผ้าผืนบางๆ สีขาวยาวต่อออกมาคลุม ส้นเท้า ชายผ้า ภาษามอญเรียกว่า “จายกะเนิน”
6. การแต่งหน้า เน้นความสดใสสวยงาม
7. เครื่องประดับ เป็นสร้อยมุก ต่างหูมุก

2.7 นักดนตรีวงกวนกวี้าดมอญ

ภาพประกอบ 56 นายโปเลนเติน

1. ชื่อ นายโปเลนเติน นามสกุล อุดมศรีอำพัน
อายุ 67 ปี อาชีพ ทำไร่
ภูมิลำเนาเดิม หมู่บ้านตองโม่ม เมืองเย
ประเทศพม่า
ที่อยู่ปัจจุบัน ชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ
ความสามารถ บรรเลงปี่ตกล่า จูยาม ,
ครูสอนดนตรีกวนกวี้าดมอญ
ประวัติการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา

ภาพประกอบ 57 นายองละ

2. ชื่อ นายองละ นามสกุล (ไม่นามสกุล)

อายุ 43 ปี

ภูมิลำเนาเดิม บ้านควนเพ เมืองเย

ประเทศพม่า

อาชีพ ทำไร่

ที่อยู่ปัจจุบัน ชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ

ความสามารถ บรรเลงปี่ตกล้ำ, จยาม

ประดิษฐ์เครื่องดนตรี

ประวัติการเรียนรู้ ระดับประถมศึกษา

ภาพประกอบ 58 นายบุญรอด อุดมไมตรี

3. ชื่อ นายบุญรอด นามสกุล อุดมไมตรี

อายุ 16 ปี

ภูมิลำเนาเดิม บ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ

อาชีพ รับจ้าง

ที่อยู่ปัจจุบัน ชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ

ความสามารถ บรรเลงสะเค็ด

ประวัติการเรียนรู้ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนวัดวังกวีเวการาม

ภาพประกอบ 59 ด.ช.แดง

4. ชื่อ ด.ช.แดง นามสกุล (ไม่มีนามสกุล)

อายุ 16 ปี

ภูมิลำเนาเดิม บ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ

อาชีพ รับจ้าง

ที่อยู่ปัจจุบัน ชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ

ความสามารถ บรรเลงปี่ตกล้ำ, ปี่ตกล้ำปะชอล

ประวัติการเรียนรู้ จบชั้นประถมปีที่ 3

โรงเรียนวัดวังกวีเวการาม

ภาพประกอบ 60 ด.ญ.อาทิตยา โพธิ์เผือก

5. ชื่อด.ญ.อาทิตยา นามสกุลโพธิ์เผือก อายุ 13 ปี
ภูมิลำเนาเดิม บ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ
อาชีพ นักเรียน
ที่อยู่ปัจจุบัน ชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ
ความสามารถ บรรเลงปี่ตกล่า ฟ้อนรำนาฏศิลป์
ประวัติการเรียนรู้ กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนวัดวังกวีเวการาม

ภาพประกอบ 61 กนกพรรณ โพธิ์เผือก

6. ชื่อนางกนกพรรณ นามสกุลโพธิ์เผือก
อายุ 48 ปี
ภูมิลำเนาเดิม บ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ
อาชีพ แม่บ้าน
ที่อยู่ปัจจุบัน ชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ
ความสามารถ ฟ้อนรำนาฏศิลป์ ,
เครื่องประกอบจังหวะ
ประวัติการเรียนรู้ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดวังกวีเวการาม

ภาพประกอบ 62 นายชิน

6. ชื่อนายชิน นามสกุล (ไม่มีนามสกุล)
อายุ 60 ปี
ภูมิลำเนาเดิม ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี
อาชีพ รับจ้าง
ที่อยู่ปัจจุบัน ชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ
ความสามารถ เป่าปี่, กะยอสรณ์, ปี่ตกล่า
ประวัติการเรียนรู้ ไม่ทราบ

2.8 บทเพลงประกอบรำของกวนกวีาตมอญ

เพลงประกอบรำที่ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์นั้นได้คัดเลือกมา 3 เพลง เป็นตัวอย่างกรณีศึกษา เพลงที่บรรเลงนั้นมีลักษณะทำนองเพลง 3 ทำนอง ดังนี้

2.8.1 เพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโท)

ประวัติและความหมายของเพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโท)

เพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโท) เป็นเพลงที่สำคัญเพลงหนึ่ง เนื่องจากเป็นเพลงที่ใช้ประกอบรำชุดหงส์ทอง ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และตำนานของเมืองหงสาวดีและกำเนิดชนชาติมอญ

ตำนานเมืองหงสาวดีเล่าว่า เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ 8 พรรษา ได้เสด็จมาดินแดนสุวรรณภูมิเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งสมัยนั้นน้ำท่วมไม่มีแผ่นดินกว้างใหญ่ดังทุกวันนี้ มีแต่เกาะเล็กๆ เกาะหนึ่ง โผล่จากผิวน้ำ บนเกาะนั้นมีหงส์บินวนเวียนอยู่ เกาะที่โผล่นั้นเล็กมากทำให้หงส์ลงเกาะได้ตัวเดียว หงส์ตัวผู้ลงเกาะก่อนแล้วให้ตัวเมียเกาะบนหลังตัวผู้ พระพุทธเจ้าเห็นดังนั้นแล้ว จึงพยากรณ์กับพระอานนท์ว่า “ในอนาคต ในมหาสมุทรแห่งนี้ แผ่นดินอันกว้างใหญ่ และอุดมสมบูรณ์จะเกิดขึ้น คนในดินแดนนี้ จะสร้างเมืองใหญ่จะสร้างเมืองเป็นราชธานีแห่งอาณาจักรอันยิ่งใหญ่ วัฒนธรรมและศิลปทอดพุทธศาสนาจะรุ่งเรืองเป็นเวลายาวนาน และชาวเมืองจะอยู่กันอย่างมีสันติสุขสืบไป “

คนมอญซึ่งเป็นผู้สร้างเมืองหงสาวดี จึงนับถือหงส์เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองที่เคยมีของชนชาติมอญ แม้กรุงหงสาวดีแห่งอาณาจักรรามัญจะสูญเสียไปแก่มานานแล้ว แต่คนมอญรุ่นหลังทั้งในประเทศพม่าและที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในเมืองไทย ยังรำลึกถึงความยิ่งใหญ่ของกรุงหงสาวดีและเจ้าหงส์ทอง เพลงรำชุดนี้เป็นการเล่าเรื่องและแสดงความเคารพที่ชาวมอญมีต่ออดีตของเขา

เพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโท)

ท่อนนำ

- ล ช ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร - ด	- ล ช ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร - ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 1

--- ช	--- ด	--- ร	--- ม	- ฟ ม ร	ม ฟ ม ช	ม ร ด ท	ล ม - ม
--- ช	--- ม	-- ร ม	ด ร - ร	- ช ล ท	ด ร ม ร	- ม - ร	- ด - ล
-- ช ม	ช ม ช ล	- ช - ล	ช ล ด ร	- ช ล ท	ด ร ม ร	- ม ร ด	- ด ร ม
- ล ท ด	ร ม ช ม	- ม ร ด	- ด ม ช	----	- ม - ร	- ด ร ม	ช ม ร ด

ท่อน 2

- - ซล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร - ด	- ล ซ ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร - ด
- - ม ร	- ม - ท	ล ม ซ ล	ล ร ด ด	- - ม ร	- ม - ท	ล ม ซ ล	ล ร ด ด
- ฟ ม ร	ม ฟ ม ม	ซ ม ร ด	ร ม ร ซ	ด ร ม ร	ด ท ล ท	ล ม ซ ล	ซ ล - ด
- ฟ ม ร	ม ฟ ม ม	ซ ม ร ด	ร ม ร ซ	ด ร ม ร	ด ท ล ท	ล ม ซ ล	ซ ล - ด
- ท ล ม	ซ ม ซ ท	ล ม ซ ล	ซ ล - ด	- ท ล ม	ซ ม ซ ท	ล ม ซ ล	ซ ล - ด
ซ ม ร ด	ซ ด - ร	ม ม ฟ ซ	ร ม - ร	ร ม ร ซ	ซ ล ซ ท	ท ร ิ ท ท	ล ล ซ ท
ร ท ร ฟ	ม ร ซ ล	ท ร ท ท	ล ล ซ ล	- - - ม	- - ร ร	ด ร ม ร	ด ท - ล

สร้อย

- - ม ร	- ม - ท	ล ม ซ ล	ล ร ด ด	- - ม ร	- ม - ท	ล ม ซ ล	ล ร ด ด
- - ม ร	- ม - ท	ล ม ซ ล	ล ร ด ด	- - ม ร	- ม - ท	ล ม ซ ล	ล ร ด ด
- - ม ร	- ท - ท	ล ม ซ ล	ล ม ิ ด				

ท่อน 3

- - - ม	ริ ด ท ล	- - - -	- - - ม	- - - ริ	- - - ด	- - - ท	- - - ล
- ฟ ม ฟ	- ร - -	- - - ร	- ม - ล	- ฟ ม ฟ	- - - -	- ร ม ฟ	ม ฟ ม ซ
- - ซ ซ	- ซ - ซ	- ม ซ ซ	- ด ซ ซ	- ล ท -	ล ท ล ซ	- ท ล ซ	ฟ ม ร ด
ร ม ร ท	ล ซ ด ม	ซ ล ม ซ	ร ม ร ด	- - - ม	ริ ด ท ล	- - - -	- - - ม
- - - ริ	- - - ด	- - - ท	- - - ล	- ฟ ม ฟ	- ร - -	- - - ร	- ม - ล
- ฟ ม ฟ	- - - -	- ร ม ฟ	ม ฟ ม ซ	- - ซ ซ	- ซ - ซ	- ม ซ ซ	- ด ซ ซ
- ล ท -	ล ท ล ซ	- ท ล ซ	ฟ ม ร ด	ร ม ร ท	ล ซ ด ม	ซ ล ม ซ	ร ม ร ด
- ม ม ม	ฟ ม ร ม ฟ ม	- ล ล ล	ท ล ซ ล ท ล	ม ร ด ท	ล ล ซ ม	ร ด ร ม	ร ม ซ -
ท ล ซ ด	ด ร ม ร	ม ด ร ท	ล ซ - ด	- ม ม ม	ฟ ม ร ม ฟ ม	- ล ล ล	ท ล ซ ล ท ล
ม ร ด ท	ล ล ซ ม	ร ด ร ม	ร ม ซ -	ท ล ซ ด	ด ร ม ร	ม ด ร ท	ล ซ - ด
ล ล ซ ฟ	ฟ ฟ ซ ล	ล ล ล ล	ล ล ซ ฟ	ล ล ซ ฟ	ฟ ฟ ซ ล	ล ล ล ล	ล ล ซ ฟ
ล ล ซ ฟ	ฟ ฟ ซ ล	ล ล ล ล	ล ล ซ ฟ	ร ร ร ร	ร ร ด ล	ร ร ร ร	ร ร ด ล
ล ล ซ ฟ	ม ฟ ล ล	ร ร ร ร	ร ร ด ล	ร ร ร ร	ร ร ด ล	ล ล ซ ฟ	ม ฟ ล ล
ล ซ ฟ ซ	ฟ ม - ร	- ร ม ท	ด ร ท ด	- ร ม ท	ด ร ท ด	- ร ม ท	ด ร ท ด

ลักษณะของโน้ตเพลง

เพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโต) ได้บันทึกจากเสียงบันทึกาล่า(ระนาดไม้)เป็นโน้ตด้วยวิธีการบันทึกโน้ตแบบไทย โดยบันทึกแยกท่อนเพลงเป็น 3 ท่อน มี ท่อนนำ ในท่อนแรก

คีตลักษณ์(Form)

เพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโต) เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อนที่ 1 ขึ้นต้นด้วยทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของคนตรึมอญซึ่งมีลักษณะคล้ายลูกเต๋าของไทย ท่อนที่ 2 มีทำนองสร้อย ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างกลับต้น

กลุ่มเสียง

เพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโต) เป็นเพลงที่ใช้กลุ่มเสียงหลัก ฟ ซ ล – ด ร และใช้เสียงรอง สอง เสียง คือ ท (ที) และ ม(มี) ในบางทำนองมีการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เป็น ซ ล ท – ร ม

ประเด็นในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์เพลงรำหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโต) ได้วิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ คือ

ก. รูปแบบเพลง ซึ่งประกอบด้วย

- รูปแบบจังหวะ

ข. ทำนองเพลง หมายถึง ภาพรวมของการเรียบเรียงทำนองเพลง

ก. รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงรำหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโต) ท่อน 1 สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบเพลงต่างๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ				จำนวนครั้ง
A		- x x x	x x x x		19
B		- x x x	xxx x x x x		4
C		x x x x	x x - x		15
D		- - - x	- - - x		7
E		- - x x	x x - x		1
F		- x - x	- x - x		1
G		- - x x	x x x x		2
H		- x - x	x x x x		1

I	- x x x	- x x x	4
J	- - - -	- x - x	1
K	- - x x	- x - x	7
L	x x x x	x x x x	35
M	- - - x	- - x x	1
N	- - - x	x x x x	2
O	- - - -	- - - x	1
P	- x x x	- x - -	2
Q	- - - x	- x - x	2
R	- x x x	- - - -	2
S	- x x -	x x x x	2
T	x x x x	x x x -	2

รูปแบบต่างๆ จำนวน 20 รูปแบบ มีการใช้ คือ

- มีการใช้ 35 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ L
- มีการใช้ 19 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ A
- มีการใช้ 15 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ C
- มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ D K
- มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ B I
- มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ G N P Q R S T
- มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ J M O

รูปแบบที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของเพลงหงส์ทอง(ชโยชัยบ๊อบไท) นั้น มีอยู่ 6 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบ L จำนวน 35 ครั้ง

x x x x	x x x x
---------	---------

2. รูปแบบ A จำนวน 19 ครั้ง

- x x x	x x x x
---------	---------

3.รูปแบบ C จำนวน 15 ครั้ง

x x x x	x x - x
---------	---------

4.รูปแบบ D จำนวน 7 ครั้ง

- - - x	- - - x
---------	---------

5. รูปแบบ K จำนวน 7 ครั้ง

- - x x	-x - x
---------	--------

6.รูปแบบ B จำนวน 4 ครั้ง

- x x x	xxx x x x x
---------	-------------

จากการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบจังหวะของเพลงหงส์ทอง(ชไมยบ๊อบโต)นั้นมี ทั้งหมด 19 รูปแบบแสดงให้เห็นว่า เพลงนี้มีคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีความหลากหลายในเรื่องรูปแบบจังหวะ กล่าวคือ มีการร้อยเรียงรูปแบบจังหวะที่เป็นแบบดำเนินทำนอง // x x x x //x x x x // และบังคับทำนอง และที่สำคัญมีการใช้วิธีการบรรเลง แบบ ขยี้ // ฆมฆม // xxx x x x x // ในบางทำนอง

ข. ทำนองเพลง

ลักษณะการเรียบเรียงทำนอง มีการสร้างทำนองเพลงที่โดดเด่น คือ “การซ้ำ” ซึ่งการซ้ำนี้มีหลายลักษณะคือ

1.บรรเลงซ้ำทำนองเดิมภายในท่อน เช่น

ทำนองเพลงท่อน 2 บรรทัด ที่ 2

- - ม ร	- ม - ท	ล ม ช ล	ล ร ด ด	- - ม ร	- ม - ท	ล ม ช ล	ล ร ด ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

2. มีทำนองในลักษณะจังหวะยก เช่น

ทำนองเพลงท่อน 3 บรรทัด 7

- ล ท -	ล ท ล ช	- ท ล ช	ฟ ม ร ด
---------	---------	---------	---------

ทำนองเพลงท่อน 3 บรรทัด 8

ม ร ด ท	ล ล ช ม	ร ด ร ม	ร ม ช -
---------	---------	---------	---------

3. มักเปิดท่อน ด้วยทำนองเท่า เช่น

ทำนองนำของท่อน 1

- ล ช ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร - ด	- ล ช ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร - ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองนำของท่อน 2 เมื่อบรรเลงกลับต้น

-- ม ร	- ม - ท	ล ม ช ล	ล ร ด ด	-- ม ร	- ม - ท	ล ม ช ล	ล ร ด ด
--------	---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

2.8.2 เพลงสุพรรณภูมิ(ชาววันนะพุม)

ประวัติเพลงสุพรรณภูมิ(ชาววันนะพุม)

เป็นเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึง อาณาจักรตั้งแต่โบราณ อันเป็นเมืองเก่าแก่ของมอญที่มีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่สมัย ทวารวดี สืบต่อกันมาจนถึงแผ่นดินเมืองพะสิม เมืองอันเป็นเมืองหลวงเดิมของชาวมอญ ความเจริญด้านศาสนา วัฒนธรรม แผ่กว้างไปทั่วแผ่นดินสุวรรณภูมิมีความรุ่งเรืองมายาวนาน เพลงนี้ใช้บรรเลงและฟ้อนรำในงานมงคลต่างๆ ไปการแต่งกายเหมือนกับการรำชุดอื่น ทำนองเพลงนี้มีลักษณะที่ราบเรียบอ่อนหวานทั้งเพลง

เพลงสุพรรณภูมิ(ชาววันนะพุม)

ท่อน 1

- ช ล ช	ฟ ช ล ช	- ฟ ช ฟ	ม ฟ ช ฟ	- ม ฟ ม	ร ม ฟ ม	ช ฟ ม ท	ด ร ท ด
----	----	- ฟ - ม	- ม ฟ ม	- ฟ - ม	- ม ฟ ม	- ร ด ร	ม ฟ - ม
----	--- ทำ	--- ช	- ฟ - ม	- ช ม ร	ด ร ม ร	- ด - -	----
- ร ด ร	ม ฟ - ม	- ร ด ร	ม ฟ - ม	- ด ร ม	- ฟ - ช	--- ร	ฟ ร ด ท
----	----	--- ช	- ฟ - ม	- ช ม ร	ด ร ม ร	- ด - -	----
--- ด	ร ม ฟ ช	----	----	--- ช	- ฟ - ช	ท ด ี ท ช	ท ช ฟ ม
-- ฟ ม	- ร - ม	ช ล ช ม	ช ม ร ด				

ท่อน 2

- ช ล ช	ฟ ช ล ช	- ฟ ช ฟ	ม ฟ ช ฟ	- ม ฟ ม	ร ม ฟ ม	ช ฟ ม ท	ด ร ท ด
----	--- ด	- ท - ล	ฟ ช ท ด	ท ช ท ช	ฟ ม - -	-- ร ี ด	- ท - ด
ท ม ฟ ช	ท ช ฟ ม	- ด ร ท	ม ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ด	ม ฟ ม ด	--- ด	--- ร
-- ม ี ร	- ด - ล	-- ช ม	- ร - ม	-- ร ม	- ช - ล	-- ช ล	- ช - ล

- - ช ล	- ท - ด	- - - ด	- - - ด	- - - ด	- - - ช	- - - ฟ	- - - ม
- - - ทุ	- - - ล	ช ช ช ช	ฟ ฟ ฟ ฟ	ม ม ม ทุ	ด ุ ทุ ดุ		

ท่อน 3

- ช ล ช	ฟ ช ล ช	- ฟ ช ฟ	ม ฟ ช ฟ	- ม ฟ ม	ร ม ฟ ม	ช ฟ ม ทุ	ด ร ท ด
- - - -	- - - -	- - - ช	- - - ช	ท ด ท ช	ท ช ฟ ม	- - - ฟ	- ช - ร
ท ด ช ฟ	ม ร ท -	- ฟ ช ฟ	ม ร ทุ ร	ด ุ ช ทุ ดุ	ท ด ม -	- - - ช	- - - ช
ท ด ท ช	ท ช ฟ ม	- - - ฟ	- ช - ร	ท ด ช ฟ	ม ร ท -	- ฟ ช ฟ	ม ร ท ร
ด ช ท ด	ท ด ม -	- ช - ฟ	- ม - ช	ม ร ด ร	ม ร ด ม	- ม - ฟ	ช ฟ ม ทุ
ช ฟ ม ทุ	ด ร ทุ ดุ						

ท่อน 4

- ช ล ช	ฟ ช ล ช	- ฟ ช ฟ	ม ฟ ช ฟ	- ม ฟ ม	ร ม ฟ ม	ช ฟ ม ทุ	ด ร ท ด
[- - - -	- ช - ท	- - ช ท	- ช - ฟ	- ฟ ช ฟ	- ช - ฟ	ม ร ด ม	ฟ ช ฟ ม]
- - - -	- - - ร	- - ฟ ร	- ด - ท	- ช ฟ ท	ท ด - -	- ร ิ ด ร	ม ร ทุ ร
ด ท ร ด	ท ร ด -	- - - -	- - - ร	- - ฟ ร	- ด - ท	- ช ฟ ท	ท ด - -
- ร ด ร	ม ร ท ร	ด ุ ทุ ร ุ ดุ	ทุ ร ุ ดุ -	- ด ุ ทุ ม	- ฟ - ช	ฟ ม ฟ ช	- - ท -
- ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ด ุ ช ทุ ดุ	ท ช ม -	- ด ท ม	- ฟ - ช	ฟ ม ฟ ช	- - ท -
- - - ฟ	- ฟ - ฟ	- ร ฟ ช	ฟ ม ร ร	ด ุ ทุ - -	- ช - ฟ	- ม - ช	ม ร ด ร
ม ร ด ม	- ม - ฟ	ช ฟ ม ท	ช ฟ ม ท	ด ร ท ด			

ท่อน 5

- ร ม ร ด ร ม	- ร ม ร ด ร ม	- ร - ร	ร ร - ร - ร	- ร - ร	ด ล - ด - ร	- ร - ร	ม ร - ด - ล
- ล ช ล	ด ม ร ด	- ร - ร	- ล ด ร	- ร - ร	ด ล - ด - ด	- ล ช ล ด ร ด	ม ร ด ล ด ร ด
ล ช ล ด ร ด	ม ร ด ล ด ร ด	- ร ร ร	- ล ล ล	- ร ร ร	- ล ล ล	- ล ช ล	ด ม ร ด
ล ช ล ด ร ด	ม ร ด ล ด ร ด	ล ช ล ด ร ด	ม ร ด ล ด ร ด	- ช ช ช	- ม ร ด	- ช ช ช	- ม ร ด
- - - -	- ร - ด	- - - -	- ม - ร	- - - -	- ร - ด	- - - -	- ม - ร
ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ด	ร ม ฟ ช	ฟ ม ร ด	- ช - ด	ร ม ร ด	- ช - ด	ร ม ร ด

ท่อน 6

- - - ช	- ช - ช	- ช - ล	ช ด ร ม	- - - -	ร ม ร ุ ล	- - - -	ร ม ด ร
- - - -	ร ม ร ุ ล	- - - -	ร ิ ม ุ ร ุ ดุ	- - - -	ช ช ล ช	ม ร ด ม	ร ม ฟ ช
- - - -	ช ช ช ล	ม ร ด ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช ร	- ม ร ด	ร ม - ร	ช ช ช ล
ม ร ด ม	ร ม ฟ ช	- - - ร	- ช - ฟ	ม ร ด ร	ม ร ด ร	ม ฟ ช -	ด ด ด ด

ลักษณะของโน้ตเพลง

เพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม)ได้บันทึกจากเสียงปี่ตกาล่า(ระนาดไม้)เป็นโน้ตด้วยวิธีการบันทึกโน้ต แบบไทย โดยบันทึกแยกท่อนเพลงเป็น 6 ท่อน

คีตลักษณ์(Form)

เพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม) เป็นเพลง 6 ท่อน ท่อน 1 ถึงท่อน 4 มีทำนองในบรรทัดแรก เป็นทำนองเดียวกัน ท่อนที่ 5 มีลักษณะพิเศษคือ บรรเลงคล้ายวิธีการขยี้ และปิดท้ายด้วยท่อน 6 ที่ บรรเลงในอัตราจังหวะปกติ

กลุ่มเสียง

เพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม) เป็นเพลงที่ใช้กลุ่มเสียงหลัก ด ร ม – ซ ล และใช้เสียงรอง สองเสียง คือ ฟ (ฟา) และ ท (ที)

ประเด็นในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์เพลงสุวรรณภูมิ (ชาววันนะพุม)ได้วิเคราะห์แยกทีละท่อนในประเด็นต่างๆ คือ

ก. รูปแบบเพลง ซึ่งประกอบด้วย

- รูปแบบจังหวะ

ข. ทำนองเพลง หมายถึง ภาพรวมของการเรียบเรียงทำนอง

- รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม) สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของ ทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบเพลงต่างๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ			จำนวนครั้ง
A	- x x x	x x x x		23
B	x x x x	x x x x		22
C	- x - x	- x x x		2
D	- x x x	x x - x		3
E	- - - -	- - - x		4
F	- - - x	- x - x		8
G	- x - -	- - - -		2
H	- x x x	- x - x		1

I	---X	XXXX	2
J	--XX	-X-X	10
K	-X-X	XXXX	6
L	XXXX	XX--	1
M	---X	---X	7
N	XXXX	XXX-	8
O	-X-X	-X-X	2
P	----	-X-X	5
Q	-XXX	-X-X	2
R	-XXX	XX--	2
S	XX--	-X-X	1
T	XXXX	-X-X	1
U	-X-X	-XXX	1
V	-XXX	-XXX	4
W	----	XXXX	6
X	XXXX	-XXX	1
Y	XX-X	-XXX	1
Z	XXX-	XXXX	1
AA	--XX	XXXX	5
BB	-XXXXXXXX	-XXXXXXXX	5

รูปแบบต่างๆ จำนวน 28 รูปแบบ มีการใช้ คือ

- มีการใช้ 23 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ A
- มีการใช้ 22 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ B
- มีการใช้ 10 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ J
- มีการใช้ 8 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ F N
- มีการใช้ 7 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ M
- มีการใช้ 6 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ K W
- มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ P AA BB
- มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่วิธีแบบ E V

- มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ D
- มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ C G I O Q R
- มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ H L S T U X Y Z

จากการวิเคราะห์พบว่าเพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม) มีรูปแบบจังหวะจำนวนทั้งหมด 28 รูปแบบ นั้นแสดงให้เห็นว่า เพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม)เป็นเพลงที่มีรูปแบบของจังหวะที่หลากหลาย ความหลากหลายนี้เองเป็นคุณสมบัติเฉพาะของเพลงนี้ ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มรูปแบบจังหวะนี้ออกเป็น สองกลุ่มด้วยกันคือ

1. **รูปแบบจังหวะปกติ** หมายถึง รูปแบบจังหวะที่โน้ตตัวสุดท้ายของวรรคตรงตามจังหวะตกท้ายห้อง ได้แก่ รูปแบบจังหวะ A B C D E F H I J K M O P Q T U V W X Y A A

2. **รูปแบบจังหวะพิเศษ** หมายถึง รูปแบบจังหวะที่โน้ตตัวสุดท้ายของแต่ละห้องไม่ตรงตามจังหวะตก โน้ตตัวสุดท้ายของแต่ละห้องจะปรากฏในลักษณะของจังหวะยกรวมทั้ง การบันทึกโน้ตแบบขยี้ ได้แก่ รูปแบบจังหวะ G L N R S Z B B

ลักษณะรูปแบบจังหวะพิเศษ นี้สามารถนำมาพิจารณาเป็นคุณสมบัติเฉพาะของบทเพลงนี้ได้ เนื่องจากเป็นรูปแบบจังหวะที่ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายอารมณ์ ยกตัวอย่างเช่น G L N R S Z B B

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		ทำนอง	
G	- x - -	- - - -	- ด - -	- - - -
L	x x x x	x x - -	ท ช ท ช	ฟ ม - -
N	x x x x	x x x -	ท ด ช ฟ	ม ร ท -
			ด ช ท ด	ท ด ม -
			ท ด ร ด	ท ร ด -
			ด ท ร ด	ท ร ด -
			ด ช ท ด	ท ช ม -
			ม ร ด ร	ม ร ด -
R	- x x x	x x - -	- ช ฟ ท	ท ด - -
S	x x - -	- x - x	ด ท - -	- ช - ฟ
Z	x x x -	x x x x	ม ฟ ช -	ด ด ด ด
BB	- x x x x x x x	- x x x x x x x	- ร ม ร ด ร ม ร	- ร ม ร ด ร ม ร
			- ล ด ล ด ร ด ด	ม ร ด ล ด ร ด ด
			- ล ช ล ด ร ด ด	ม ร ด ล ด ร ด ด

ข. ทำนองเพลง

ลักษณะการเรียบเรียงทำนองเพลงสุพรรณภูมิ มีการสร้างทำนองเพลงที่โดดเด่น

1. การใช้ทำนองซ้ำ หมายถึง การใช้ทำนองเดียวกันบรรเลงในแต่ละท่อน เช่น

- ช ล ช	ฟ ช ล ช	- ฟ ช ฟ	ม ฟ ช ฟ	- ม ฟ ม	ร ม ฟ ม	ช ฟ ม ทุ	ด ทุ ทุ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	---------

2. การใช้รูปแบบจังหวะเดิมแต่เปลี่ยนเสียงโน้ต เช่น

- ช ล ช	ฟ ช ล ช	- ฟ ช ฟ	ม ฟ ช ฟ	- ม ฟ ม	ร ม ฟ ม	ช ฟ ม ทุ	ด ทุ ทุ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	---------

3. จังหวะยก เช่น

- ทำนองในท่อน 3

ท ด ช ฟ	ม ร ทุ	- ฟ ช ฟ	ม ร ทุ ร	ด ช ทุ ทุ	ท ด ม	--- ช	--- ช
---------	--------	---------	----------	-----------	-------	-------	-------

- ทำนองในท่อน 4

- ร ด ร	ม ร ทุ ร	ด ทุ ร ทุ	ทุ ร ทุ	- ด ทุ ม	- ฟ - ช	ฟ ม ฟ ช	- - - ท -
- ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ด ช ทุ ทุ	ท ช ม	- ด ท ม	- ฟ - ช	ฟ ม ฟ ช	- - - ท -

4. ทำนองขยับ

- ทำนองในท่อน 5

รวมรรวมร	รวมรรวมร	- ร - ร	ร ร - ร - ร	- ร - ร	ดล - ด - ร	- ร - ร	มร - ด - ล
- ล ช ล	ด ม ร ด	- ร - ร	- ล ด ร	- ร - ร	ดล - ด-ด	ลชลดรลด	มรลดรลด
ลชลดรลด	มรลดรลด	- ร ร ร	- ล ล ล	- ร ร ร	- ล ล ล	- ล ช ล	ด ม ร ด
ลชลดรลด	มรลดรลด	ลชลดรลด	มรลดรลด	- ช ช ช	- ม ร ด	- ช ช ช	- ม ร ด

2.8.3 เพลงรำอวยพร(ตะลึงยังมัว)

ประวัติเพลงรำอวยพร(ตะลึงยังมัว)

เป็นเพลงที่มีความหมายถึง พระเจ้าสร้างโลก เนื้อเพลงกล่าวถึงพระพรหม หรือพระเจ้า 9 พระองค์ได้เสด็จลงมาสู่โลกมนุษย์และจัดเป็นบรรพบุรุษของชาวมอญ ได้บันดาลความร่มเย็นให้แก่มวลมนุษย์และความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้นผู้บรรลุลักษณะพิเศษจะหยั่งรู้และคอยปกป้องรักษา ขั้บกล่อมเสียงดนตรีให้กับมวลมนุษย์ดังในเนื้อเพลงตอนหนึ่งจะขับร้องว่า “กรีน กรีน กรู กรู” แปลว่า มีเสียงลมพัดที่ไพเราะดังเสียงดนตรี ทำให้ทุกคนต้องออกมาชื่นชม

เพลงร่ำอวยพร(ตะลະยังมัว)

ท่อนนำ

--- ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร ด ด	- ล ช ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร ท ด
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 1

----	----	ล ช ฟ ด	ด ร ร ฟ	- ฟ ช ล	ด ล ช ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร
--- ล	- ร - ด	ล ช ฟ ด	ด ร ร ฟ	- ฟ ช ล	ด ล ช ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร
--- ด	ล ช ล ด	- ด ร ม	-- ด ร	--- ด	ล ช ล ด	- ด ร ม	-- ด ร
--- ด	ล ช ล ด	- ด ร ด	ร ด ล ช	--- ด	ล ช ล ด	- ด ร ด	ร ด ล ช
- ล - ช	- ฟ - ม	ร ด ร ม	ร ช ร ฟ	- ล - ช	- ฟ - ม	ร ด ร ม	ร ช ร ฟ
--- ม	ร ม ร ช	--- ล	ช ล ช ร	--- ม	ร ม ร ช	--- ล	ช ล ช ร
- ม - ร	- ด - ท	ล ช ล ท	ช ท ด ร	- ม - ร	- ด - ท	ล ช ล ท	ช ท ด ร
--- ล	- ช - ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร	--- ล	- ช - ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร
--- ร	- ม ด ร	- ม ด ร	- ม ช ล	--- ล	ด ล ช ฟ	ร ด ร ม	ร ม ฟ ล
--- ล	ด ล ช ล	ร ด ร ม	ร ม ช ร	--- ล	- ร - ด	ล ช ฟ ด	ด ร ร ฟ
- ฟ ช ล	ด ล ช ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร	--- ล	- ร - ด	ล ช ฟ ด	ด ร ร ฟ
- ฟ ช ล	ด ล ช ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร	--- ม	ร ม ร ช	--- ล	ช ด ร ม
--- ม	ร ม ร ช	--- ล	ช ด ร ม	--- ม	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ช ม ร ด
ช ล ด ม	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ช ม ร ด	ช ล ด ร	- ม ร ม	- ม ด ร	- ล ร ด
ช ล ด ร	- ม ร ม	- ม ด ร	- ล ร ด	- ช ร ม	- ช ร ม	- ด ร ม	- ด ร ม
- ช ร ม	- ด ร ม	- ม ร ด	- ด ร ม	-- ด ร	- ล ร ด	ม ร ด ช	- ล - ด
ม ม ร ด	- ท - ล	- ท ล ช	ล ช ล ท	ล ช ล ท	ล ท ด ร	--- ม	- ม ร ม
- ม ด ร	- ล ร ด	ม ร ด ช	- ล - ด	ร ม ร ด	- ท - ล	- ท ล ช	ล ช ล ท
ล ช ล ท	ล ท ด ร	--- ม	- ม ร ม	- ม ด ร	- ล ร ด	--- ล	ช ด ร ม
--- ม	ช ด ม ร	--- ม	ช ม ร ร	ด ท ล ล	ด ล ด ช	--- ล	ช ล ด ร
--- ร	ด ร ฟ ช	--- ล	ช ล ด ร	ฟ ร ด ล	ด ล ช ช	- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ
ฟ ร ด ท	ด ร ท ด	ม ร ช ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ด ด	----	----

ท่อน 2

ด ร ด ท	ท ด ท ด	ด ร ด ท	ด ร ท ด	- ม - ฟ	- ม - ฟ	ช ล ช ช	ฟ ฟ ม ฟ
ช ล ช ร	ท ด ช ฟ	ม ด ร ม	ม ร ท ร	- ด - ช	ท ช ท ร	ด ช ท ด	- ท ด ม

ด ร ด ท	ท ด ท ด	ด ร ด ท	ด ร ท ด	- ม - ฟ	- ม - ฟ	ช ล ช ช	ฟ ฟ ม ฟ
ช ล ช ร	ท ด ช ฟ	ม ด ร ม	ม ร ท ร	- ด - ช	ท ช ท ร	ด ช ท ด	- ท ด ม
ร ด ท ม	- ฟ - ช	- ฟ - ม	- ร ด ล	ช ม ด ท	ช ท ช ฟ	ม ช ม ร	ด ร ด ด
- ม - ม	- ฟ ช ฟ	ม ท ช ฟ	ม ท ด ร	ท ฟ - -	- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท
ด ร ด -	ร ด ช ฟ	ม ท ช ฟ	ม ท ด ร	ท ฟ - -	- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท
ด ร ด -	ร ด ช ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ท ด			

ท่อน 3

- - - ท	- ท - ท	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม
- - - ท	- ท - ท	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม
ร ด ท ม	- ฟ - ช	ท ด ท ช	ท ช ฟ ม	- ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ท	ช ฟ ม ท	ด ร ท ฟ
- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท	ด ร ด ด	ร ด ช ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ท ด

ลักษณะของโน้ตเพลง

เพลงรำอวยพร(ตะลະยังมัว) ได้บันทึกจากเสียงบันทึกาล่า(ระนาดไม้)เป็นโน้ตด้วยวิธีการบันทึกโน้ตแบบไทย โดยบันทึกแยกท่อนเพลงเป็น 3 ท่อน ในทางปฏิบัติท่อนที่ 1 บรรเลงเที่ยวเดียวไม่ต้องกลับต้น สำหรับในท่อน 2 และท่อน 3 และมีจังหวะคล้ายกับเพลงเร็วในอัตราชั้นเดียวของไทย

คีตลักษณ์(Form)

เพลงรำอวยพร(ตะลະยังมัว) เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อนที่ 1 ขึ้นต้นด้วยทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของคนตรึมอญซึ่งมีลักษณะคล้ายลูกเต๋าของไทย

กลุ่มเสียง

เพลงรำอวยพร(ตะลະยังมัว) เป็นเพลงที่ใช้กลุ่มเสียงหลัก ฟ ช ล - ด ร และใช้เสียงรอง สองเสียง คือ ท (ที) และ ม (มี) ในบางทำนองมีการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เป็น ช ล ท - ร ม

ประเด็นในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์เพลงรำอวยพร(ตะลະยังมัว) ได้วิเคราะห์แยกทีละท่อนในประเด็นต่างๆ คือ

ก.รูปแบบเพลง ซึ่งประกอบด้วย

- รูปแบบจังหวะ

ข.ทำนองเพลง หมายถึง ภาพรวมของการเรียบเรียงทำนองเพลง

ก.รูปแบบเพลง

ท่อน 1

----	----	ลชฟด	ดรรฟ	-ฟชล	ดลชช	ฟมรด	รมดว
---ล	-ร-ด	ลชฟด	ดรรฟ	-ฟชล	ดลชช	ฟมรด	รมดว
---ด	ลชลด	-ดรม	--ดว	---ด	ลชลด	-ดรม	--ดว
---ด	ลชลด	-ดรด	รดลช	---ด	ลชลด	-ดรด	รดลช
-ล-ช	-ฟ-ม	รดรม	รชรฟ	-ล-ช	-ฟ-ม	รดรม	รชรฟ
---ม	รมรช	---ล	ชลชว	---ม	รมรช	---ล	ชลชว
-ม-ร	-ด-ท	ลชลท	ชทดว	-ม-ร	-ด-ท	ลชลท	ชทดว
---ล	-ช-ช	ฟมรด	รมดว	---ล	-ช-ช	ฟมรด	รมดว
---ร	-มดว	-มดว	-มชล	---ล	ดลชฟ	รดรม	รมฟล
---ล	ดลชล	รดรม	รมชว	---ล	-ร-ด	ลชฟด	ดรรฟ
-ฟชล	ดลชช	ฟมรด	รมดว	---ล	-ร-ด	ลชฟด	ดรรฟ
-ฟชล	ดลชช	ฟมรด	รมดว	---ม	รมรช	---ล	ชดรม
---ม	รมรช	---ล	ชดรม	---ม	รมชล	ทลชม	ชมรด
ชลดม	รมชล	ทลชม	ชมรด	ชลดว	-มรม	-มดว	-ลรด
ชลดว	-มรม	-มดว	-ลรด	-ชรม	-ชรม	-ดรม	-ดรม
-ชรม	-ดรม	-มรด	-ดรม	--ดว	-ลรด	มรดช	-ล-ด
มมรด	-ท-ล	-ทลช	ลชลท	ลชลท	ลทดว	---ม	-มรม
-มดว	-ลรด	มรดช	-ล-ด	รมรด	-ท-ล	-ทลช	ลชลท
ลชลท	ลทดว	---ม	-มรม	-มดว	-ลรด	---ล	ชดรม
---ม	ชดมว	---ม	ชมรว	ดทลล	ดลดช	---ล	ชลดว
---ร	ดรฟช	---ล	ชลดว	ฟรดล	ดลชว	-รดฟ	ฟรดฟ
ฟรดท	ดรทด	มรชฟ	มรดฟ	มรดท	ดรดด	----	----

- รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงรำอวยพร(ตะลึงยังมัว) ท่อน 1 สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบเพลงต่างๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ				จำนวนครั้ง
A		- - - x	x x x x		22
B		x x x x	x x x x		28
C		- x x x	x x x x		10
D		- - - x	- x - x		5
E		- x x x	- - x x		2
F		- x - x	- x - x		4
G		- - - x	- x x x		3
H		- x x x	- x x x		9
I		- - x x	- x x x		1
J		x x x x	- x - x		4
K		x x x x	- x x x		2

รูปแบบต่างๆ จำนวน 11 รูปแบบ มีการใช้ คือ

- มีการใช้ 28 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ B
- มีการใช้ 22 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ A
- มีการใช้ 10 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ C
- มีการใช้ 9 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ H
- มีการใช้ 5 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ D
- มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ F J
- มีการใช้ 3 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ G
- มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ E K
- มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ I

จะเห็นว่ารูปแบบที่มีการใช้มากที่สุดคือ รูปแบบ B / x x x x / x x x x / แสดงว่า รูปแบบ B เป็นรูปแบบหลักหรือคุณสมบัติเฉพาะของเพลงรำอวยพร(ตะลึงยังมัว) เช่น มรดล ดรดด

ในทำนองแต่ละรูปแบบ มีทำนองเพลงที่หลากหลาย ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		ทำนองเพลง		จำนวน
A	--- x	x x x x	--- ล	ด ร ด ร	1
			--- ด	ล ช ล ด	4
			--- ม	ร ม ร ช	4
			--- ล	ช ล ช ร	2
			--- ล	ด ล ช ฟ	1
			--- ล	ด ล ช ล	1
			--- ล	ช ด ร ม	3
			--- ม	ร ม ช ล	1
			--- ม	ช ด ม ร	1
			--- ม	ช ม ร ร	1
			--- ล	ช ล ด ร	2
			--- ร	ด ร ฟ ช	1
B	x x x x	x x x x	ม ร ด ล	ด ร ด ด	1
			ม ร ด ล	ด ร ท ด	1
			ล ช ฟ ด	ด ร ร ฟ	2
			ฟ ม ร ด	ร ม ด ร	6
			ร ด ร ม	ร ช ร ฟ	2
			ล ช ล ท	ช ท ด ร	2
			ร ด ร ม	ร ม ฟ ล	1
			ร ด ร ม	ร ม ช ร	1
			ล ช ฟ ด	ด ร ร ฟ	2
			ช ล ด ม	ร ม ช ล	1
			ท ล ช ม	ช ม ร ด	1
			ล ช ล ท	ล ท ด ร	2
			ฟ ร ด ล	ด ล ช ช	1
			ฟ ร ด ท	ด ร ท ด	1
			ม ร ช ฟ	ม ร ด ฟ	1

			ม ร ด ท	ด ร ด ด	1
C	- x x x	x x x x	- ล ช ล	ด ร ด ร	1
			- ฟ ช ล	ด ล ช ช	4
			- ด ร ด	ร ด ล ช	2
			- ท ล ช	ล ช ล ท	2
			- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	1
D	--- x	- x - x	--- ล	- ร - ด	3
			--- ล	- ช - ช	2
E	- x x x	- - x x	- ด ร ม	- - ด ร	2
F	- x - x	- x - x	- ล - ช	- ฟ - ม	2
			- ม - ร	- ด - ท	2
G	--- x	- x x x	--- ร	- ม ด ร	1
			--- ม	- ม ร ม	2
H	- x x x	- x x x	- ม ด ร	- ม ช ล	1
			- ม ด ร	- ล ร ด	4
			- ช ร ม	- ช ร ม	1
			- ด ร ม	- ด ร ม	1
			- ช ร ม	- ด ร ม	1
			- ม ร ด	- ด ร ม	1
I	- - x x	- x x x	- - ด ร	- ล ร ด	1
J	x x x x	- x - x	ม ร ด ช	- ล - ด	2
			ม ม ร ด	- ท - ล	1
			ร ม ร ด	- ท - ล	1
K	x x x x	- x x x	ช ล ด ร	- ม ร ม	2

ข. ทำนองเพลง

ลักษณะการเรียบเรียงทำนองเพลงรำอวยพร(ตะลະยังมัว)ท่อน 1 มีการสร้างทำนองเพลงที่โดดเด่น คือ “การซ้ำ” ซึ่งการซ้ำนี้มีหลายลักษณะคือ

1. การซ้ำทำนอง ใน 1 วรรคเพลง ได้แก่

- ฟ ช ล	ด ล ช ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร
--- ด	ล ช ล ด	- ด ร ม	-- ด ร
--- ด	ล ช ล ด	- ด ร ด	ร ด ล ช
- ล - ช	- ฟ - ม	ร ด ร ม	ร ช ร ฟ
--- ม	ร ม ร ช	--- ล	ช ล ช ร
- ม - ร	- ด - ท	ล ช ล ท	ช ท ด ร
--- ล	- ช - ช	ฟ ม ร ด	ร ม ด ร
--- ล	- ร - ด	ล ช ฟ ด	ด ร ร ฟ
--- ม	ร ม ร ช	--- ล	ช ด ร ม
ช ล ด ร	- ม ร ม	- ม ด ร	- ล ร ด
--- ม	- ม ร ม	- ม ด ร	- ล ร ด
- ช ร ม	- ด ร ม	- ม ร ด	- ด ร ม

ทำนองที่ยกตัวอย่างมานี้เป็นทำนองที่มีการบรรเลงซ้ำ ซึ่งเป็นทำนองเป็นคุณสมบัติสำคัญของทำนองเพลงรำอวยพร(ตะลະยังมัว)

2. การซ้ำทำนองและตัดทอนทำนอง ได้แก่

- ช ร ม	- ช ร ม	- ด ร ม	- ด ร ม
- ช ร ม	- ด ร ม		

3. การซ้ำทำนองในลักษณะลูกเท่าเสียงโด ของไทย ซึ่งเป็นลักษณะของการซ้ำทำนองเช่นเดียวกันและที่สำคัญ คือ ลูกเท่านี้ เป็นทำนองเพลงแรกของเพลง ซึ่งเป็นทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงมอญและมักพบว่า ทำนองลูกเท่านี้จะอยู่ในเพลงอื่นๆ อีกหลายเพลง ซึ่งมักจะปรากฏเป็นทำนองนำ (Intro) ของเพลง ได้แก่

--- ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร ด ด	- ล ช ล	ด ร ด ร	ม ร ด ล	ด ร ท ด
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 2

ด ร ด ท	ท ด ท ด	ด ร ด ท	ด ร ท ด	- ม - ฟ	- ม - ฟ	ช ล ช ช	ฟ ฟ ม ฟ
ช ล ช ร	ท ด ช ฟ	ม ด ร ม	ม ร ท ร	- ด - ช	ท ช ท ร	ด ช ท ด	- ท ด ม
ร ด ท ม	- ฟ - ช	- ฟ - ม	- ร ด ล	ช ม ด ท	ช ท ช ฟ	ม ช ม ร	ด ร ด ด
- ม - ม	- ฟ ช ฟ	ม ท ช ฟ	ม ท ด ร	ท ฟ - -	- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท
ด ร ด -	ร ด ช ฟ	ม ท ช ฟ	ม ท ด ร	ท ฟ - -	- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท
ด ร ด -	ร ด ช ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ท ด			

- รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงรำอวยพร(ตะลະยังมัว) ท่อน 1 สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาวของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบเพลงต่างๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ				จำนวนครั้ง
A		x x x x	x x x x		12
B		- x - x	- x - x		1
C		- x - x	x x x x		1
D		x x x x	- x x x		1
E		x x x x	- x - x		1
F		- x - x	- x x x		2
G		x x - -	- x x x		2
H		x x x -	x x x x		2

รูปแบบต่างๆ จำนวน 8 รูปแบบ มีการใช้ คือ

- มีการใช้ 12 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ A
- มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ F G H
- มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ B C D E

ในทำนองแต่ละรูปแบบ มีทำนองเพลงที่หลากหลาย ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		ทำนองเพลง		จำนวน
A	x x x x	x x x x	ด ร ด ท	ท ด ท ด	1
			ด ร ด ท	ด ร ท ด	1
			ซ ล ซ ซ	ฟ ฟ ม ฟ	1
			ซ ล ซ ร	ท ด ซ ฟ	1
			ม ด ร ม	ม ร ท ร	1
			ซ ม ด ท	ซ ท ซ ฟ	1
			ม ซ ม ร	ด ร ด ด	1
			ม ท ซ ฟ	ม ท ด ร	2
			ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท	2
			ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	1
B	- x - x	- x - x	- ม - ฟ	- ม - ฟ	1
C	- x - x	x x x x	- ด - ซ	ท ซ ท ร	1
D	x x x x	- x x x	ด ซ ท ด	- ท ด ม	1
E	x x x x	- x - x	ร ด ท ม	- ฟ - ซ	1
F	- x - x	- x x x	- ฟ - ม	- ร ด ล	1
			- ม - ม	- ฟ ซ ฟ	1
G	x x - -	- x x x	ท ฟ - -	- ร ด ฟ	2
H	x x x -	x x x x	ด ร ด -	ร ด ซ ฟ	2

ข. ทำนองเพลง

การเรียบเรียงทำนองในท่อน 2 นี้ มีลักษณะพิเศษคือ มีการดำเนินทำนองที่มีจังหวะสม่ำเสมอ สลับกับการเปลี่ยนรูปแบบจังหวะโดยฉับพลัน เช่น

ด ร ด ท	ท ด ท ด	ด ร ด ท	ด ร ท ด	- ม - ฟ	- ม - ฟ	ซ ล ซ ซ	ฟ ฟ ม ฟ
ซ ล ซ ร	ท ด ซ ฟ	ม ด ร ม	ม ร ท ร	ด - ซ	ท ซ ท ร	ด ซ ท ด	- ท ด ม
ร ด ท ม	- ฟ - ซ	- ฟ - ม	- ร ด ล	ซ ม ด ท	ซ ท ซ ฟ	ม ซ ม ร	ด ร ด ด
- ม - ม	- ฟ ซ ฟ	ม ท ซ ฟ	ม ท ด ร	ท ฟ - -	- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท
ด ร ด -	ร ด ซ ฟ	ม ท ซ ฟ	ม ท ด ร	ท ฟ - -	- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท
ด ร ด -	ร ด ซ ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ท ด	จบ		

ลักษณะของทำนองมีลักษณะที่ไม่ได้เป็นประโยค แบบมีความสัมพันธ์ในลักษณะ
ถาม – ตอบ แต่เป็นทำนองที่อิสระตลอดทั้งท่อน

ท่อน 3

--- ท	- ท - ท	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม
--- ท	- ท - ท	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม
ร ด ท ม	- ฟ - ช	ท ด ท ช	ท ช ฟ ม	- ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ท	ช ฟ ม ท	ด ร ท ฟ
- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท	ด ร ด ด	ร ด ช ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ท ด

- รูปแบบจังหวะ

รูปแบบจังหวะเพลงรำอวยพร(ตะละยังมัว) ท่อน 1 สามารถจำแนกรูปแบบได้ด้วยความยาว
ของทำนองเพลง 2 ห้องเพลง ซึ่งมีรูปแบบเพลงต่างๆ ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ				จำนวนครั้ง
A		--- x	- x - x		2
B		x x x x	x x x x		9
C		- x x x	x x x x		4
D		x x x x	- x - x		1

รูปแบบต่างๆ จำนวน 4 รูปแบบ มีการใช้ คือ

- มีการใช้ 9 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ B
- มีการใช้ 4 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ C
- มีการใช้ 2 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ A
- มีการใช้ 1 ครั้ง ได้แก่รูปแบบ D

ในทำนองแต่ละรูปแบบ มีทำนองเพลงที่หลากหลาย ดังนี้

รูปแบบ	ลักษณะรูปแบบ		ทำนองเพลง		จำนวน
A	--- x	- x - x	--- ท	- ท - ท	2
B	x x x x	x x x x	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	2
			ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม	2
			ท ด ท ช	ท ช ฟ ม	1

			ช ฟ ม ท	ด ร ท ฟ	1
			ฟ ร ด ท	ด ร ด ด	1
			ร ด ช ฟ	ม ร ด ฟ	1
			ม ร ด ท	ด ร ท ด	1
C	- x x x	x x x x	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	2
			- ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ท	1
			- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	1
D	x x x x	- x - x	ร ด ท ม	- ฟ - ช	1

ข. ทำนองเพลง

ท่อน 3

--- ท	- ท - ท	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม
--- ท	- ท - ท	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม
ร ด ท ม	- ฟ - ช	ท ด ท ช	ท ช ฟ ม	- ฟ ม ฟ	ช ฟ ม ท	ช ฟ ม ท	ด ร ท ฟ
- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท	ด ร ด ด	ร ด ช ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ท ด

1. การเรียบเรียงทำนองในท่อน 3 นี้ มีลักษณะพิเศษคือ มีการดำเนินทำนองที่มีสำนวนเหมือนเพลงสองชั้น ซึ่งแตกต่างจากท่อน 2 ซึ่งมีลักษณะสำนวนเหมือนเพลงชั้นเดียว ในท่อนที่ 3 นี้ มีการบรรเลงซ้ำทำนองในบรรทัดที่แรก

ท่อน 3 บรรทัด 1

--- ท	- ท - ท	ด ร ด ท	ด ช ท ฟ	- ช ท ม	ม ฟ ช ฟ	ม ร ด ร	ฟ ช ฟ ม
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

2. มีการดำเนินทำนองที่หลากหลายแต่มาจากโครงสร้างเดิม

วรรคหน้า

วรรคหลัง

- ร ด ฟ	ฟ ร ด ฟ	ฟ ร ด ท	ด ร ด ด	ร ด ช ฟ	ม ร ด ฟ	ม ร ด ท	ด ร ท ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จะเห็นว่าทำนองเพลงวรรคหลังนี้ มีโครงสร้างของทำนองเป็นแบบเดียวกับวรรคแรก

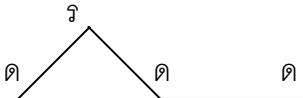
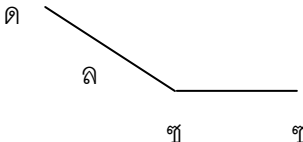
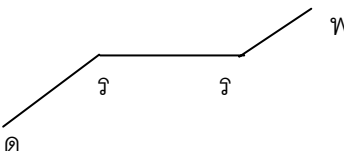
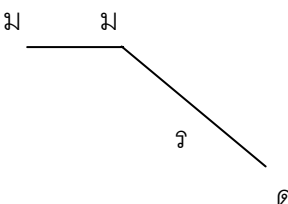
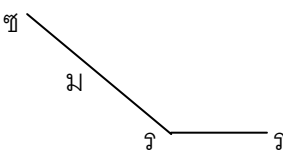
ทำนองที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของเพลงรำอวยพร(ตะลึงยังมัว)

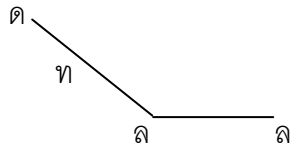
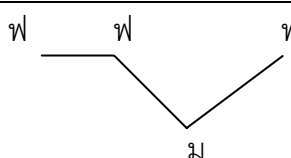
จากการวิเคราะห์รูปแบบจังหวะ และทำนองเพลงโดยแยกพิจารณาทีละท่อนนั้น ได้พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับทำนอง คือ พบกลุ่มทำนองที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของเพลง ดังนี้

1. การใช้เสียงซ้ำแบบชิดกันสองเสียงภายในคำ หรือในหนึ่งห้องเพลง เช่น

/ ด ร ด ด // ด ล ช ช // ม ม ร ด // ช ม ร ร // ด ท ล ล // ฟ ฟ ม ฟ /

จะเห็นได้ว่า การใช้เสียงซ้ำสองเสียงชิดกันภายในคำนี้ มีปรากฏอยู่ในบางช่วงของเพลง แต่เป็นทำนองที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของเพลงที่มีความสอดคล้องกับวิธีการบรรเลงด้วย กล่าวคือ การบรรเลงทำนองในลักษณะนี้ เป็นเอกลักษณ์ของการบังคับมือเวลาตี ปัดกาน(ฆ้องมอญ)ปัดกอล่า (ระนาด) ต้องใช้การตีลักษณะ สลับมือ ซ้าย-ขวา คู่แปด หรือเรียกว่า ทิง – เนง

ทำนองเพลง	รูปแบบทำนอง	วิธีบรรเลง										
/ ด ร ด ด /		<table><tr><td>มือขวา</td><td>ด</td><td>ร</td><td>-</td><td>ด</td></tr><tr><td>มือซ้าย</td><td>ด</td><td>ร</td><td>ด</td><td>-</td></tr></table> ทิง - เนง	มือขวา	ด	ร	-	ด	มือซ้าย	ด	ร	ด	-
มือขวา	ด	ร	-	ด								
มือซ้าย	ด	ร	ด	-								
/ ด ล ช ช /		<table><tr><td>มือขวา</td><td>ด</td><td>ล</td><td>-</td><td>ช</td></tr><tr><td>มือซ้าย</td><td>ด</td><td>ล</td><td>ช</td><td>-</td></tr></table> ทิง - เนง	มือขวา	ด	ล	-	ช	มือซ้าย	ด	ล	ช	-
มือขวา	ด	ล	-	ช								
มือซ้าย	ด	ล	ช	-								
/ ด ร ร ฟ /		<table><tr><td>มือขวา</td><td>ด</td><td>-</td><td>ร</td><td>ฟ</td></tr><tr><td>มือซ้าย</td><td>ด</td><td>ร</td><td>-</td><td>ฟ</td></tr></table> ทิง - เนง	มือขวา	ด	-	ร	ฟ	มือซ้าย	ด	ร	-	ฟ
มือขวา	ด	-	ร	ฟ								
มือซ้าย	ด	ร	-	ฟ								
/ ม ม ร ด /		<table><tr><td>มือขวา</td><td>-</td><td>ม</td><td>ร</td><td>ด</td></tr><tr><td>มือซ้าย</td><td>ม</td><td>-</td><td>ร</td><td>ด</td></tr></table> ทิง - เนง	มือขวา	-	ม	ร	ด	มือซ้าย	ม	-	ร	ด
มือขวา	-	ม	ร	ด								
มือซ้าย	ม	-	ร	ด								
/ ช ม ร ร /		<table><tr><td>มือขวา</td><td>ช</td><td>ม</td><td>-</td><td>ร</td></tr><tr><td>มือซ้าย</td><td>ช</td><td>ม</td><td>ร</td><td>-</td></tr></table> ทิง - เนง	มือขวา	ช	ม	-	ร	มือซ้าย	ช	ม	ร	-
มือขวา	ช	ม	-	ร								
มือซ้าย	ช	ม	ร	-								

/ ด ท ล ล /		<table><tr><td>มือขวา</td><td>ด</td><td>ท</td><td>-</td><td>ล</td></tr><tr><td>มือซ้าย</td><td>ด</td><td>ท</td><td>ล</td><td>-</td></tr></table> ทิง - เนง	มือขวา	ด	ท	-	ล	มือซ้าย	ด	ท	ล	-
มือขวา	ด	ท	-	ล								
มือซ้าย	ด	ท	ล	-								
		<table><tr><td>มือขวา</td><td>-</td><td>ฟ</td><td>ม</td><td>ฟ</td></tr><tr><td>มือซ้าย</td><td>ฟ</td><td>-</td><td>ม</td><td>ฟ</td></tr></table> ทิง - เนง	มือขวา	-	ฟ	ม	ฟ	มือซ้าย	ฟ	-	ม	ฟ
มือขวา	-	ฟ	ม	ฟ								
มือซ้าย	ฟ	-	ม	ฟ								

สรุปการศึกษาบทเพลง

การศึกษาบทเพลงของวงกวนกวีวัดมอญ ในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาบทเพลงจำนวน 3 เพลง ซึ่งทั้งสามบทเพลงนี้เป็นบทเพลงที่วงกวนกวีวัดมอญบ้านวังกะ ได้บรรเลงเพื่อประกอบการรำของมอญ ในปัจจุบัน ได้แก่ เพลงหงส์ทอง(ชโยมบ๊อบโท) เพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม)และเพลงรำอวยพร (ตะละยังมัว) ซึ่งทั้งสามบทเพลงที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้พบลักษณะที่สำคัญของดนตรีที่ใช้บรรเลงโดยวงกวนกวีวัด มอญ ดังนี้

1. ด้านรูปแบบจังหวะพบว่า ในแต่ละบทเพลงมีการใช้ลักษณะของรูปแบบจังหวะหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบจังหวะแบบลงตรงตามจังหวะตก

1.2 รูปแบบจังหวะแบบจังหวะยก

2. ด้านรูปแบบทำนอง พบว่า รูปแบบทำนองมีหลากหลายเช่น ทำนองมีทิศทางขึ้น ทำนองมีทิศทางลง ทำนองขึ้นเสียง และทำนองส่วนมากมักเป็นทำนองแบบสลับเสียง และยังพบลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับทำนอง ดังนี้

2.1 มีทำนองนำที่มีลักษณะ คล้ายลูกเต๋าของไทย เป็นประโยคนำ ในแต่ละท่อน

2.2 มักมีการใช้ทำนองซ้ำในระหว่างท่อน

2.3 มีการทอนทำนอง

2.4 การร้อยเรียงทำนองมักมีการเปลี่ยนรูปแบบทำนองที่มีลักษณะของรูปแบบจังหวะที่แตกต่างกันอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านกลุ่มเสียง มักมีการเปลี่ยนกลุ่มเสียงในบทเพลง เช่น จาก ฟ ซ ล - ด ร เป็น ซ ล ท - ร ม เป็นต้น

4. มักมีการใช้กลุ่มเสียงรองทั้งสองเสียงของกลุ่มเสียง จึงทำให้ลักษณะของกลุ่มเสียงที่ใช้มีตั้งแต่ 5 เสียง 6 เสียง และ 7 เสียง เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวงก๋วนกว๋าดมอญ ดนตรีชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) เป็นแนวทางในการศึกษา โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี และการออกปฏิบัติการภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำมาเรียบเรียงและวิเคราะห์เป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาวงก๋วนกว๋าดมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาบทเพลงจากวงก๋วนกว๋าดมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2. ความสำคัญของการวิจัย

วงก๋วนกว๋าดมอญเป็นดนตรีรูปแบบเฉพาะของชุมชนที่มีบทบาทเป็นสื่อกลางของสังคม ในการถ่ายทอดเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ เช่น ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวมอญบ้านวังกะหมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นการเผยแพร่วงก๋วนกว๋าดมอญ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูวงก๋วนกว๋าดมอญ ให้เป็นองค์ความรู้ด้านดนตรีให้กับผู้สนใจศึกษามรดกทางวัฒนธรรมดนตรีในกลุ่มชาวมอญ ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวงก๋วนกว๋าดมอญ ดนตรีชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการออกปฏิบัติการภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลได้สำรวจสภาพทั่วไปของชุมชน

และวัฒนธรรมด้านดนตรีที่ยังบรรเลงอยู่ในปัจจุบัน จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยาย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ทางมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) เป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ และดำเนินการสรุปผลการวิจัย

4.สรุปผลการวิจัย

ศึกษาวงศ์นกวีดมอญ บ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2

1.1 ความเป็นมาของชาวมอญ

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ

ชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มแรกอพยพเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกในช่วง พ.ศ.2492 กลุ่มที่สองเข้ามาในราวเดือนมีนาคม พ.ศ. 2493 กลุ่มที่สามเข้ามาในราวเดือนมีนาคม พ.ศ.2494 โดยกลุ่มที่สามนี้เดินทางเข้ามาด้วยกันถึง 40 ครอบครัวมารวมกับพวกที่เข้ามาสองกลุ่มแรก รวมชาวมอญประมาณ 60 ครอบครัว ซึ่งเดินทางเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ และทางบลิศลีมารวมตัวกันอยู่ที่บ้านนิเถะ กิ่งอำเภอสังขละบุรี ชาวมอญเหล่านี้เดินทางมาจากเกาะกะเนียง เจ้าคะเล และเกาะละแหม่ง โดยมีนายเจริญซึ่งในขณะนั้นเป็นปลัดอำเภอทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอสังขละบุรีต้องดูแลความเป็นอยู่และอาหารการกินแก่ชาวมอญที่อพยพเข้ามาทั้งหมดนี้ แต่ด้วยผลบุญและบารมีของหลวงพ่อดุตตะมะ (พระราชอุดมมงคล) ทำให้ชาวมอญเหล่านี้มีที่พักพิงอยู่อาศัยจนถึงทุกวันนี้

ชาวมอญที่พากันเดินทางมาจากประเทศพม่าในระยะต้นตั้งแต่ประมาณ พ.ศ.2491-2495 นี้ ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันที่บริเวณบั้งวังกะล่าง ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างที่ทำการกิ่งอำเภอวังกะและบ้านละว้า บ้านวังกะล่างอยู่ห่างจากที่ว่าการกิ่งอำเภอประมาณ สามถึงห้ากิโลเมตรแต่การเดินทางจากตัวหมู่บ้านไปถึงกิ่งอำเภอเป็นไปด้วยความลำบากเพราะบริเวณโดยรอบที่ว่าการอำเภอในขณะนั้นเป็นป่ารกทึบผู้คนทั้งชาวกะเหรี่ยงซึ่งอยู่ที่นี่มาแต่ดั้งเดิมและชาวมอญที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ก็ตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างกันกระจัดกระจายไม่รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม หลวงพ่อดุตตะมะจึงได้เจรจากับปลัดเจริญให้ชาวมอญช่วยกันทำงานหักล้างถางพง ทำนุบำรุงอำเภอและขอที่ดินฝั่งตรงข้ามอำเภอให้ชาวมอญตั้งหลักแหล่งเป็นหมู่บ้านอยู่รวมกัน เป็นบ้านวังกะ บางทีก็เรียกกันว่า “บ้านวังกะบน” ให้ตรงกันข้ามกับที่อยู่ข้างอำเภอซึ่งเรียกว่าบ้านวังกะล่าง ต่อมาเมื่อเริ่มมีการสร้างเขื่อนเขาแหลม พ.ศ.2521 และจะต้องมีการเวนคืนที่ดินซึ่งชาวบ้านอยู่กันมาแต่เดิม หลวงพ่อจึงได้ขอที่ดินจากการไฟฟ้าผลิตเพื่อมาสร้างวัดใหม่และแบ่งที่ดินส่วนหนึ่งให้เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับชาวบ้านด้วย

1.1.2 ลักษณะทางภูมิประเทศของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรีเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ตอนบนสูงสุดของจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ตั้งติดต่อเขตแดนของประเทศพม่าทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ 3 สาย คือแม่น้ำรันตี แม่น้ำบิคลีและแม่น้ำซองกาเรีย ซึ่งแม่น้ำ 3 สายที่ไหลมาบรรจบกันเรียกว่าสามสบ และเป็นจุดเริ่มต้นของแม่น้ำแควน้อย

อาณาเขตติดต่อกับ อำเภอสังขละบุรี

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอกุ่มผาง	จังหวัดตาก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอทองผาภูมิ	จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สหภาพพม่า	รัฐมอญและรัฐกระเหรี่ยง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอทองผาภูมิ	จังหวัดกาญจนบุรี

1.1.3 การปกครองของอำเภอสังขละบุรี

อำเภอสังขละบุรีแบ่งการปกครองเป็น 3 ตำบล 20 หมู่บ้านคือตำบลหนองลูมี 10 หมู่บ้านประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านนิเถะ หมู่ที่ 2 บ้านวังกะ หมู่ที่ 3 บ้านไหล่น้ำ หมู่ที่ 4 บ้านห้วยกบหมู่ที่ 5 บ้านเวียงคาวหมู่ที่ 6 บ้านห้วยมาลัยหมู่ที่ 7 บ้านใหม่พัฒนาหมู่ที่ 8 บ้านซองกาเรียหมู่ที่ 9 บ้านพระเจดีย์สามองค์ หมู่ที่ 10 บ้านปะไรโหนด

1.2 วัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญบ้านวังกะ

1.2.1 ศาสนา

ชาวมอญในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีก็ เป็นผู้ที่ยึดมั่นและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น การเล่าเรียน พระปริยัติธรรมก็เรียนคัมภีร์วินัยเป็นหลัก พระภิกษุสงฆ์ถือวินัยเป็นสำคัญ ชาวมอญที่เป็นชาวบ้านมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากสังเกตได้ว่าการสร้างบ้านทุกหลังคาเรือนจะต้องมีหิ้งพระยื่นออกจากตัวบ้านและมีการประดับตกแต่งอย่างสวยงาม การสร้างหิ้งพระยื่นออกจากตัวบ้าน เพราะ เชื่อว่า ถ้าอยู่ในบริเวณเดียวกับบ้าน ผู้อาศัยเดินไปมาจะรบกวนทำให้หิ้งพระสะเทือน เป็นการ ไม่เคารพจึงสมควรอยู่คนละส่วน

หลวงพ่อดุตตะมะ (พระราชอุดมมงคล) เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญทุกคนและไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะชาวสังขละบุรีเท่านั้น และด้วยเมตตาบารมี เป็นที่เคารพเลื่อมใสต่อผู้คนเป็นอย่างยิ่งหลวงพ่อก็ได้อุทิศตนบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์เช่น การสร้างสะพาน โรงเรียน โรงพยาบาล หอประชุม เป็นต้น รวมทั้งท่านได้ช่วยเหลือสงเคราะห์ อนุเคราะห์ทั้งที่เป็นส่วนบุคคล และส่วนรวมแก่พุทธศาสนิกชนผู้เดือดร้อนทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นคนไทย กระเหรี่ยง หรือคนพม่า

1.2.2 ภาษามอญ

ประวัติตัวอักษรมอญ

ภาษามอญเป็นภาษาในสายโมนิก ซึ่งเป็นสายหนึ่งในตระกูลภาษามอญ - เขมร 12 สาย ภาษาตระกูลมอญ-เขมร เป็นภาษาเก่าแก่ใช้กันมานานประมาณ 3,000 - 4,000 ปีมาแล้ว มีผู้ใช้ภาษานี้อยู่ประมาณ 5,000,000 คน ภาษามอญ นี้จัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic Languages) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ในแถบอินโดจีนและทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย (สุจิตลักษณ์ ตีผดุง . 2545: 20)

เมื่อพิจารณาลักษณะทางไวยากรณ์ ภาษามอญ จัดอยู่ในประเภทภาษาคำติดต่อ (Agglutinative) อยู่ในกลุ่มภาษาตะวันออกเฉียงใต้ (South Eastern Flank Group) นักภาษาศาสตร์ชื่อ วิลเฮม สชมิท (Willhelm Schmidt) ได้จัดให้อยู่ในตระกูลภาษาสายใต้ (Austic Southern family)

ลักษณะภาษามอญ

มอญเป็นชนชาติที่พูดภาษาในตระกูลมอญ-เขมร เมื่อเอ่ยถึงชนชาติ “มอญ” ในประเทศพม่า พม่าจะถือว่า มอญ เป็นชนชาติเก่าแก่ที่สุดในแผ่นดินเมียนมา และแม้ว่า ภาษามอญนั้นจะแตกต่างกับภาษาพม่าโดยสิ้นเชิงก็ตาม (พม่าพูดภาษาในตระกูลจีน-ทิเบต) แต่พม่ากลับเห็นว่าชนชาติมอญ สืบเชื้อสายมาจากมองโกลอยด์เช่นเดียวกับชนชาติพม่าอีกทั้งรูปร่างหน้าตาของชาวมอญกับชาวพม่าแทบจะแยกกันไม่ออกด้วยชาวมอญกับชาวพม่าได้อยู่ร่วมผสมสายเลือดกันมานับแต่ยุคพุทธกาล จนปัจจุบันแยกไม่ออกได้ง่ายว่า ใครเป็น มอญ หรือ ใครเป็นพม่า ดังนั้น พม่าจึงสรุปว่า ชาวมอญกับชาวพม่าต่างย่อมมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เนื่องด้วยพม่า – มอญนั้นสืบเชื้อสาย และร่วมประวัติศาสตร์กันมายาวนาน

ตัวอักษรนั้น อักษรมอญ ถือเป็นต้นแบบให้กับอักษรพม่า ตามที่พบเป็นหลักฐานจากศิลาจารึกมยะเซตี และจากการที่พระชินอรหันต์ภิกษุมอญ ได้นำพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาเผยแผ่ยังเมืองพุกามในสมัยพระเจ้าอโนรธา นั้น จึงได้พบจารึกภาษาบาลีด้วยอักษรมอญ บนด้านหลังพระพิมพ์อีกด้วย ที่จริงในยุคนั้นก็ยังมีอักษรพยูหรือปยูใช้เช่นกัน แต่ชาวพม่ากลับนิยมใช้อักษรมอญมากกว่า โดยเฉพาะตลอดสมัยของพระเจ้าจันสิตตา วรรณคดีสมัยนั้นต่างเขียนด้วย ภาษามอญ ก็ด้วยที่พระองค์มีพระอาจารย์เป็นภิกษุมอญนั่นเอง นอกจากนี้ยังพบจารึกมอญ บนแผ่นกระเบื้องเคลือบมากมายกว่าพันชิ้นที่เจดีย์อนันดา อีกทั้งพบจารึกมอญตามเจดีย์ ในเมืองพุกามหลายแห่ง อาทิ มัยยิปยะ อะแปร์ตนา ผะชะชะเว โลกะทะปัน ปะโทตา-มยา นคาโยง คู-ปเยาจี และอโล-ปยิ

อักษรมอญ ที่เก่าแก่ที่สุดนั้น ค้นพบในประเทศไทย ซึ่งหลักฐานที่พบคือ จารึกวัดโพธิ์ร้าง พ.ศ.1143 เป็นอักษรมอญโบราณที่เก่าแก่ที่สุด ในบรรดาจารึกภาษามอญที่ได้ค้นพบ ในแถบเอเชียอาคเนย์ทั้งหมด ปรากฏว่าเป็นจารึกที่เขียนด้วยตัวอักษรปัลลวะ ที่ยังไม่ได้ดัดแปลงให้เป็น อักษรมอญ

และได้พบอักษรที่มอญประดิษฐ์เพิ่มขึ้น เพื่อให้พอกับเสียงในภาษามอญ แสดงว่า มอญได้ใช้อักษรปัลลวะ ในการสื่อสาร อักษรที่ประดิษฐ์เพิ่มนี้ ยังได้พบในจารึกเสาแปดเหลี่ยมที่ศาลสูง เมืองลพบุรี ข้อความที่จารึกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สันนิษฐานว่า จารึกในพุทธศตวรรษที่ 13 ราว พ.ศ.1314 อักษรจารึกในศิลาหลักนี้ เรียกว่า ตัวอักษรหลังปัลลวะ

การแต่งกายของชาวมอญ

ชาวมอญส่วนใหญ่ปักใจเชื่อว่า ชุดแต่งกายมอญนั้น ผู้ชายต้องสวมใส่รังพื้นลายตาราง เสื้อขาวเป็นหลัก ส่วนผู้หญิง สวมผ้าถุงพื้นสีแดงเชิงลายดอกพิกุล เสื้อขาวหรือชมพูอ่อนยืนพื้น และทุกครั้งที่มีโอกาส ไม่ว่าจะด้วยวาระและกิจกรรมใด ที่สามารถแสดงออกถึงความเป็นมอญได้แล้ว โดยเฉพาะในงานสำคัญอย่างวันชาติของมอญ จะมีการรณรงค์และปลุกใจให้สวมใส่ชุดมอญดังกล่าว นับว่าเป็นกระแสนิยมอย่างหนึ่ง การแต่งกายอยู่กับบ้าน หญิงชาวมอญสูงอายุนิยมนุ่งผ้าขึ้น สวมเสื้อคอกระเช้ารัดทรงติดกระดุมด้านหน้า ชายนุ่งใส่รังใส่เสื้อฮาวาย หรือเสื้อคอกลม นุ่ม สว และเด็กแต่งกายตามสมัยนิยม หากมีงานเทศกาลหญิงชายทุกวัยนิยมแต่งกายตามประเพณี พาดผ้าสไบ ปัจจุบันยังคงมีชาวมอญแต่งกายแบบมอญอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากคนพื้นราบ และการจับจ่ายซื้อเครื่องแต่งกายอย่างคนพื้นราบนั้นสามารถหาได้ง่าย ราคาถูก แม้ชาวมอญจะไม่แต่งกายอย่างมอญแล้ว สิ่งที่ยังคงแสดงให้เห็นว่าชาวมอญยังคงอนุรักษ์การแต่งกายอย่างมอญไว้ให้ลูกหลานเห็นความสำคัญนั้นก็คือ โรงเรียนวัดวังกวีเวการามให้นักเรียนสวมใส่ชุดมอญไปโรงเรียน 1 ครั้งต่อ 1 สัปดาห์ คือ วันศุกร์

ประเพณีในรอบปีบ้านวังกะ

ประเพณีของกลุ่มชาวมอญในชุมชนบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและศาสนาที่มีรูปแบบเป็นของชุมชน ประเพณีบางอย่างมีการปรับเปลี่ยนไปให้เข้ากับสภาวะเศรษฐกิจของผู้ประกอบพิธีกรรมประเพณีของชาวมอญบ้านวังกะ บางประเพณีเป็นเพียงการบอกเล่า บางประเพณียังมีอยู่แต่ก็ลดความสำคัญลง ประเพณีในรอบปีที่ยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบันของชุมชนมอญบ้านวังกะ ได้แก่

1. เดือนเมษายน (สะ ตาว จอ) ประเพณีสงกรานต์
2. เดือนพฤษภาคม (สะ ตาว อะสาจ) วันวิสาขบูชา รดน้ำต้นไม้ (โต ตาด ซอ ปู ทิ)

ตลาดนิพพาน

3. เดือนมิถุนายน (ฮะตาว จิ) อุปสมบท และทำขนมชนิดหนึ่งเรียกว่า กวาน คก ฮะเตอ ซึ่งเป็นขนมที่เตรียมไว้ถวายพระช่วงเข้าพรรษาล่วงหน้า

4. เดือนกรกฎาคม (ฮะตาว ฮะเกิน)ฮะเกิน แปลว่า พรรษา คือช่วงเวลา 3 เดือนที่เป็นช่วงเข้าพรรษา ในวันอาสาฬหบูชา ชาวมอญนิยมหล่อเทียนเข้าพรรษา นำผ้าอาบน้ำฝนไปถวายพระ มีการแห่เทียนเข้าพรรษาและ ในช่วงกลางคืนก็มีการนำดอกไม้ที่มีตามละแวกบ้าน เช่น ดอกพุท หรือ ดอกไม้ที่ซื้อ มา เช่น ดอกบัวไปถวายพระที่วัด

5. เดือนสิงหาคม (ฮะตาว ฮะดอะฮอย) มีเทศกาลทำบุญห่มเงินหม้อทองคำ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการถวายสังฆทาน จะนำหม้อเงินหม้อทองที่บรรจุด้วย มะพร้าว ใบยา ข้าวสาร ของใช้ อุปโภค บริโภค มากมายไว้ข้างใน และใช้กระดาษเงิน กระดาษทอง ห่อปิด แล้วจึงนำไปถวายพระสงฆ์ที่วัด

6. เดือนกันยายน (ฮะตาว พอท) ในเดือนนี้ที่บางวังจะมีประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งและเทศกาลลอยเรือสะเดาะ

7. เดือนตุลาคม (ฮะตาว โวะ) เทศกาลออกพรรษาชาวมอญที่วังกะได้จัดงานทำบุญในเทศกาลนี้อย่างยิ่งใหญ่ในช่วงเช้าจะมีงานตักบาตรเทโว ประเพณีตักบาตรดอกไม้ (ซอนกาว) การตักบาตรดอกไม้ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 นอกจากกิจกรรมดังกล่าวที่ทำในช่วงกลางวันแล้ว ในช่วงกลางคืนก็มีการจุดประทีปโคมไฟบริเวณหัวหน้าบ้าน ปัจจุบันการจัดประทีปนี้นำไปทำพิธีรวมกันในช่วงการลอยเรือสะเดาะเคราะห์ในเดือนกันยายน

8. เดือนพฤศจิกายน เดือนพฤศจิกายนเป็นช่วงทำบุญทอดกฐินของชาวมอญ เรียกว่า กัดทอน มาจากภาษาบาลีว่า “กะ -ฐิ -นะ” ชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญและแห่องค์ผ้ากฐินไปวัด นอกจากนี้แล้วยังมีการลอยกระทงซึ่งเป็นประเพณีที่คล้ายไทย

9. เดือนธันวาคม ชาวมอญมีการทำบุญด้วยผลิตผลทางเกษตรกรรม เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ นำมาถวายพระ การทำบุญถวายพิน เรียกว่า จอง โอะ ตาน จองหมายถึง การเผา โอะหมายถึง ถ่าน หรือพิน ตาน คือ การให้ทาน รวมแล้วหมายถึงการทำบุญด้วยการถวายพินนั่นเอง

10. เดือนมกราคม เดือนนี้มีการสวดธรรมะของพระภิกษุ ชาวบ้านจะทำอาหารไปถวายที่วัด โดยทำอาหารเช้า(ปอนฮะเยีย) และทำอาหารเพล (ปอนอางัว) ชาวมอญจะมีการทำบุญด้วยทานลักษณะต่าง ๆ เช่น การทำบุญโดยการให้ทานแก่บุคคลที่ประสบทุกข์ภัย และการให้ทานด้วยผลิตผลทางการเกษตรใหม่ เช่น ข้าวใหม่ ผลไม้ใหม่ เช่น กล้วย อ้อย ขนุน เป็นต้น

11. เดือนกุมภาพันธ์มีการทำบุญถวายข้าวยาคุ (เป็ง ยาคุ) กับพระภิกษุสงฆ์ การทำข้าวยาคุนี้มีประวัติดั้งเดิมตั้งแต่สมัยนางสาวดี มีการทำข้าวยาคุ และนำมาถวายพระและแจกชาวบ้าน

12. เดือนมีนาคม งานวันคล้ายวันเกิดของ หลวงพ่ออุตตมะ การจัดงานสมโภชมีมหรสพ อย่างน้อย 5 วัน 5 คืน มีกิจกรรมต่าง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ตรงกับกลางเดือน มีการก่อเจดีย์ทราย

ตอนที่ 2 ศึกษาลักษณะวงกวนกว๊าดมอญ

2.1 ประวัติความเป็นมาของวงกวนกว๊าดมอญ

วงกวนกว๊าดมอญ บ้านวังกะหมู่ 2 ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูดนตรีที่เดินทางมาจาก เมืองเย ในประเทศพม่า โดยจะเดินทางมาสอนให้กับนักดนตรีและเยาวชน บ้านวังกะหมู่ 2 ปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 เดือน (ครูในภาษา มอญ เรียกว่า อาจ่า) ซึ่งจากที่ครูดนตรีเดินทางกลับครูไป เสินเชิน ซึ่งเป็นนักดนตรีชาวมอญที่ได้อพยพมาอยู่บ้านวังกะ ประมาณ 30 ปี ซึ่งมีความสามารถ ทางด้านดนตรีจะเป็นผู้ถ่ายทอดและควบคุมการฝึกซ้อมให้กับนักดนตรีและเยาวชนในวงดนตรี เพื่อทำให้วัฒนธรรมทางดนตรีของชาวมอญมีความเข้มแข็ง หลังจากนั้นได้มีการก่อตั้งคณะนาฏศิลป์ ขึ้นเพื่อใช้วงกวนกว๊าดมอญบรรเลงประกอบรำ ชื่อคณะนาฏศิลป์ – ดนตรี กวนกว๊าดมอญเริ่มก่อตั้ง เมื่อ พ.ศ.2541 ด้วยความเพียรพยายาม อุทิศสาคะ ของคุณกนกพรรณ โพธิ์เผือก อายุ 48 ปี (พ.ศ. 2551) ได้รวบรวมเครื่องดนตรีต่างๆ ด้วยการซื้อจากประเทศพม่า ซึ่งในครั้งแรกมีเครื่องดนตรีไม่กี่ชิ้น และในปัจจุบันได้มีเครื่องดนตรีประมาณ 12 – 15 ชนิด ซึ่งบทบาทหน้าที่ของวงดนตรีนี้จะบรรเลง ในงานมงคลโอกาสต่าง ๆ ของหมู่บ้านวังกะหมู่ 2 จนมาถึงปัจจุบัน (กนกพรรณ โพธิ์เผือก. 2550: สัมภาษณ์)

2.2 พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงกวนกว๊าดมอญ

เมื่อมีการบรรเลงวงกวนกว๊าดมอญก่อนแสดงในงานต่างๆ จะเริ่มขึ้น อาจ่า (ครู) จะต้องทำพิธี บูชาครูก่อนการบรรเลงทุกครั้ง

การบูชาครูถือเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่เป็นนักดนตรีนักแสดงทุกคนจะถือปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธา การบูชาครูแต่ละครั้งเป็นการกราบไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ครู อาจารย์ ที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งเทพยดาและดุริยเทพทั้งหลายเป็นผลทางจิตใจแก่ผู้แสดงและนักดนตรีทำให้เกิดความศรัทธา ความขลัง เกิดกำลังใจ และประสบผลสำเร็จราบรื่น

เครื่องพิธีที่ใช้บูชาครูนั้น ภาษามอญเรียกว่า “อาจ่าอำมาย” ประกอบด้วย

1. มะพร้าว 1 ลูก
2. กล้วยน้ำว่า 3 หวี
3. ดอกไม้
4. ธูป 9 ดอก
5. เทียนไข 1 เล่ม

6. ใบชา
7. พลู
8. หมา
9. พลู
10. ยาสูบ
11. น้ำหอม
12. เงิน 37 บาท

2.3 เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงวงกว่ามอญ

2.3.1 เครื่องดีด

จ๋ยาม (จะเข้)

2.3.2 เครื่องสี

กะยอฮอรัน (ไวโอลิน)

2.3.3 เครื่องตี

ก. เครื่องตีประเภทดำเนินทำนอง

ปัดกอล่า (ระนาดไม้)

ปัดกอล่าปะซอล (ระนาดเหล็ก)

ปัดก่าน (ฆ้องมอญ)

วางซอน (กลองเปิงมาง 21 ลูก)

ข. เครื่องตีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ

หะเปิน (ตะโพนใบเล็ก)

หะเปินหะโหนก (ตะโพนใบใหญ่)

เปิงมาง (เปิงมาง 4 - 5 ใบ)

คะดี (ฉิ่ง)

คะเหนิด (เกราะ)

ชาน (ฉาบ)

สะโค๊ด (กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะประเภทกลอง)

ค. เครื่องเป่า

ตะหลด (ขลุ่ย)

ชนะว (ปี่มอญ)

2.4 การประสมวงกว่านกว้าดมอญ

การประสมวงดนตรีกว่านกว้าดมอญของชาวมอญบ้านวังกะ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีนั้นใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีดำเนินทำนองเป็นหลักในการประสมวง นอกจากนี้ได้รวมเครื่องประกอบจังหวะต่างๆเป็นเครื่องดนตรีบรรเลงประกอบด้วยการประสมวงกว่านกว้าดมอญนั้นชาวมอญโบราณได้กำหนดรูปแบบการประสมวงไว้อย่างมีระเบียบแบบแผนประกอบด้วย ปี่ตกล่าปะซอล ปี่ตกล่า ชะนัว จุยาม วางซอล คะดี หะเหนิด สะไ้ด่ ชาน

2.5 โอกาสที่ใช้ในการแสดง

การแสดงในโอกาสพิเศษ

เมื่อมีแขกสำคัญมาเยี่ยมบ้านหรือการได้รับการเชิญให้เป็นวิทยากรเพื่อสาธิตและให้ความรู้สำหรับนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ รวมทั้งการได้รับเชิญ ให้แสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมเพื่อการอนุรักษ์ให้ศิลปะนั้นคงอยู่ ทางคณะจึงให้ความสำคัญและรวบรวมสมาชิกโดยเตรียมดนตรีพร้อมการแสดงเพื่องานดังกล่าว ชาวบ้านสามารถรวบรวมนักแสดงมาแสดงได้ทันที แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและความรัก ความสามัคคี

2.6 การแต่งกายที่ใช้ในการแสดง

การแต่งกายในการแสดงรำแต่ละชุดนั้น จะแต่งตามเนื้อหาของเพลงที่รำ แต่ที่เป็นเอกลักษณ์และเหมือนกันในแต่ละชุด กล่าวคือ ผู้แสดงหญิงจะนุ่งผ้าสีสดใดยาวจนจรดหลังทำเป็นผ้าถุงสีปักดินทองชายผ้าถุง มีเชิงเป็นลาย ในบางครั้งชายผ้าถุงจะมีผ้าสีขาวยาวออกไปตามวัฒนธรรมมอญชายผ้าที่ยาวออกไปนั้นภาษามอญเรียกว่า “จายกะเนิน” เสื้อที่สวมใส่ เป็นเสื้อแขนกระบอกเข้ารูป ปักเลื่อมสีสดใส ภาษามอญเรียกว่า “ปอเลาะ” โดยจะมีเสื้อที่มีลักษณะเป็นเสื้อทรงกระบอกสวมอยู่ด้านในอีก 1 ชั้น ภาษามอญเรียกว่า “ผัดเซาะ” กล่าวโดยสรุปลักษณะการแต่งกายของผู้แสดงหญิงจะมีเครื่องแต่งกายดังนี้

1. ทรงผมเกล้ามวยยกชายสูงปล่อยมวยยาว แล้วติดดอกไม้
2. เสื้อกระบอก เสื้อสีเหลี่ยมผืนผ้า ความยาวรอบอกผู้ใส่ เรียกว่า “ผัดเซาะ”
3. เสื้อแขนกระบอกเข้ารูปปักเลื่อมสีพื้นติดกระดุมชายพกด้านบนเปิดให้เห็นเสื้อเกาะอกตัวเสื้อเรียกว่า “ปอเลาะ” ชายเสื้อมีปลายงอนทั้ง ชาย-ขวา
4. ผ้าคล้องคอ ผ้าลูกไม้บางๆ มีสีต่างกัน ภาษามอญเรียกว่า “อะวา”
5. ผ้าถุง เป็นผ้าถุงขาวสำเร็จรูปยาวถึงข้อเท้ามีชายผ้าผืนบางๆสีขาวยาวต่อออกมาคลุมสั้นทำ ชายผ้า ภาษามอญเรียกว่า “จายกะเนิน”

6. การแต่งหน้า เน้นความสดใสสวยงาม

7. เครื่องประดับ เป็นสร้อยมุก ต่างหูมุก

2.7 นักดนตรีวงกว่านกวิ้ามมอญ

1. ชื่อ นายโปเลนเซ็น	นามสกุล	อุดมศรีอำพัน	อายุ 67 ปี
2. ชื่อ นายอองละ	นามสกุล	(ไม่มีนามสกุล)	อายุ 43 ปี
3. ชื่อ นายบุญรอด	นามสกุล	อุดมไมตรี	อายุ 16 ปี
4. ชื่อ ด.ช.แดง	นามสกุล	(ไม่มีนามสกุล)	อายุ 16 ปี
5. ชื่อ ด.ญ.อาทิตยา	นามสกุล	โพธิ์เผือก	อายุ 11 ปี
6. ชื่อ นางกนกพรรณ	นามสกุล	โพธิ์เผือก	อายุ 48 ปี
7. ชื่อ นายชิน	นามสกุล	(ไม่มีนามสกุล)	อายุ 60 ปี

2.8 บทเพลงประกอบรำของกว่านกวิ้ามมอญ

เพลงประกอบรำที่ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์นั้นได้เลือกมา 3 เพลง เป็นตัวอย่างกรณีศึกษาเพลงที่บรรเลงนั้นมีลักษณะทำนองเพลง 4 ทำนอง หน้าทับกำกับทั้ง 3 เพลง และมีบทขับร้องเป็นภาษามอญความหมายและองค์ความรู้ต่างๆของเพลงมีดังนี้

2.8.1 เพลงหงส์ทอง(ชโยมบ๊อบโท)

เพลงหงส์ทอง(ชโยมบ๊อบโท) เป็นเพลงที่สำคัญเพลงหนึ่ง เนื่องจากเป็นเพลงที่ใช้ประกอบรำชุดหงส์ทอง ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และตำนานของเมืองหงสาวดีและกำเนิดชนชาติมอญ

ลักษณะของโน้ตเพลง

เพลงหงส์ทอง(ชโยมบ๊อบโท) ได้บันทึกจากเสียงบันทึกาล่า(ระนาดไม้)เป็นโน้ตด้วยวิธีการบันทึกโน้ตแบบไทย โดยบันทึกแยกท่อนเพลงเป็น 3 ท่อน มี ท่อนนำ ในท่อนแรก

คีตลักษณ์(Form)

เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อนที่ 1 ขึ้นต้นด้วยทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ ของดนตรีมอญซึ่งมีลักษณะคล้ายลูกเต๋าของไทย ท่อนที่ 2 มีทำนองสร้อย ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างกลับต้น

กลุ่มเสียง

เพลงหงส์ทอง(ชโยมบ๊อบโท)เป็นเพลงที่ใช้กลุ่มเสียงหลัก ฟซล – ดร และใช้เสียงรองสองเสียง คือ ท (ที) และ ม(มี) ในบางทำนองมีการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เป็น ชลท – รม

ประเด็นในการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบจังหวะของเพลงหงส์ทอง(ชโมยบ๊อบโท)นั้นมี ทั้งหมด 19 รูปแบบแสดงให้เห็นว่า เพลงนี้มีคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีความหลากหลายในเรื่องรูปแบบจังหวะ กล่าวคือ มีการร้อยเรียงรูปแบบจังหวะที่เป็นแบบดำเนินทำนอง // x x x x // x x x x // ใน และบังคับทำนอง และที่สำคัญมีการใช้วิธีการบรรเลง แบบ ขยี้ // พมพมพม // xxx x x x x // ในบางทำนอง

ทำนองเพลง

ลักษณะการเรียบเรียงทำนอง มีการสร้างทำนองเพลงที่โดดเด่น คือ “การซ้ำ” ซึ่งการซ้ำนี้มีหลายลักษณะคือ

1. บรรเลงซ้ำทำนองเดิมภายใน
2. มีทำนองในลักษณะจังหวะยก
3. มักเปิดท่อน ด้วยทำนองเท่า

2.8.2 เพลงสุพรรณภูมิ(ชาววันนะพุม)

เป็นเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึง อาณาจักรตั้งแต่โบราณ อันเป็นเมืองเก่าแก่ของมอญที่มีความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่สมัย ทวารวดี สืบต่อกันมาจนถึงแผ่นดินเมืองพะลิม เมืองอันเป็นเมืองหลวงเดิมของชาวมอญ ความเจริญด้านศาสนา วัฒนธรรม แผ่กว้างไปทั่วแผ่นดินสุพรรณภูมิมีความรุ่งเรืองมายาวนาน เพลงนี้ใช้บรรเลงและฟ้อนรำในงานมงคลต่างๆ ไปการแต่งกายเหมือนกับการรำชุดอื่น ทำนองเพลงนี้มีลักษณะที่ราบเรียบอ่อนหวานทั้งเพลง

ลักษณะของโน้ตเพลง

เพลงสุพรรณภูมิได้บันทึกจากเสียงปี่ตกาล่า(ระนาดไม้)เป็นโน้ตด้วยวิธีการบันทึกโน้ตแบบไทย โดยบันทึกแยกท่อนเพลงเป็น 6 ท่อน

คีตลักษณ์(Form)

เพลงสุพรรณภูมิ(ชาววันนะพุม) เป็นเพลง 6 ท่อน ท่อน 1 ถึงท่อน 4 มีทำนองในบรรทัดแรกเป็นทำนองเดียวกัน ท่อนที่ 5 มีลักษณะพิเศษคือ บรรเลงคล้ายวิธีการขยี้ และปิดท้ายด้วยท่อน 6 ที่บรรเลง ในอัตราจังหวะปกติ

กลุ่มเสียง

เป็นเพลงที่ใช้กลุ่มเสียงหลัก ดรม - ซล และใช้เสียงรอง สองเสียง คือ ฟ (ฟา) และ ท (ที)

ประเด็นในการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์พบว่าเพลงสุวรรณภูมิ(ชาววันนะพุม) นี้ มีรูปแบบจังหวะจำนวนทั้งหมด 28 รูปแบบ นั้นแสดงให้เห็นว่า เพลงสุวรรณภูมิเป็นเพลงที่มีรูปแบบของจังหวะที่หลากหลาย ความหลากหลายนี้เองเป็นคุณสมบัติเฉพาะของเพลงนี้ ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มรูปแบบจังหวะนี้ออกเป็น สองกลุ่มด้วยกันคือ

1. **รูปแบบจังหวะปกติ** หมายถึง รูปแบบจังหวะที่โน้ตตัวสุดท้ายของวรรคตรงตามจังหวะตกท้ายห้อง ได้แก่ รูปแบบจังหวะ A B C D E F H I J K M O P Q T U V W X Y A A

2. **รูปแบบจังหวะพิเศษ** หมายถึง รูปแบบจังหวะที่โน้ตตัวสุดท้ายของแต่ละห้องไม่ตรงตามจังหวะตก โน้ตตัวสุดท้ายของแต่ละห้องจะปรากฏในลักษณะของจังหวะยกรวมทั้ง การบันทึกโน้ตแบบขยี้ ได้แก่ รูปแบบจังหวะ G L N R S Z B B

ลักษณะรูปแบบจังหวะพิเศษ นี้สามารถนำมาพิจารณาเป็นคุณสมบัติเฉพาะของบทเพลงนี้ได้เนื่องจากเป็นรูปแบบจังหวะที่ทำให้บทเพลงมีความหลากหลายอารมณ์ ยกตัวอย่างเช่น G L N R S Z B B

ทำนองเพลง

ลักษณะการเรียบเรียงทำนองเพลงสุวรรณภูมิ มีการสร้างทำนองเพลงที่โดดเด่น

1. การใช้ทำนองซ้ำ หมายถึง การใช้ทำนองเดียวกันบรรเลงในแต่ละท่อน
2. การใช้รูปแบบจังหวะเดิมแต่เปลี่ยนเสียงโน้ต
3. จังหวะยก เช่น
4. ทำนองขยี้

2.8.3 เพลงรำอวยพร(ตะละยังมัว)

เป็นเพลงที่มีความหมายถึง พระเจ้าสร้างโลก เนื้อเพลงกล่าวถึงพระพรหม หรือพระเจ้า 9 พระองค์ได้เสด็จลงมาสู่โลกมนุษย์และจุติเป็นบรรพบุรุษของชาวมอญ ได้บรรดาลความร่มเย็นให้แก่มวลมนุษย์ความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้นผู้บรรลุนิพานวิเศษจะหยั่งรู้และคอยปกป้องรักษา ชักกล่อมเสียงดนตรีให้กับมวลมนุษย์ดังในเนื้อเพลงตอนหนึ่งจะขับร้องว่า “เกริง เกริง กรู กรู” แปลว่า มีเสียงลมพัดที่ไพเราะดังเสียงดนตรี

ลักษณะของโน้ตเพลง

เพลงรำอวยพร(ตะละยังมัว) ได้บันทึกจากเสียงบันทึกาล่า(ระนาดไม้)เป็นโน้ตด้วยวิธีการบันทึกโน้ตแบบไทย โดยบันทึกแยกท่อนเพลงเป็น 3 ท่อน ในทางปฏิบัติท่อนที่ 1 บรรเลงเพียงอย่างเดียวไม่ต้องกลับต้น สำหรับในท่อน 2 และท่อน 3 และมีจังหวะคล้ายกับเพลงเร็วในอัตราชั้นเดียวของไทย

คีตลักษณ์(Form)

เพลงรำอวยพร(ตะละยังมัว) เป็นเพลง 3 ท่อน ท่อนที่ 1 ขึ้นต้นด้วยทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของคนตรึมอญซึ่งมีลักษณะคล้ายลูกเต๋าของไทย

กลุ่มเสียง

เพลงรำอวยพร(ตะละยังมัว) เป็นเพลงที่ใช้กลุ่มเสียงหลัก ฟซล – ดร และใช้เสียงรอง สองเสียง คือ ท (ที) และ ม(มี) ในบางทำนองมีการเปลี่ยนกลุ่มเสียง เป็น ซลท – รม

ประเด็นในการวิเคราะห์

ลักษณะการเรียบเรียงทำนองเพลงตะละยังมัว มีการสร้างทำนองเพลงที่โดดเด่น คือ

1. การซ้ำทำนอง ใน 1 วรรคเพลง
2. การซ้ำทำนองและตัดทอนทำนอง
3. การซ้ำทำนองในลักษณะลูกเต๋าของไทย ซึ่งเป็นลักษณะของการซ้ำทำนองเช่นเดียวกันและที่สำคัญ คือ ลูกเต๋านี้ เป็นทำนองเพลงแรกของเพลง
4. มีการดำเนินทำนองที่มีจังหวะสม่ำเสมอ สลับกับการเปลี่ยนรูปแบบจังหวะโดยฉับพลัน
5. ลักษณะของทำนองมีลักษณะที่ไม่ได้เป็นประโยค แบบมีความสัมพันธ์ในลักษณะถาม – ตอบ แต่เป็นทำนองที่อิสระตลอดทั้งท่อน
6. มีการดำเนินทำนองที่หลากหลายแต่มาจากโครงสร้างเดิม

5. อภิปรายผล

วงกวนกวัดมอญชุมชนบ้านวังกะ หมู่ 2 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบันมีบทบาทในชุมชนมอญมาก และเริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้น จากพื้นฐานของชุมชนของชาวมอญบ้านวังกะหมู่ 2 ที่มีความรักสามัคคีในชุมชนทำให้การฟื้นฟูดนตรีมอญนั้นได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกคนในชุมชน เยาวชนมองเห็นคุณค่าและเสียสละเวลาหาความรู้ด้านดนตรีและรำมอญเพิ่มเติมในเวลารว่าง ผู้ปกครองให้การสนับสนุน ทำให้วงกวนกวัดมอญเริ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งยังมีการติดต่อสัมพันธ์กับนักดนตรีชาวมอญจากประเทศพม่าอยู่เป็น

ประจำ โดยจะมีครูดนตรีชาวมอญจากประเทศพม่ามาสอนดนตรีให้กับเด็กๆ ในวงทุกปี และที่สำคัญคือ ผู้รับดูแลคณะวงก๊วนก๊วดนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อประสานงานอย่างดี และบริหารจัดการให้คณะดนตรีมีกิจกรรมการแสดงอย่างต่อเนื่องได้ ทำให้สมาชิกที่เป็นเยาวชนในวง มีกำลังใจและภูมิใจในผลงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นพื้นฐานการปลูกฝังความรักในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี วัฒนธรรมดนตรีของชาวมอญบ้านวังกะ โดยเฉพาะวงก๊วนก๊วดนี้ ก็มีความพร้อมอยู่เสมอในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างตลอดเวลาซึ่งเป็นผลให้เป็นที่ช่วยให้การสืบทอดวงก๊วนก๊วดนั้นสะดวกมากขึ้น ได้แก่ การต่อเพลงแบบศึกษาจากโน้ตเพลง ที่ครูเป็นคนเขียนให้ การทอดเสียงครูท่องโน้ตเป็นเพลงต่างๆ จากจากเครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกข้อมูลดนตรีด้วยระบบคอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมอญบ้านวังกะ สามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการ บริหาร และสืบทอดดนตรีได้อย่างดี ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาทางดนตรีในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เปรียบเสมือนก้าวแรกในการศึกษาวรรณกรรมดนตรีมอญในบริเวณชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี ที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมดนตรีเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์มอญ ที่สะท้อนออกมาในเรื่องของเครื่องดนตรี บทเพลง เนื้อร้องภาษามอญ รวมถึงความหมายในบทเพลงที่มีความสำคัญต่อชาติพันธุ์มอญในปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะศึกษาเจาะลึกลงไปประเด็นต่างๆ ในอนาคตดังนี้

1. การศึกษาและรวบรวมบทเพลงประเภทต่างๆ เพื่อศึกษาลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงมอญ
2. การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงสำเนียงมอญในดนตรีไทยและเพลงมอญที่บรรเลงโดยวงก๊วนก๊วดมอญ เพื่อหาลักษณะความสัมพันธ์ในหลายๆ มิติ
3. การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ทางดนตรีของชาวมอญจากอดีตถึงปัจจุบัน
4. การศึกษาอิทธิพลดนตรีของชาวมอญในเขตชายแดนไทย-พม่า
5. การศึกษาเปรียบเทียบดนตรีมอญ พม่า กะเหรี่ยง ในจังหวัดกาญจนบุรี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนกพรรณ โพธิ์เผือก. (2550, 24 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย อภิชาติ ทวีพิเศษ. ที่หมู่บ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ

กนกพรรณ โพธิ์เผือก. (2550, 10 ตุลาคม). สัมภาษณ์โดย อภิชาติ ทวีพิเศษ. ที่หมู่บ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ

กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2536). เพลงพื้นบ้าน. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 12.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

โกวิท แก้วสุวรรณ. (2542). ดูหล่า ในพิธีเรียกหล่าของชาวกะเหรี่ยงไป : กรณีศึกษากะเหรี่ยงไป
บ้านเกาะสะเดิง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม.
(พัฒนธรรมศึกษา) นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ขจัตถ์ นุรักษ์พัฒน์. (2540). ชนกลุ่มน้อยประเทศพม่า. บรรยายสรุป อำเภอสังขละบุรี
จรัญ กาญจนประดิษฐ์. (2547). การศึกษาดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่อ่งทะ
ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศปม. (มานุษยดุริยางค
วิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

เฉลิมศักดิ์ บุญมาน่า. (2528). สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2530). สังคตินิยมว่าด้วยดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ดวงรัตน์ ทรัพย์ประดิษฐ์. (2544). พิธีรำเจ้าพ่อของชาวมอญ : กรณีศึกษาดนตรีและพิธีรำเจ้าพ่อ
ของชาวมอญ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ถนอมศรี แสงทอง. (2540). การศึกษาทางร้องเพลงไทยสำเนียงมอญ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). มานุษยวิทยาสังคม และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

บุญช่วย ไส้วัตร. (2539). ทฤษฎีดุริยางค์ไทย. กรุงเทพฯ: กองทุนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ
(ส.ย.ช.).

ประเวศ วะสี. (2537). วัฒนธรรมกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- โปเลนติน อุดมศรีอำพัน.(2551,11 เมษายน). สัมภาษณ์โดย อภิชาติ ทวีพิเศษ. ที่หมู่บ้านวังกะหมู่ 2 ฯ
 พระชัย ลีสมบุญณผล. (2539). *ดนตรีของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ปรินิพนธ์
 ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. ราชบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
 หมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.*
- พุทธะ ณ บางช้าง. (2542). *การวิเคราะห์เพลงมอญในพิธีศพ. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
 (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.*
- มณฑล คงแถวทอง. (2545). *กาญจนบุรี: 13 อำเภอ. สำนักศิลปวัฒนธรรม. สถาบันราชภัฏ
 กาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: หจก. เทคนิค 19*
- มนัส ขาวปลั่ง. (2541). *แม่ไม้เพลงกลอง ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายมนัส ขาวปลั่ง
 ณ เมรุวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพฯ วันพุธที่ 10 มิถุนายน 2541. กรุงเทพฯ:
 ศิลปวัฒนธรรมไทย.*
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.*
- รัชนิกร เศรษฐ. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.*
- วนิดา พรหมบุตร. (2552). *วงชะพูชะอู : ดนตรีประกอบการแสดงชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านกองม่องทะ
 ตำบลไผ่ไร่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2534). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน : กรณีศึกษาสกุลพาทย์
 โกศล และสกุลศิลปะบรรเลง. วิทยานิพนธ์ สม.บ. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- แววมยุรา วิเศษสิงห์. (2549). *ดนตรีประกอบการรำมอญ หมู่บ้านมอญ อำเภอไทรโยค จังหวัด
 กาญจนบุรี. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ถ่ายเอกสาร.*
- ศรัญญา บุญลาโก. (2548). *การศึกษาเพลงมอญรำ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.
 ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- สงัด ภูเขาทอง. (2523). *การดนตรีไทยและการเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้ว
 การพิมพ์.*

- สายสุนีย์ ขาวปลื้ม. (2544). *เพลงรำผีมอญของชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี*. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สารานุกรมพม่า.(2509). *ประวัติศาสตร์พม่า*, ฉบับที่ 10
- สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง. (2545). *รายงานการวิจัย ชุมชนมอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. สำนักงานวิจัยแห่งชาติ*. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัทธรา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภัทรดิศ ดิศสกุล,มจ. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ พ.ศ.2000*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- สุมาลย์ เรืองเดช. (2518). *เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู.
- สุมิตร ปณณะการี. (2537). *“รอยต่างประวัติศาสตร์:บันทึกชาติมอญ” สยามอารยะ*.ถ่ายเอกสาร.
- สุเอ็ด คชเสนี. (2524). *วัฒนธรรมประเพณีมอญ*. เมืองโบราณ. ปีที่ 10(3): 11
- องค์ บรรจุน. (2550). *ชนชาติมอญ ประวัติศาสตร์ชาวมอญ*. ถ่ายเอกสาร.
- อนุমানราชธน,พระยา. (2515). *ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บรรณาการ.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูปทุมธรรมโชติ. (2540).
- อรัญญา เจริญหงสา.(2551,11เมษายน). สัมภาษณ์โดย อภิชาติ ทพิวิเศษ. ที่หมู่บ้านวังกะ หมู่ 2 ฯ
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2512). *ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย (ภาค 1)*. กรุงเทพฯ: เจริญการพิมพ์ภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประมวลภาพภาคสนาม

สภาพทั่วไปชุมชนมอญบ้านวังกะ หมู่ 2

ดนตรีวงกว่านกว้าดมอญ

การแสดงของชาวมอญ

ประเพณีและวัฒนธรรม

ภาคผนวก ข

โน้ตเพลง

เพลงสุวรรณภูมิ
(ชาววันนะพุม)

ระนาดทุ้ม ๑๗๐/๓๖๖

①

INTRO	0 5 6 5 4 5 6	5 4 5 4 3 4 5	4 3 4 3 2 3 4	3 5 4 3 7 1 2 7	1
①	0 4 3 3 4	3 - % -	2 1 2 3 4 3	0 7 - -	0 5 4 3
	5 3 2 1 2 3 2 1	0 2 1 2 3 4	3 - % -	0 1 7 3 4	5 0 2 4 2 1
	7 - - -	0 5 4 3	5 3 2 1 2 3 2 1	0 1 - 1 2 3 4	5 - - -
	0 - 5 4	5 7 1 7 5 7 5 4	3 0 4 3 2	3 5 6 5 3 5 3 2	INTRO - -
②	0 1 7 6 4	5 7 1 7 5 7 5 4	3 0 2 1 2 7	1 7 3 4 5 7 5 4	3 1 7 1 3 4 3
	4 5 4 3 1 3 4 3	1 - 1 -	2 0 3 2 1	6 0 5 3 2	3 0 2 3 5
	6 0 5 6 5	6 5 6 7	1 - 1 -	%	5 - 4 -
	3 - 7 -	6 5 5 5 4 4 4	4 3 3 3 7 1 2 7	INTRO - -	- - - -
③	0 - 5 -	5 7 1 7 5 7 5 4	3 - 4 5	2 7 1 5 4 3 2 7	0 4 5 4 3 2 7
	2 1 5 7 1 7 1 3	0 5 4 3	5 3 2 1 2 3 2 1	3 3 4 5 4 3	7 5 4 3 7 1 2 7
	INTRO - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
④	0 - 5 7	0 5 7 5 4	4 5 4 5 4 3	2 1 3 4 5 4 3	0 - - -
	2 0 4 2 1	7 5 4 7 7 1	0 2 1 2 3 2 7	2 1 7 2 1 7 2 1	0 1 7 3 4
	5 4 3 4 5 7	0 4 5 4 3 2 1	2 1 5 7 1 7 1 3	0 5 4 3	5 3 2 1 2 3 2 1
	0 4 4 4	2 4 5 4 3 2 2 1	7 5 4 3	5 3 2 1 2 3 2 1	3 3 4 5 4
	7 5 4 3 7 1 2 7	INTRO - -	- - - -	- - - -	- - - -

เพลงรำหึ่งส้ทอง
(ชไมขบ๊อบโท)

๖๖๖ ๖๖๖๖

0 65 61 21	23 21 61 21	:
0 - 5 -	0 - 1 2	3 43 23 43 53 21 76 33
0 - 5 -	0 - 32 31	2 56 71 2 0 3 23 21
6 05 3 5	6 5 6 1	2 56 71 2 0 32 1 12
3 67 12 3	0 32 1 13	5 0 3 2 0 12 35 32
INTRO 0 03 2 3	76 35 66 21	43 23 43 05 32 12 32
51 23 21 76	76 35 65 61	0 76 35 35 76 35 65 61
05 32 15 12	03 34 52 32	22 32 55 65 67 27 76 65
72 72 43 25	67 27 76 65	6 0 33 22 21 23 21 76
0 03 2 3	76 35 66 21	:
0 - - 3217	6 - - -	3 2 1 7 6 5 43 42
0 - 2 3	6 - 43 42	0 23 43 43 5 - - -
03 55 01 55	0 67 67 65	0 76 54 32 12 32 76 51
35 63 52 32	35 07 24	3 66 07 57 63 21 76 65
32 12 32 35	07 65 11 23	23 12 76 51 0 65 11 22
35 63 52 32	1 65 11 22	35 63 52 32 66 06 54
3 66 06 54	3 21 76 33	0 66 44 56 06 54 54 32
0 23 71 27	1 23 71 27	:

เพลงรำอวยพร

(ตะลະยั้งมัว)

KEY: c

VERSE

(A) 0 - 6 2 | 23 21 6 2 | 0 65 6 2 | 23 21 6 27 | < 77 77 77 >
 16 54 11 22 | 4 45 6 65 | 54 32 12 31 | 2 - - - | 0 - 16 56 | 1 - 12 31 | 2 - 16 56 | 1 - 12 31
 2 - 16 56 | 1 - 12 16 | 5 - 16 56 | 1 - 12 16 | 5 56 16 16 | 54 32 11 22 | 4 56 16 16 | 54 32 11 22
 4 0 32 32 | 5 0 65 65 | 2 - 32 32 | 5 - 65 65 | 2 32 22 11 | 76 56 76 71 | 2 0 6 5 | 4 32 12 31
 2 0 2 32 | 2 32 2 65 | 6 76 65 54 | 32 12 32 34 | 6 76 65 54 | 32 12 32 32 | 2 0 6 5 | 16 54 11 22
 4 45 6 65 | 64 32 12 31 | 2 0 32 32 | 5 - 65 12 | 3 - 32 32 | 5 - 65 12 | 3 0 32 32 | 67 65 32 32
 15 61 32 32 | 67 65 32 32 | 16 61 2 32 | 3 31 2 62 | 1 52 3 52 | 3 12 3 12 | 3 62 3 62 | 3 52 3 52
 3 0 1 12 | 3 31 2 62 | 13 21 5 6 | 1 32 1 7 | 6 76 56 76 | 32 56 76 71 | 2 0 3 3 | 3 31 2 62
 1 0 65 12 | 3 0 35 13 | 2 0 35 32 | 21 76 61 61 | 5 0 65 12 | 3 0 35 13 | 2 0 35 32 | 21 76 61 61
 5 0 65 61 | 2 - 21 24 | 5 - 65 61 | 24 21 6 5 | 4 21 44 21 | 44 21 71 21 | 02 15 43 21 | 43 21 71 27
 (B) 11 21 77 17 | 77 77 77 77 | 11 32 44 32 | 45 65 54 43 | 45 65 27 15 | 43 21 23 27 | 2 1 57 57 | 21 57 17 13
 02 17 3 4 | 5 43 21 65 | 21 76 76 43 | 53 21 21 | 3 3 45 43 | 76 43 71 27 | 4 21 44 21 | 44 21 71 27
 02 15 43 21 | 43 21 71 27 |
 (C) 0 - 7 7 | 71 21 7 5 | 4 57 33 45 | 43 21 34 54 | 32 17 3 4 | 57 17 57 54 | 3 43 45 43 | 75 43 71 27
 4 21 44 21 | 44 21 71 21 | 02 15 43 21 | 43 21 71 27 |

๕๕๐

ภาคผนวก ค
ภาษามอญ

คำศัพท์ภาษามอญ

ภาษามอญ

คำแปลภาษาไทย

1. อะมายอาจำ	หมายถึง	เครื่องบูชาครุฑนตรี
2. ทีด	หมายถึง	เครื่องบูชาสำหรับไหว้พระ
3. ก่วนกวีาด	หมายถึง	เครื่องดนตรีมอญ
4. ปืตกาล่า	หมายถึง	ระนาดทำด้วยไม้
5. ปืตกาล่าปะซอล	หมายถึง	ระนาดทำด้วยโลหะ
6. ปืตก่าน	หมายถึง	ส้อมวงรูปโค้งในแนวตั้ง
7. วางซอน	หมายถึง	กลองขนาดลดหลั่นกัน 18 ลูก แขวนในคอกเป็นวงกลม
8. จุยาม(เจียะ-อาม)	หมายถึง	เครื่องดีดรูปร่างคล้ายจะเข้
9. หะเป็น	หมายถึง	กลองสองหน้ามีเท้ารูปร่าง แบบตะโพนไทยขนาดกลาง
10. หะเป็นหะโหนก	หมายถึง	กลองสองหน้ามีเท้ารูปร่าง แบบตะโพนไทยขนาดใหญ่
11. เปินมาง	หมายถึง	กลองซิ่งหน้าสองหน้าคล้าย เปิงมางจำนวน 4 ใบ
12. สะไค้ด	หมายถึง	กลองชนิดต่าง ๆ รวมกันเป็น 1 ชุด (6ใบ) ประกอบด้วย เปินมาง 4 ใบ หะเป็น 1 ใบ หะเป็นหะโหนก 1 ใบ
13. ตะหลด	หมายถึง	เครื่องเป่าไม่มีลิ้น (ขลุ่ย)
14. ขะนะนัว	หมายถึง	เครื่องเป่ามีลิ้น (เป่)
15. โกร่ว	หมายถึง	เครื่องสายใช้สี่คล้าย ซอสามสาย
16. คะดี	หมายถึง	เครื่องประกอบจังหวะทำด้วย โลหะคล้ายฉิ่งของไทย

ภาษามอญ

คำแปลภาษาไทย

17. คะเหนิด	หมายถึง	เครื่องประกอบจังหวะทำด้วยไม้เนื้อแข็งเจาะให้กลวงใช้ไม้ตีทำจากกระบอกไม้ไผ่ก็มีไทยเรียกว่าเกราะ
18. ซาน	หมายถึง	เครื่องประกอบจังหวะทำด้วยโลหะแผ่นบางมีขนาดใหญ่ใช้ 1 ฝ่าหรือ 2 ฝ่า
19. กะยอฮอร์น	หมายถึง	เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายใช้สี่ รูปร่างคล้ายไวโอลิน
20. อาจำ	หมายถึง	ครูหรืออาจารย์
21. อาจำก่วนกว๊าด	หมายถึง	ครูสอนดนตรี
22. สะมาตะยิแก๊วก	หมายถึง	นักร้อง
23. เล้ย	หมายถึง	การพ้อนรำ
24. บ็อบโท	หมายถึง	หงส์ทอง
25. บั้วจ๊าด	หมายถึง	การแสดงละครเป็นคณะ
26. สม่่าแก๊วก	หมายถึง	การแสดงพื้นเมืองของมอญ
27. ซโมยบ็อบโท	หมายถึง	เพลงหงส์ทอง
28. ตะละยังมัว	หมายถึง	เพลงรำอวยพร
29. ซาววันนะพุม	หมายถึง	เพลงรำสุวรรณภูมิ
30. ปอเลาะโพนสะโมนแปร	หมายถึง	การแต่งกายของนักแสดงที่ชายเสื้อบนขึ้นทั้งสองข้าง
31. กะวอย	หมายถึง	กวี นักประพันธ์
32. ยาดปะวา	หมายถึง	ผ้าคล้องคอ
33. ปัดเซาะ	หมายถึง	เสื้อเกาะอกใช้สวมใส่ในการแสดง

ภาคผนวก ง
โน้ตเพลงสากล

เพลงชโมยบ๊อบโต

Flute

ท่อนนำ

5

ท่อน 1

14

22

ท่อน 2

31

39

47

51

สร้อย

56

ท่อน 3

62

2

เพลงชาววันนะพุม

Flute

ท่อน 1

5

13

21

27

ท่อน 2

32

40

46

51

ท่อน 3

56

63

69

73

ท่อน 4

1. 2.

2

79 -

87

95

101

106 ท่อน 5

111

115

119

123

131 ท่อน 6

140

144

เพลงทะเลยังมัว

Flute

ท่อนนำ

5 ท่อน 1

14

22

30

38

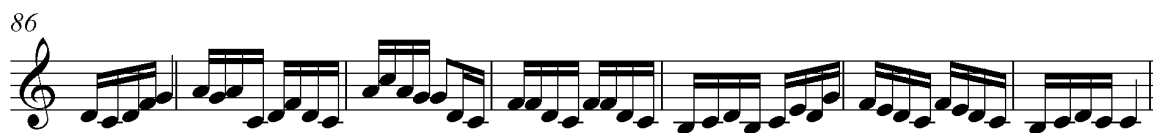
46

54

62

70

2

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อสกุล นายอภิชาติ ทวีพิเศษ
วัน เดือน ปี 8 กันยายน 2504
สถานที่เกิด 13 หมู่ 4 ตำบลสนามชัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน 48 หมู่ที่ 1 ตำบลท่าล้อ อำเภอม่วง จังหวัดกาญจนบุรี 71000
 โทรศัพท์ บ้าน 034-622121 มือถือ 086-7053237
ตำแหน่ง ครู คศ. 2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวิสุทธิรังษี ถนนแสงชูโต ตำบลท่าล้อ อำเภอม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
 71000 โทรศัพท์ 034-511773

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2517 ระดับประถมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวัดสุวรรณภูมิ อำเภอเมือง
 จังหวัดสุพรรณบุรี
 พ.ศ. 2520 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนกวรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง
 จังหวัดสุพรรณบุรี
 พ.ศ. 2522 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนกวรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง
 จังหวัดสุพรรณบุรี
 พ.ศ. 2527 ครุศาสตรบัณฑิต(ดนตรีไทย)วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
 พ.ศ. 2552 ระดับปริญญาโท ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต มานุษยดุริยางควิทยา
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ